

Hareketlilik Puan Tablosu

Yükseköğretim

arka plan raporu

2022/2023

Eurydice Raporu

Avrupa Eğitim
ve Kültür
Yürütme Ajansı

Bu belge Avrupa Eğitim ve Kùltür Yürütme Ajansı (EACEA, Platformlar, Çalışmalar ve Analiz) tarafından yayımlanmaktadır.

Lütfen bu yayından şu şekilde alıntı yapın:

European Commission / EACEA / Eurydice, 2023. *Mobility Scoreboard: Higher education background report 2022/2023*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Metin Nisan 2023'te tamamlandı.

Lüksemburg: Avrupa Birliği Yayınlar Ofisi, 2023

© Avrupa Eğitim ve Kùltür Yürütme Ajansı, 2023

Kaynak belirtilmek şartıyla çoğaltılmasına izin verilir.

Avrupa Eğitim ve Kùltür Yürütme Ajansı
Platformlar, Çalışmalar ve Analizler
Avenue du Bourget 1 (J-70 – Birim A6)
BE-1049 Brüksel
E-posta: eacea-eurydice@ec.europa.eu
İnternet sitesi: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/>

İÇİNDEKİLER

Şekil tablosu	5
Kodlar ve kısaltmalar	7
Giriş	9
Bölüm 1: Bilgi ve rehberlik	11
1.1. Giriş	11
1.2. Puan tablosu verileri	11
1.3. Puan tablosu göstergesi	18
1.4. Puan tablosu göstergesinin zaman içindeki gelişimi	21
Bölüm 2: Yabancı dil hazırlığı	23
2.1. Giriş	23
2.2. Puan tablosu verileri	23
2.3. Puan tablosu göstergesi	29
2.4. Puan tablosu göstergesinin zaman içindeki gelişimi	31
Bölüm 3: Hibe ve kredilerin taşınabilirliği	33
3.1. Giriş	33
3.2. Puan tablosu verileri	33
3.3. Puan tablosu göstergesi	38
3.4. Puan tablosu göstergesinin zaman içindeki gelişimi	40
Bölüm 4: Dezavantajlı öğrencilerin öğrenme hareketliliğine katılmalarının desteklenmesi	41
4.1. Giriş	41
4.2. Puan tablosu verileri	41
4.3. Puan tablosu göstergesi	46
4.4. Puan tablosu göstergesinin zaman içindeki gelişimi	48
Bölüm 5: Öğrenme çıktılarının tanınması	51
5.1. Giriş	51
5.2. Puan tablosu verileri	52
5.3. Puan tablosu göstergesi	57
5.4. Puan tablosu göstergesinin zaman içindeki gelişimi	59
Bölüm 6: Yeterliliklerin tanınması	61
6.1. Giriş	61
6.2. Puan tablosu verileri	62
6.3. Puan tablosu göstergesi	66
6.4. Puan tablosu göstergesinin zaman içindeki gelişimi	68
Sonuç	71
Kaynakça	77
Sözlük	79
Teşekkür	85

ŞEKİL TABLOSU

Bölüm 1: Bilgi ve rehberlik	11
Şekil 1.1: Dışa dönük öğrenme hareketliliğine ilişkin bilgi ve rehberliğe atıfta bulunan üst düzey stratejilerin ve büyük ölçekli girişimlerin varlığı, 2022/2023	12
Şekil 1.2: Bireylere dışa dönük öğrenme hareketliliği konusunda bilgi ve rehberlik hizmetleri sağlamaktan sorumlu yetkilendirilmiş bir organın varlığı, 2022/2023	14
Şekil 1.3: Dışa dönük öğrenme hareketliliğine ilişkin temel bilgiler ve rehberlik sağlayan merkezi bir web portalının varlığı, 2022/2023	15
Şekil 1.4: Öğrencilere dışa dönük hareketlilik için kişiselleştirilmiş hizmetlerin sağlanması, kurum türüne göre, 2022/2023	16
Şekil 1.5: Öğrenim hareketliliği sorunlarını kapsayan kişiselleştirilmiş hizmetlerin merkezi olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi, 2022/2023	17
Şekil 1.6: Kamu tarafından desteklenen büyük ölçekli girişimlere destekçilerin katılımı, 2022/2023	18
Şekil 1.7: Puan tablosu göstergesi 1: Dışa dönük öğrenme hareketliliğine ilişkin bilgi ve rehberlik, 2022/2023	20
Şekil 1.8: Puan tablosu göstergesi 1: Zaman içindeki değişiklikler, 2015/2016, 2018/2019 ve 2022/2023	21
Bölüm 2: Yabancı dil hazırlığı	23
Şekil 2.1: Genel eğitimde zorunlu yabancı dil öğretiminin toplam süresi (ISCED 0 ila 3), 2022/2023	25
Şekil 2.2: Genel eğitimde (ISCED 1 ila 3) en az iki zorunlu yabancı dilin olduğu sürenin uzunluğu, 2022/2023	26
Şekil 2.3: Genel ve MEÖ yollarındaki öğrencilere yönelik zorunlu yabancı dil öğretimindeki farklılıklar, 2022/2023	28
Şekil 2.4: Puan tablosu göstergesi 2: Öğrenim hareketliliği fırsatlarına hazırlanma – yabancı dil becerileri, 2022/2023	30
Şekil 2.5: Puan tablosu göstergesi 2: Zaman içindeki değişiklikler, 2015/2016, 2018/2019 ve 2022/2023	31
Bölüm 3: Hibe ve kredilerin taşınabilirliği	33
Şekil 3.1: Lisans ve yüksek lisansta kamu bursu alan öğrencilerin oranı, 2021/2022	34
Şekil 3.2: Kamu hibelerinin taşınabilirliği, lisans ve yüksek lisans, 2022/2023	35
Şekil 3.3: Lisans ve yüksek lisansta kamu destekli kredi alan öğrencilerin oranı, 2021/2022	36
Şekil 3.4: Kamu destekli kredilerin taşınabilirliği, lisans ve yüksek lisans, 2022/2023	37
Şekil 3.5: Puan tablosu göstergesi 3: Yurt içi kamu hibelerinin ve kamu destekli kredilerin taşınabilirliği, 2022/2023	39
Şekil 3.6: Puan tablosu göstergesi 3: Zaman içindeki değişiklikler, 2015/2016, 2018/2019 ve 2022/2023	40
Bölüm 4: Dezavantajlı öğrencilerin öğrenme hareketliliğine katılmalarının desteklenmesi	41
Şekil 4.1: Dezavantajlı öğrencilerin hareketlilik programlarına katılımına ilişkin niceliksel hedefler, 2022/2023	42
Şekil 4.2: Dezavantajlı öğrencilerin hareketlilik programlarına katılımının izlenmesi, 2022/2023	43
Şekil 4.3: Dezavantajlı öğrencilere öğrenme hareketliliği amacıyla sağlanan kamu hibeleri şeklinde mali destek, 2022/2023	44
Şekil 4.4: Dezavantajlı öğrencilerin hareketlilik programlarına katılımını desteklemek amacıyla hedeflenen önlemleri uygulamaya koymak için yükseköğretim kurumlarına yönelik üst düzey öneriler/teşvikler, 2022/2023	46
Şekil 4.5: Puan tablosu göstergesi 4: Dezavantajlı öğrencilerin öğrenme hareketliliğine katılımını desteklemeye yönelik önlemler, 2022/2023	48
Şekil 4.6: Puan tablosu göstergesi 4: Zaman içindeki değişiklikler, 2015/2016'dan 2022/2023'e	49

Bölüm 5: Öğrenme sonuçlarının tanınması	51
Şekil 5.1: AKTS kullanan yükseköğretim kurumlarının yüzdesi, lisans ve yüksek lisans programları, 2022/2023	53
Şekil 5.2: Dış kalite güvence kurumlarının AKTS uygulamasını değerlendirirken 2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu'nun temel ilkelerine başvurma zorunluluğu, 2022/2023	54
Şekil 5.3: Dış kalite güvence kurumları tarafından uluslararası öğrenme hareketliliğine ilişkin AKTS'nin temel unsurlarının izlenmesi gerekliliği, eğitim sistemi sayısına göre, 2022/2023	56
Şekil 5.4: Dış kalite güvence kurumları tarafından uluslararası öğrenme hareketliliğine ilişkin AKTS'nin temel unsurlarının izlenmesi gerekliliği, ilke sayısına göre, 2022/2023	57
Şekil 5.5: Puan tablosu göstergesi 5: Yükseköğretimde öğrenme çıktılarının AKTS aracılığıyla tanınması, 2022/2023	58
Şekil 5.6: Puan tablosu göstergesi 5: Zaman içindeki değişiklikler, 2018/2019'dan 2022/2023'e	60
Bölüm 6: Yeterliliklerin tanınması	61
Şekil 6.1: Diğer EHEA ülkelerinden alınan yükseköğrenim niteliklerinin otomatik olarak tanınması, 2022/2023	63
Şekil 6.2: Eğitim sistemi sayısına göre yükseköğretimde yeterliliklerin otomatik olarak tanınmasına yönelik atılan adımlar, 2021/2022	65
Şekil 6.3: Yükseköğretimde otomatik tanıma yönelik politika tedbirlerinin uygulanması, 2022/2023	66
Şekil 6.4: Puan tablosu göstergesi 6: Öğrenci hareketliliğine yönelik niteliklerin tanınması, 2022/2023	67
Şekil 6.5: Puan tablosu göstergesi 6: Zaman içindeki değişiklikler, 2015/2016'dan 2022/2023'e	69
Sonuç	71
Şekil A: Yükseköğretimde Hareketlilik Puan Tablosu göstergeleri, 2022/2023	72
Şekil B: Avrupa ülkelerinin puan tablosu göstergesine göre genel performansı, 2022/2023	73
Şekil C: Politika alanına göre 2015/2016 ile 2022/2023 arasındaki genel değişiklikler	74

KODLAR VE KISALTMALAR

Ülke kodları

EU	Avrupa Birliği				AEA/EFTA ve aday ülkeler
BE	Belçika	CY	Kıbrıs	AL	Arnavutluk
BE fr	Belçika – Fransız Topluluğu	LV	Letonya	BA	Bosna-Hersek
BE de	Belçika – Almanca Konuşan Topluluk	LT	Litvanya	CH	İsviçre
BE nl	Belçika – Flaman Topluluğu	LU	Lüksemburg	IS	İzlanda
BG	Bulgaristan	HU	Macaristan	LI	Lihtenştayn
CZ	Çekya	MT	Malta	ME	Karadağ
DK	Danimarka	NL	Hollanda	MK	Kuzey Makedonya
DE	Almanya	AT	Avusturya	NO	Norveç
EE	Estonya	PL	Polonya	RS	Sırbistan
IE	İrlanda	PT	Portekiz	TR	Türkiye
EL	Yunanistan	RO	Romanya		
ES	-İspanya	SI	Slovenya		
FR	Fransa	SK	Slovakya		
HR	Hırvatistan	FI	Finlandiya		
IT	İtalya	SE	İsveç		

Kelime kısaltmaları ve baş harf kısaltmaları

AKTS	Avrupa Kredi Transferi ve Biriktirme Sistemi
EHEA	Avrupa Yükseköğretim Alanı
ENIC	Avrupa Bölgesindeki Avrupa Bilgi Merkezleri Ağı
ESG	Avrupa Yükseköğretim Alanında Kalite Güvencesi Standartları ve Yönergeleri (Avrupa Standartları ve Yönergeleri)
HEI	Yükseköğretim kurumu
ISCED	Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırması
LRC	Avrupa Bölgesinde Yükseköğrenime İlişkin Yeterliliklerin Tanınmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Lizbon Tanıma Sözleşmesi)
NARIC	Avrupa Birliği'ndeki Ulusal Akademik Tanıma Bilgi Merkezleri
MEÖ	Mesleki Eğitim ve Öğretim

GİRİŞ

Eğitim ve öğretim sırasında ulusötesi hareketliliği deneyimlemek birçok gencin yaşamında büyük bir destektir. Ulusötesi hareketlilik öğrencilerin kişisel ve akademik olarak gelişmelerine yardımcı olur, sosyal ağlarını genişletir ve kültürlerarası becerileri ile dil becerilerini geliştirir. Öğrenci hareketliliği aynı zamanda eğitim sistemlerini ve bireysel eğitim kurumlarını da etkileyerek onların daha geniş bir uluslararası bakış açısına sahip olmalarını, erişimlerinin genişlemesini ve genel kalitelerinin artmasını sağlar.

Öğrenen hareketliliğinin getirdiği katma değere ve mevcut fırsatların artmasına rağmen, öğrencilerin, araştırmacıların ve stajyerlerin serbest dolaşımına giden yol hâlâ birtakım engeller nedeniyle zorlaşmaktadır. Örneğin, öğrenciler yurt içi hibe ve kredilerini her zaman yurt dışında okumak için kullanamayabilirler (hibeler ve krediler tamamen taşınabilir değildir), niteliklerin ve kredilerin tanınması her zaman basit bir süreç değildir veya yurt dışında eğitime ilişkin bilgi ve rehberliğe her zaman kolayca erişilemez. Tüm bunların ötesinde, öğrencilerin yükseköğretim düzeyinde eğitim alabilmeleri için gerekli yabancı dil becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Devam eden bu zorluklar, öğrenme hareketliliğinin önündeki engelleri kaldırmak ve daha fazla öğrencinin bu öğrenme deneyimlerinden faydalanmasını sağlamak için sistematik çaba gerektirmektedir.

Bu nedenlerden dolayı, 2011 yılında Avrupa Birliği Konseyi ⁽¹⁾ Üye Devletleri öğrenme hareketliliğini destekleyecek olumlu bir ortam yaratmak amacıyla yapısal reformlar uygulamaya davet etmiştir. 'Hareket Halindeki Gençlik' Tavsiyesi aynı zamanda Avrupa ülkelerinin öğrenme hareketliliğini kolaylaştırmada kaydettiği ilerlemeyi izlemeye yönelik bir araç olan Hareketlilik Puan Tablosu için de temel teşkil etmektedir. Bu araç, yükseköğretimde ve temel mesleki eğitim ve öğretimde öğrenci hareketliliğini etkileyen kural ve düzenlemeleri incelemektedir.

Hem yükseköğretimde hem de temel mesleki eğitim ve öğretimde yürütülen fizibilite çalışmalarının ardından Hareketlilik Puan Tablosu ilk olarak 2016 yılında ortak bir çevrimiçi platformda yayımlanmıştır ⁽²⁾. Yükseköğretim göstergeleri de bir arka plan raporunda yayımlanmış (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2016) ve 2020'de güncellenmiştir (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2020a). Bu, yükseköğrenim arka plan raporunun üçüncü baskısıdır ve 2011 'Hareket Halindeki Gençlik' Tavsiyesi kapsamındaki son rapordur. Yeni bir Avrupa öğrenme hareketliliği çerçevesinin hazırlanmasında, arka plan raporunun bu baskısı, hem 2011 Tavsiyesini takip eden on yılda politika izlemeyi sonuçlandırmakta hem de yeni bir izleme çerçevesi kapsamında göstergelerin geliştirilmesini desteklemektedir.

Raporun yapısı

Konsey Tavsiyesi doğrultusunda rapor, yükseköğretimdeki altı puan tablosu göstergesine ilişkin güncellenmiş bilgiler sunmaktadır:

1. Bilgi ve rehberlik
2. Yabancı dil hazırlığı
3. Hibe ve kredilerin taşınabilirliği
4. Dezavantajlı öğrencilere destek
5. Öğrenme çıktılarının Avrupa Kredi Transferi ve Biriktirme Sistemi (AKTS) aracılığıyla tanınması
6. Yeterliliklerin tanınması.

⁽¹⁾ 'Hareket Halindeki Gençlik' hakkında 28 Haziran 2011 tarihli Konsey Tavsiyesi – gençlerin öğrenim hareketliliğini teşvik etmek, OJ C199, 7.7.2011.

⁽²⁾ Hareketlilik Puan Tablosu platformu: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/mobility-scoreboard>

Raporda bu yükseköğretim göstergelerini kapsayan altı bölüm bulunmaktadır. Her bölüm üç ana kısma ayrılmıştır. 'Puan tablosu verileri' kısmı, göstergeyi oluşturan çeşitli unsurları inceleyerek, farklı eğitim sistemleri tarafından benimsenen farklı yaklaşımları ele almaktadır. Haritalar Avrupa genelindeki durumu göstermekte, eğitim sistemleri ve bazen bölgeler arasındaki farkları da ortaya koymaktadır. Grafikler ve tablolar bir bakışta ek ayrıntılar sağlamaktadır.

Devam eden kısımda bireysel unsurlar birleşik bir 'puan tablosu göstergesi' halinde toplanmıştır. Tüm puan tablosu göstergeleri, her biri ilgili kriterleri veya tanımlayıcıları içeren beş renk kodlu kategoriden oluşmaktadır. Beklenen kriterlerin tümünü karşılayan bir eğitim sistemi koyu yeşil kategoriye, hiçbirini karşılamayan bir sistem ise kırmızı kategoriye tahsis edilmektedir. Karşılanan kriterlerin sayısına bağlı olarak üç ek kategori daha kullanılmaktadır: açık yeşil, sarı ve turuncu. Her gösterge için renk kodlu bir harita, Avrupa genelindeki durumu göstermektedir. Bu kısmın sonundaki renk kodlu tablo, ilgili kriterleri kategorilere göre sunmaktadır.

Son kısımda, her başlık puan tablosu göstergelerinin 2015/2016'dan 2022/2023'e kadar zaman içindeki gelişimine genel bir bakış sunmaktadır. Hareketlilik Puan Tablosunun üç baskısı, Avrupa ülkeleri genelinde altı politika alanında kaydedilen genel ilerlemeyi değerlendirmek için bu dönemdeki değişikliklerin üç zaman noktasına dayalı olarak analiz edilmesine olanak tanımaktadır. Ancak altı göstergeden ikisi 2018/2019'da yeniden tanımlandığından (puan tablosu göstergeleri 4 ve 5), ilgili durumlarda analiz daha sınırlıdır ⁽³⁾.

Veri kaynakları ve metodoloji

Rapor esas olarak Eurydice Ağı tarafından üst düzey politikalar ve önlemler hakkında toplanan niteliksel verilere dayanmaktadır. Bu rapordaki niteliksel bilgiler, ulusal uzmanlar ve/veya Eurydice Ağı'nın ulusal temsilcisi tarafından doldurulan bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Bu bilgilerin ana kaynakları, üst düzey eğitim otoriteleri tarafından yayımlanan mevzuat, yönetmelik ve tavsiyelerdir. Raporun son kısmında tüm katkıda bulunanlara teşekkürlerimizi iletiyoruz. Ayrıca, kamu desteği yararlanıcılarına ilişkin veriler, ulusal öğrenci ücreti ve destek sistemlerine ilişkin Eurydice veri koleksiyonundan gelmektedir (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2023b).

Bu rapordaki bilgiler büyük ölçüde yükseköğretime odaklanmaktadır. Bunun tek istisnası, öğrencilerin yükseköğretim programlarına girmeden önce dil öğreniminin sağlanmasının incelendiği dil hazırlığı bölümüdür. Diğer göstergeler genellikle yükseköğretimin tüm aşamalarını kapsamaktadır. Ancak bazı unsurlar, özellikle mali destek (taşınabilirlik, hedefe yönelik destek vb.) ve AKTS ile ilgili olanlar daha sınırlı bir kapsama sahiptir ve öncelikli olarak lisans ve yüksek lisansa yoğunlaşmaktadır.

Raporun referans yılı 2022/2023 akademik yılıdır ⁽⁴⁾. Rapor, Arnavutluk, Bosna-Hersek, İsviçre, İzlanda, Lihtenştayn, Karadağ, Kuzey Makedonya, Norveç, Sırbistan ve Türkiye'nin yanı sıra 27 AB Üye Devletinin tamamını kapsamaktadır.

⁽³⁾ Daha fazla ayrıntı için Bölüm 4 ve 5'e bakınız.

⁽⁴⁾ Kamu desteği yararlanıcılarına ilişkin veriler 2021/2022 yılına aittir (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2023b).

BÖLÜM 1: BİLGİ VE REHBERLİK

1.1. Giriş

Bireysel öğrenci için ulusötesi hareketlilik deneyimine katılmak, karmaşık bir karar verme ve organizasyonel süreci içerir. Hangi ülkeye ve yükseköğretim kurumuna gideceğinize karar vermek, konuşulan diller, müfredat ve müfredatın nasıl öğretildiği gibi birçok faktöre bağlıdır. Daha ileriye bakıldığında, katılımcıların deneyim ve öğrenme çıktılarının ulusal ve uluslararası bağlamda veya Avrupa bağlamında nasıl tanınacağını ve bunlara nasıl değer verileceğini düşünmeleri gerekmektedir. Ayrıca katılımcıların hangi organizasyonel adımların atılması gerektiği, ev sahibi kurumdaki öğrenci destek hizmetleriyle nasıl iletişime geçecekleri, bu destek hizmetlerinin ne tür tavsiyeler verdikleri, hangi konaklama imkanlarının mevcut olduğu gibi birçok pratik konuda da bilgiye ihtiyaçları vardır. Avrupa çapındaki sistem ve ortamların yanı sıra ulusal ve kurumsal düzeyde sağlanan prosedürler ve fırsatlar, bilgi ve rehberliğin erişilebilirliği, şeffaflığı ve kalitesi bu süreçte hayati önem taşımaktadır (King, Findlay ve Ahrens, 2010).

Bu nedenle, öğrenme hareketliliğine ilişkin bilgi ve rehberliğin bu konuyla ilgili Konsey Tavsiye Kararının temel direklerinden biri olması şaşırtıcı değildir ⁽⁵⁾. Üye Devletlerin bilgiyi kolayca erişilebilir hale getirmeleri ve belirli öğrenci ve birey gruplarının ihtiyaçlarına göre uyarlamaları tavsiye edilmektedir. Mevcut ağların katılımının en üst düzeye çıkarılmasının yanı sıra gençlerle ve diğer tüm paydaşlarla bilgi yaymak, iletişim kurmak ve paylaşmak için yeni, yaratıcı ve etkileşimli yolların keşfedilmesi de teşvik edilmektedir ⁽⁶⁾.

Konsey Tavsiyesi destekçilerin bilgiye erişilebilirliği artırmadaki olumlu rolünün yanı sıra aynı zamanda akran rehberliğinin değerini de kabul etmektedir. Üye Devletlere, gençlere ilham vermek ve onları motive etmek için öğrenme hareketliliği deneyimlerine katılmış 'öğretmenler, eğitimci, aileler, gençlik çalışanları ve gençlerden' yararlanmaları tavsiye edilmektedir ⁽⁷⁾.

Tavsiyenin ruhunu ve önerilen belirli önlemleri dikkate alan Puan tablosu göstergesi 1, üst düzey yetkililerin öğrenme hareketliliği fırsatlarına ilişkin erişilebilir, şeffaf ve özel bilgi ve rehberlik sunmak için ne ölçüde adımlar attığını incelemektedir.

1.2. Puan tablosu verileri

Aşağıdaki analiz tavsiyeyle ilgili dört temel hususa odaklanmakta, öğrencilere yönelik dışa dönük öğrenim hareketliliği konusunda bilgi ve rehberlik açısından belirtilen hususların olup olmadığını incelemektedir:

1. üst düzey yetkililer tarafından bilgi ve rehberliğe yönelik stratejik bir yaklaşım benimsenmiştir;
2. özellikle bilgi ve rehberlikle ilgilenen merkezi web portalları oluşturulmuştur;
3. kişiselleştirilmiş hizmetler sunulmakta, değerlendirilmekte ve izlenmektedir;
4. destekçiler kamu tarafından finanse edilen büyük ölçekli girişimlere dahil olmaktadır.

Dört maddenin tamamı yalnızca dışa dönük hareketliliğe odaklanmakta, bu alanda hareketli ve potansiyel olarak hareketli öğrencilere verilen desteği değerlendirmektedir.

⁽⁵⁾ 'Hareket Halindeki Gençlik' hakkında 28 Haziran 2011 tarihli Konsey Tavsiyesi – gençlerin öğrenme hareketliliğinin teşvik edilmesi, OJ C199, 7.7.2011, C199/4.

⁽⁶⁾ aynı eser.

⁽⁷⁾ aynı eser.

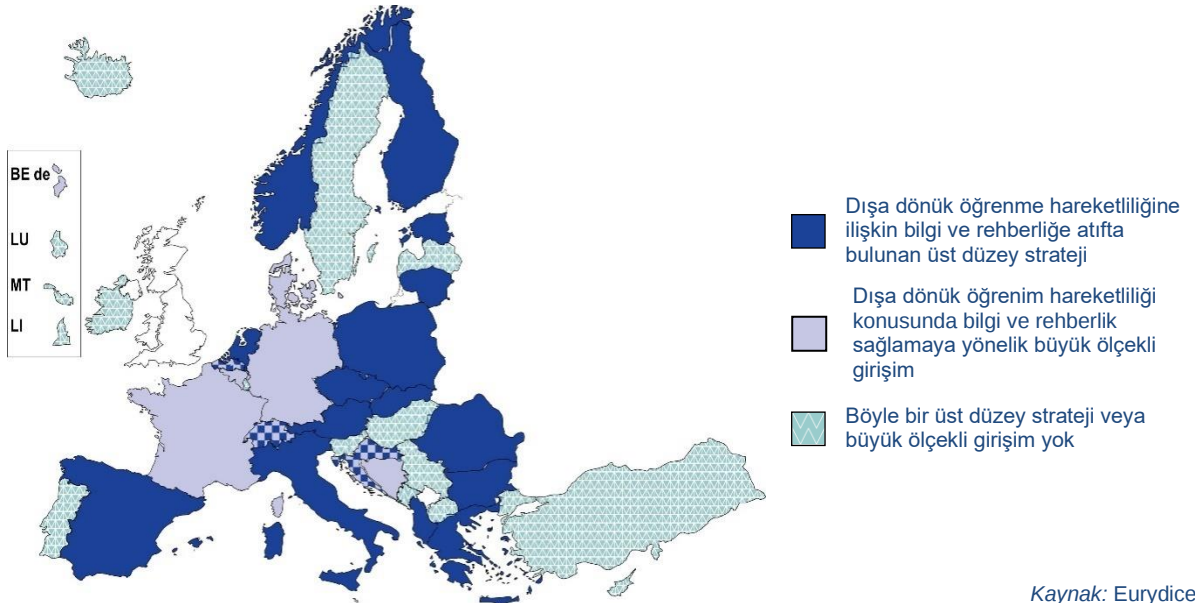
Stratejiler, büyük ölçekli girişimler ve yetkilendirilmiş organlar

Üst düzey yetkililer, özellikle öğrencilerin dışa dönük öğrenme hareketliliğine ilişkin bilgiye erişimini kolaylaştırmaya odaklanan tutarlı bir dizi politikanın planlanması ve uygulanması konusunda farklı yaklaşımlar benimseyebilir. Bu yetkililer bazı durumlarda bilgilendirme ve rehberlikle ilgili hedefleri içeren stratejik politika belgeleri yayımlayarak konunun bu düzeydeki siyasi önemine işaret etmektedir. İkinci bir yaklaşım ise ulusal veya bölgesel düzeyde büyük ölçekli girişimlerin uygulanmasıdır. Bu büyük ölçekli girişimlere örnek olarak büyük tanıtım kampanyaları veya ulusal/bölgesel bilgi ağlarının kurulması verilebilir. Üçüncü yaklaşım, üst düzey yetkililerin bu alandaki hizmetlerin planlanması ve sunulması sorumluluğunu belirli bir organa devretmesidir. Seçilen seçenek ne olursa olsun, nihai amaç genellikle öğrencilerin ulusötesi öğrenme hareketliliği deneyimleri öncesinde, sırasında ve sonrasında bilinçli seçimler yapabilmeleri için uygun bilgi ve rehberliğin öğrencilere sunulmasını sağlamaktır. Bu bölümde her üç seçenek de incelenmektedir.

Stratejiler ve büyük ölçekli girişimler

Şekil 1.1, bilgi ve rehberliği kapsayan üst düzey stratejileri benimsemiş veya bu alanda büyük ölçekli girişimler geliştirmiş olan eğitim sistemlerine genel bir bakış sunmaktadır. Üst düzey stratejiler, genel bir hedefe ulaşmak amacıyla üst düzey yetkililer tarafından geliştirilen resmi belgeler olarak ele alınmaktadır. Stratejiler bir vizyon içerebilir, hedefleri belirleyebilir, sorumlu organların isimlerini verebilir ve mevcut finansman kaynaklarını belirtebilir ancak hangi pratik tedbirlerin alınacağını ortaya koymayabilir. Öte yandan girişimler, üst düzey yetkililer tarafından gerekli görülen pratik önlemlerin uygulanmasını amaçlamaktadır. Bazı durumlarda girişimler, bir stratejinin unsurlarının uygulamaya konulduğu bir araç niteliği taşımaktadır.

Şekil 1.1: Dışa dönük öğrenme hareketliliğine ilişkin bilgi ve rehberliğe atıfta bulunan üst düzey stratejilerin ve büyük ölçekli girişimlerin varlığı, 2022/2023

Çoğu ülke, dışa dönük öğrenme hareketliliğiyle ilgili politikalara stratejik yön sağlayan üst düzey stratejilere sahiptir. Ancak öğrencilere yönelik bilgi ve rehberlik genellikle bu stratejilerin küçük bir bölümünü oluşturur veya bazı durumlarda hiç ele alınmaz. Şekil 1.1'in gösterdiği gibi, bu rapora katılan eğitim sistemlerinden 18'i, dışa dönük öğrenme hareketliliği alanında öğrencilere yönelik bilgi ve rehberliğe açıkça atıfta bulunan üst düzey bir stratejiye sahiptir. Beş eğitim sisteminin üst düzey stratejisi yoktur, ancak bunun yerine bu sistemlerde karşılaştırılabilir başka büyük ölçekli girişimler bulunurken üç

sistemde (Belçika – Flaman Topluluğu, Hırvatistan ve İsviçre) her ikisi de bulunmaktadır. Yine de, 15 kadar eğitim sisteminin dışa dönük öğrenci hareketliliğine ilişkin bilgi ve rehberlikle ilgilenen ne bir stratejisi ne de başka büyük ölçekli girişimi vardır. Bu sayı yüksek gibi görünebilir ancak sadece burada incelenen eğitim sistemlerinin yarısından daha azını temsil ettiği için değil, aynı zamanda önemli bir gelişme olduğu için de dikkate alınmalıdır. Sadece sekiz eğitim sisteminin üst düzey bir stratejiye sahip olduğu ve 24'ünün ne bir stratejiye ne de diğer büyük ölçekli girişimlere sahip olduğu 2018/2019 (bir önceki veri toplama dönemi) ile karşılaştırıldığında (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2020a), bu dört yıldaki değişim dikkat çekicidir.

Üst düzey stratejilere bakıldığında ise sonuçlar farklılık göstermektedir. Bazı ülkeler, dışarıya giden hareketliliğe ilişkin bilgilerin de ele alındığı daha geniş bir eğitim stratejisine sahipken, diğerleri yükseköğretimin uluslararasılaştırılmasına ilişkin, bazıları da öğrenci hareketliliğine odaklanan daha spesifik stratejilere sahiptir. Yalnızca üç eğitim sistemi (Belçika - Almanca Konuşan Topluluk, İsviçre ve Norveç) son bahsedilen kategoriye girerken, çoğu durumda hareketlilik rehberliği ve bilgileri ya yükseköğretimin uluslararasılaşma stratejileri kapsamında (Belçika – Flaman Topluluğu, Avusturya, Çekya, İtalya, İspanya, Litvanya, Hollanda, Slovakya, Finlandiya ve Arnavutluk) ya da daha geniş bir eğitim stratejisinin parçası olarak (Bulgaristan, Estonya, Yunanistan, Hırvatistan, Polonya, Romanya ve Slovakya) ele alınmaktadır.

Daha önce belirtildiği gibi, 2018/2019'dan bu yana sekiz eğitim sistemi, esasen veya kısmen, dışarıya giden hareketliliğe ilişkin rehberlik ve bilgiyle ilgilenen üst düzey stratejiler uygulamaya koymuştur. Bunlardan üçü, yani Litvanya, Finlandiya ve Arnavutluk, yükseköğretimin uluslararasılaşma stratejisinde hareketlilik rehberliği geliştirmiştir. Geriye kalan beş ülke (Bulgaristan, Estonya, Yunanistan, Hırvatistan ve Romanya) bunu daha geniş bir eğitim stratejisine entegre etmiştir.

Dış kurumlara bilgi ve rehberlik verilmesi

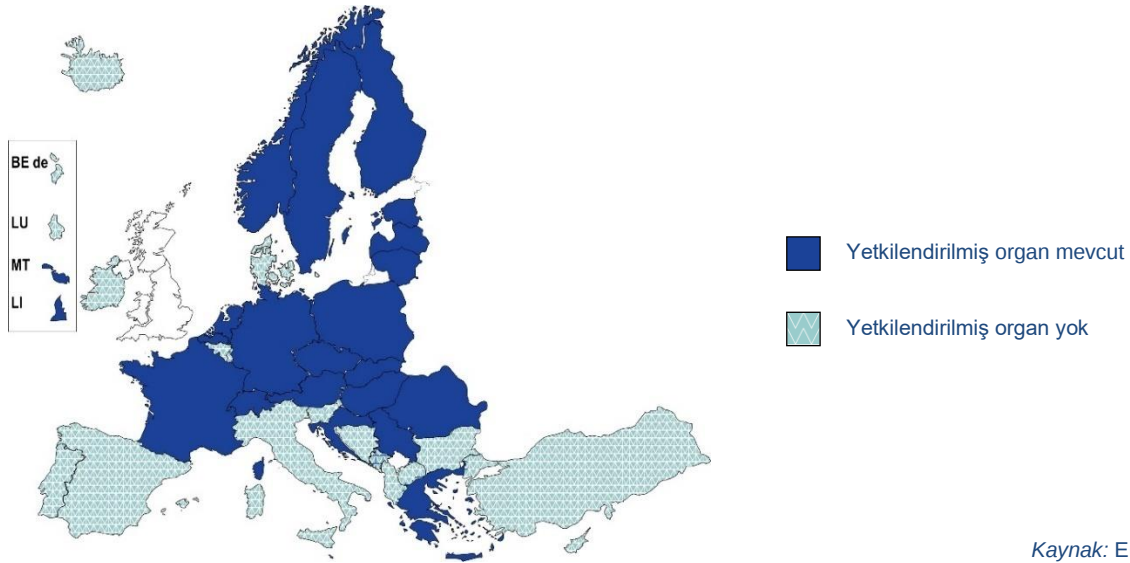
Birçok ülke, dışa dönük öğrenme hareketliliğine ilişkin bilgi ve rehberliğin sağlanmasını merkezi, ancak harici ve bağımsız bir organa devretmektedir.

Tüm ülkelerin, Erasmus+ veya Avrupa tarafından finanse edilen diğer girişimler gibi programların yönetimiyle görevlendirilmiş bir ulusal ajansı vardır. Bu tür kurumlar aşağıdaki durumlarda bu analizin dışında bırakılmaktadır:

- ana odak noktaları bu programların yönetimidir,
- sağladıkları bilgiler kısımlıdır (örneğin mevcut Avrupa Birliği finansmanı ile sınırlıdır),
- bilgi ağırlıklı olarak bireylerden ziyade kuruluşlara yöneliktir,
- öğrencilere rehberlik unsuru eksiktir,
- rolleri gelen öğrencilerle sınırlıdır.

Şekil 1.2'de gösterildiği gibi, 22 eğitim sistemi, öğrencilere dışa dönük öğrenim hareketliliği konusunda bilgi ve rehberlik sağlayan bir yetkilendirilmiş organa sahiptir, ancak bu organların yetkileri her zaman bu belirli alandan daha geniştir. Belçika (Flaman Topluluğu), Çekya, Hollanda, Finlandiya ve Lihtenştayn'da, yetkilendirilen organ, yükseköğretimde uluslararasılaşma politikasının uygulanmasında veya koordine edilmesinde kilit bir role sahiptir. Estonya, Yunanistan, Romanya ve Finlandiya'da bu organ aynı zamanda yurt içi ve yurt dışındaki öğrenimi desteklemek amacıyla çeşitli burs türlerini de yönetmektedir. Fransa, Hırvatistan, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Avusturya, İsviçre, Norveç ve Sırbistan'da, yetkilendirilmiş organ Avrupa ve/veya dünya çapındaki öğrenme hareketliliği planlarını yönetmektedir ve öğrenci bilgilendirme ve rehberlik görevleri esas olarak bu bağlamda gelişmiştir.

Şekil 1.2: Bireylere dışa dönük öğrenme hareketliliği konusunda bilgi ve rehberlik hizmetleri sağlamaktan sorumlu yetkilendirilmiş bir organın varlığı, 2022/2023

Kaynak: Eurydice.

Son raporun yayımlanmasından bu yana yalnızca iki ülke değişiklik bildirmiştir. Estonya'da, dışa dönük hareketlilik konusunda bilgi ve rehberlik sağlamaktan sorumlu dış organlar artık Eğitim ve Gençlik Kurulu, Burslar ve Hibeler Ofisi ⁽⁸⁾ ve Erasmus+ ve Avrupa Dayanışma Birliği Ajansı'dır ⁽⁹⁾. Norveç'in önceki organı, Norveç Eğitim ve Araştırma Bakanlığı'nın harici bir kurumu olan Norveç Yükseköğretim ve Beceriler Müdürlüğü ⁽¹⁰⁾ adı altında diğer kamu kurumlarıyla birleştirilmiştir.

Web portalları

İnternetin öğrencilere bilgi ve rehberlik sağlamak için temel bir yol olarak kullanılması Konsey Tavsiyesinde açıkça belirtilmektedir. Ancak bilginin internette bulunması kaçınılmaz olarak onun daha erişilebilir, daha açık veya daha kapsamlı olduğu anlamına gelmez. Örneğin, bilgiler yükseköğretim kurumlarının web sitelerine dağılmış olabilir ve kolayca bulunamayabilir veya bireyler yerine kuruluşlara yönlendirilmiş olabilir ve/veya Avrupa Birliği girişimleriyle sınırlı olabilir. Ayrıca yaklaşım ve içerik her kurumun politikasına göre değişiklik gösterebilir. Örneğin, sağlanan bilgiler yalnızca çok genel nitelikte olabilir ve eğitim sistemlerinin açıklamaları, diğer ülkelerdeki yaşam maliyetleri, yükseköğretim kurumlarının listeleri vb. ile sınırlı olabilir.

Sonuç olarak, internette öğrenme hareketliliği hakkında çok sayıda bilgi mevcut olduğundan, bu gösterge için çeşitli niteleyici faktörlerin oluşturulması gerekmiştir. Web portalları şunları yapmalıdır:

- Dışa dönük hareketliliğe ilişkin özel bilgilerle birlikte esas olarak öğrenme hareketliliğine odaklanmalıdır.
- Mevcut fırsatlar hakkında bilgi sağlamalıdır (Avrupa programları dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere). Hareketlilik fırsatlarının mevcut olduğu ülkeleri, süreyi, adayların uygunluğunu, öğrenim düzeyini vb. kapsamalıdır.
- Başvuru süreci ve daha fazla bilgi için irtibat noktaları konusunda rehberlik sunmalıdır.

⁽⁸⁾ Bakınız: <https://harno.ee/opirande-stipendiumid>

⁽⁹⁾ Bakınız: <https://eeagentuur.ee/>.

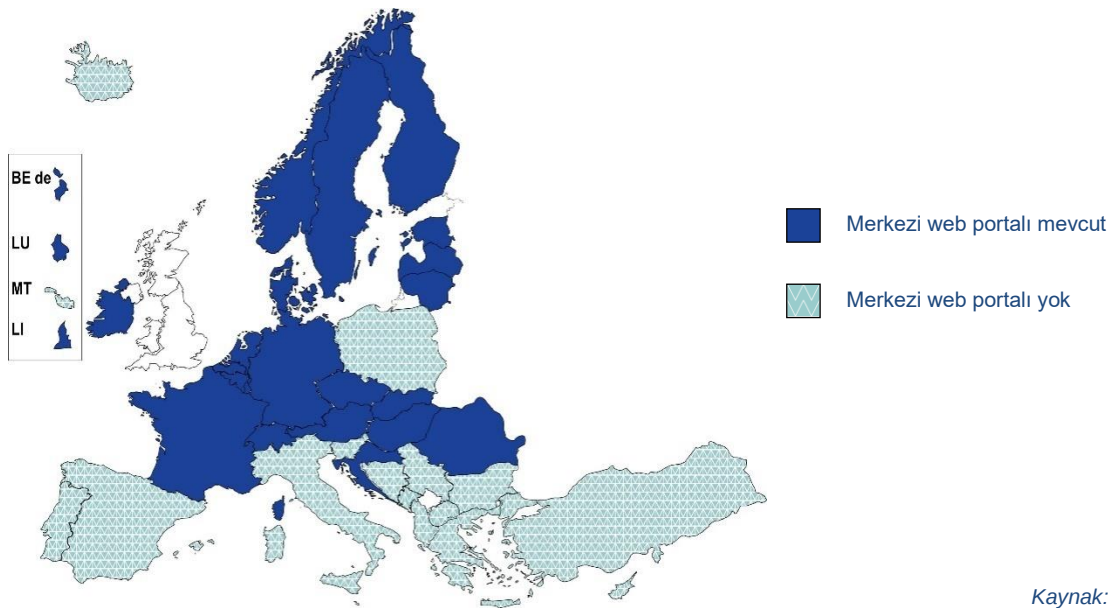
⁽¹⁰⁾ Bakınız: <https://hkdir.no/norwegian-directorate-for-higher-education-and-skills>.

- Tüm önemli bilgilerin elde edilebileceği merkezi bir nokta sağlamalı, böylece son kullanıcıların, kendilerine sunulanları anlamak için diğer web sitelerine göz atma ihtiyacını ortadan kaldırmalıdır.

Portallar ayrıca potansiyel başvuru sahipleri için varış ülkesinde mevcut konaklama, kredilerin ve yeterliliklerin tanınması, dil kursları vb. hakkında özel olarak tasarlanmış ek bilgiler de sağlayabilir. Bu bilgi, bilginin ve rehberliğin kalitesini artırsa da gösterge için bir gereklilik olarak görülmemektedir.

Şekil 1.3, yukarıdaki kriterleri karşılayan merkezi web portallarının 23 Avrupa eğitim sisteminde mevcut olduğunu göstermektedir. Belçika (Fransız Topluluğu) sayesinde bu sayı 2018/2019'dan bu yana bir artmıştır.

Şekil 1.3: Dışa dönük öğrenme hareketliliğine ilişkin temel bilgiler ve rehberlik sağlayan merkezi bir web portalının varlığı, 2022/2023

Kaynak: Eurydice.

Dolayısıyla merkezi web portallarının sayısı açısından zaman içerisinde bir istikrar söz konusudur. Bu aynı zamanda eğitim sistemlerinin yaklaşık yarısının dışa dönük öğrenim hareketliliğine ilişkin tüm önemli bilgileri toplayan bir portala hala sahip olmadığı anlamına gelmektedir. 2018/2019'dan bu yana yapılan küçük değişiklikler, web portalları yeni bir internet adresine ⁽¹¹⁾ sahip olan Belçika (Fransız Topluluğu) ve Estonya'yla ilgilidir.

Kişiselleştirilmiş hizmetlerin sağlanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi

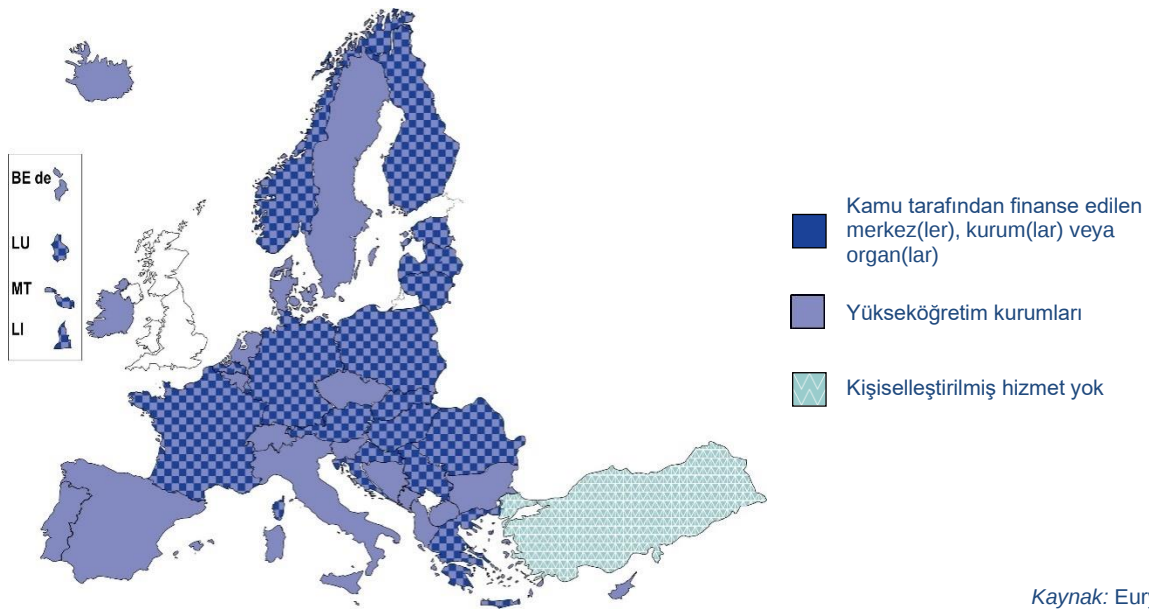
Konsey Tavsiye Kararı aynı zamanda öğrencilere iki konuda rehberlik sağlanmasının teşvik edilmesini de açıkça talep etmektedir: birincisi, bilgi, beceri ve yeterliliklerin geliştirilmesi ve yurt dışında edinilen yeterliliklerden faydalanmak için öğrenme hareketliliği fırsatlarından en iyi şekilde nasıl yararlanılacağı; ikincisi ise yurt dışında uzun süre kaldıktan sonra öğrencilere yeniden entegrasyon konusunda yardım sağlanmasıdır.

⁽¹¹⁾ Belçika (Fransız Topluluğu): <https://aides-etudes.cfwb.be/aides/aides-financieres-et-avantages/aides-a-la-mobilite-internationale/>. Estonya: <https://hamo.ee/opirande-stipendiumid>. Diğer Avrupa eğitim sistemlerinin web siteleri için bkz. Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice (2020a).

Gençlerin farklı sosyo-ekonomik koşullar, ek ihtiyaçlar, engellilikler veya aile bağlamları da dahil olmak üzere çok farklı kişisel koşulları olduğundan, gençler genellikle kişiselleştirilmiş tavsiyelere ve pratik desteğe ihtiyaç duyarlar. Bu tür hizmetler, hem yüz yüze hem de çevrimiçi olarak profesyonel personelden danışmanlık alınarak sağlanabilir. Bu hizmetler, idari prosedürler ve mali yönetim konusunda yardımdan engelli öğrencilere yönelik bireysel rehberliğe kadar bir dizi alanı kapsayabilir.

Türkiye dışındaki tüm eğitim sistemleri öğrencilerine kişiselleştirilmiş hizmetler sunmaktadır (Şekil 1.4).

Şekil 1.4: Öğrencilere dışa dönük hareketlilik için kişiselleştirilmiş hizmetlerin sağlanması, kurum türüne göre, 2022/2023

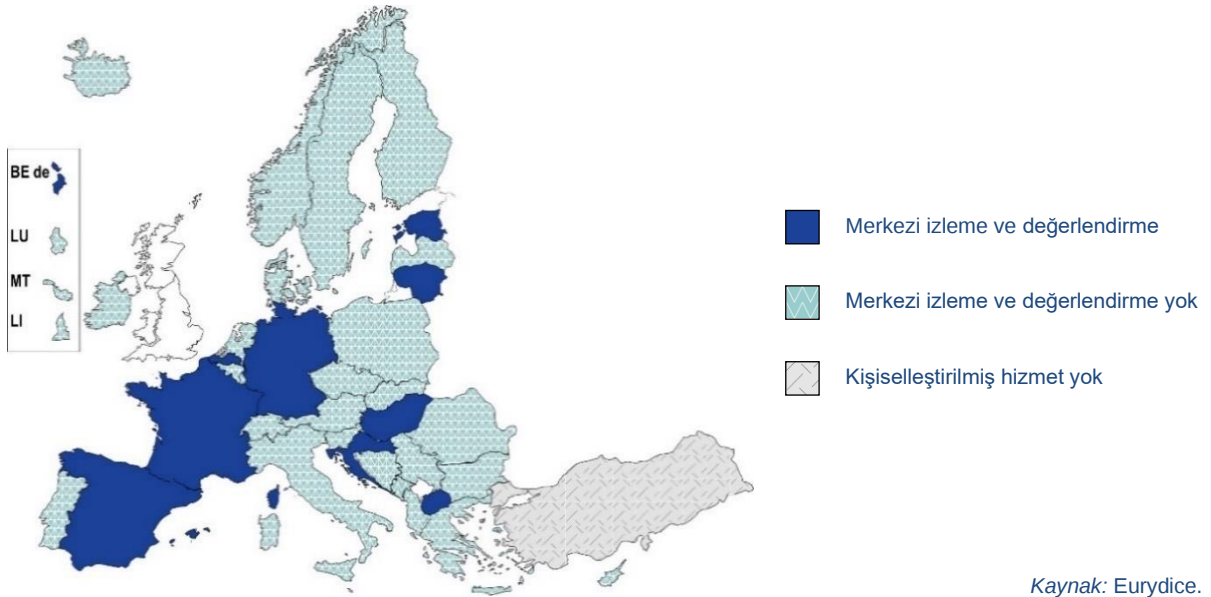
Kaynak: Eurydice.

Genel olarak yükseköğretim kurumlarının uluslararası ofisleri bu hizmetleri vermektedir. Ek olarak, 19 eğitim sisteminde, bir veya daha fazla kamu tarafından finanse edilen merkez veya kurum da öğrencilere kişiselleştirilmiş destek sağlamakla görevlendirilmiştir.

Kişiselleştirilmiş hizmetlerin sağlanmasının yükseköğretim kurumlarına devredilmesi, hizmetin kullanıcıya yakın olmasını ve hizmet sağlayıcının öğrencilerin ihtiyaçlarını anlama olasılığının daha yüksek olmasını sağlamaktadır. Ancak bu yaklaşım, hizmetin parçalı bir yapıya bürünmesine yol açarak hizmet sunumunda eşitsizliğe ve değişken kalite standartlarına neden olabilir ve daha iyi kaynaklara sahip kurumlar öğrencilerine daha iyi hizmetler sunabilir.

Bu potansiyel risk, öğrencilere sunulan hizmetlerin merkezi ve düzenli olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi yoluyla önlenabilir. Şekil 1.5, yükseköğretim kurumlarında kişiselleştirilmiş hizmetlerin yaygın olarak sağlanmasına rağmen, bu hizmetlerin kalitesinin yalnızca on eğitim sisteminde sistematik olarak izlendiğini göstermektedir. Bu alandaki ilerleme biraz yavaştır. 2018/2019 akademik yılından bu yana bir eğitim sistemi (Kuzey Makedonya), halihazırda merkezi bir izleme ve değerlendirme sistemine sahip olan diğer ülkelerin (Belçika – Almanca Konuşan Topluluk ve Flaman Topluluğu, Almanya, Estonya, İspanya, Fransa, Hırvatistan, Litvanya ve Macaristan) arasına katılmıştır. Finlandiya'da, önceki veri toplama turu sırasında merkezi izleme ve değerlendirme mevcutken bu işleyiş şimdilik durdurulmuştur.

Şekil 1.5: Öğrenim hareketliliği konularını kapsayan kişiselleştirilmiş hizmetlerin merkezi olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi, 2022/2023

Avrupa genelinde kişiselleştirilmiş hizmetlerin izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik iki ana yaklaşım gözlemlenebilir. Belçika (Flaman Topluluğu ve Almanca Konuşan Topluluk), İspanya, Fransa ve Hırvatistan'da bu görev, yükseköğretim kurumlarının ve/veya programlarının kalitesini denetleyen ve kişiselleştirilmiş hizmetlerin kalitesine ilişkin özel göstergelere sahip olan dış kalite güvence kuruluşları tarafından yerine getirilmektedir. Almanya, Estonya ve Macaristan'da, yetkilendirilmiş organ (bkz. Şekil 1.2) kendi kişiselleştirilmiş hizmetlerinin ve bazen de yükseköğretim kurumları tarafından sunulan hizmetlerin kalitesini denetlemektedir. Genellikle dışa dönük öğrenme hareketliliği deneyimlerine katılan veya katılmaya hazırlanan ve bu hizmetleri kullanmış olan öğrenciler arasında çevrimiçi memnuniyet anketleri yapılmaktadır.

2022'de Kuzey Makedonya Ulusal Yükseköğretim ve Araştırma Konseyi, yükseköğretim kurumlarının 'Dış değerlendirme ve öz değerlendirmeye ilişkin standartlar ve prosedürler için Kural Kitabı'nı kabul etmiştir. Kuzey Makedonya'da dışa dönük hareketlilik hizmetleri yükseköğretim kurumlarının kendileri tarafından sunulduğundan (bkz. Şekil 1.4), bu kural kitabı, onları öğrencilerin giden hareketliliğe ilgi gösterip göstermediğini ve ne ölçüde ilgi gösterdiğini izlemeye teşvik etmekte ve ülkenin kalite güvence kurumunun öğrenci hareketliliğiyle ilgili uygulamalar ve bunların değerlendirilmesi hakkında bilgi toplamasına olanak tanımaktadır.

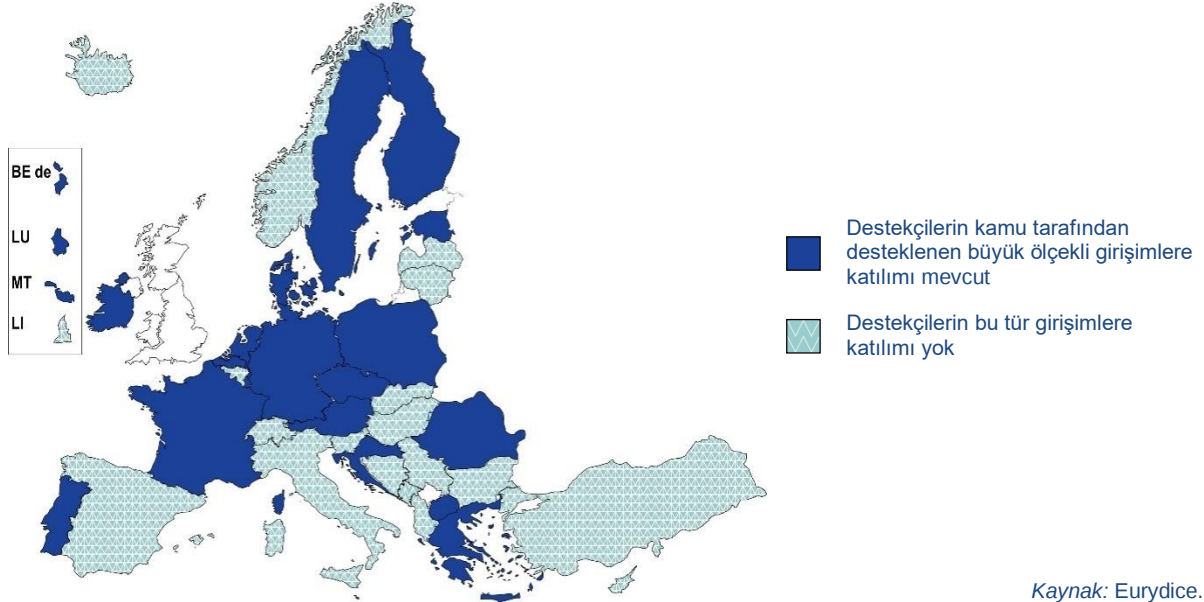
Çarpan Etkisi Olan Kişilerin katılımı

Burada yurt dışında öğrenme deneyimi olan veya dolaylı olarak sürece dahil olan bireyler (öğretmenler, aileler vb.) olarak tanımlanan çarpan etkisi olan kişilerin rolü, bir öğrenme hareketliliği kültürünün geliştirilmesinde merkezi öneme sahiptir. Öğrenim hareketliliği konusunda dolaylı deneyime sahip akranların ve rol modellerinin etkisi, öğrencileri bu deneyime katılmaya motive edebilir.

Ancak güçlü potansiyellerine rağmen eğitim sistemlerinin yalnızca yarısı kamu tarafından desteklenen büyük ölçekli girişimlerde çarpan etkisi olan kişileri kullanır (bkz. Şekil 1.6). Ayrıntılı şekilde belirtmek gerekirse, 20 eğitim sistemi bunu yaparken 19'u bunu yapmamaktadır. Toplam sayıların 2018/2019'dan bu yana değişmemesine rağmen eğitim sistemlerinin dağılımının değişmesi ilginçtir. Başka bir deyişle, 2018/2019 ve 2022/2023 yılları arasında iki eğitim sistemi (Litvanya ve Macaristan), öğrenci hareketliliğinin desteklenmesinde çarpan etkisi olan kişilerin yer aldığı kamu destekli büyük ölçekli

programları uygulamayı durdururken, diğer iki eğitim sistemi (Estonya ve Yunanistan) bunu yapmaya başlamıştır.

Şekil 1.6: Kamu tarafından desteklenen büyük ölçekli girişimlere çarpan etkisi olan kişilerin katılımı, 2022/2023

Kaynak: Eurydice.

Çarpan etkisi olan kişilerin aynı zamanda çevrimiçi tanıtım materyallerinde de giderek daha fazla yer almaktadır. Referansları raporlar, videolar, bloglar ve makaleler şeklinde merkezi web portallarında yayımlanmaktadır. Kamu kurumlarının sosyal medya platformlarında da deneyimlerini paylaşmaktadırlar. Örneğin Danimarka, Yunanistan, Malta ve Finlandiya'da videolar merkezi web portallarında ve daha önce öğrenme hareketliliğine katılmış öğrencilerin, öğretmenlerin ve ünlülerin deneyimlerini paylaştığı sosyal medyada yayımlanmaktadır.

Ülkelerin esas olarak Erasmus+ öğrenme hareketliliğinin teşviki bağlamında çarpan etkisi olan kişilerin dahil edilmesi hakkında rapor vermesi ve çoğu ülkenin deneyimlerini paylaşma konusunda eski öğrencilere güvenmesi ilginçtir. Akranlar, öğrenme hareketliliğine katılmayı düşünen öğrenciler üzerinde en önemli etkiye sahip olsa da, öğretmenler ve aileler gibi bu süreçte dolaylı olarak dahil olanlar da büyük ölçekli kamu girişimlerini desteklemek için kullanılabilecek etki kaynaklarıdır.

1.3. Puan tablosu göstergesi

Dışa dönük öğrenme hareketliliğine ilişkin bilgi ve rehberlik, öğrencilerin öğrenme hareketliliği deneyimlerine katılmaya ve bu deneyimlerden en fazla faydayı elde etmeye hazırlanmaları açısından çok önemlidir. Bu aynı zamanda katılım için de önemli bir faktördür çünkü bilgi, tüm öğrenciler için öğrenme hareketliliğine daha iyi erişim sağlamanın anahtarıdır. Puan tablosu göstergesi 1 (Şekil 1.7), Şekil 1.1 ile 1.6'da sunulan verileri özetlemektedir. Eğitim sistemlerinin, dışa dönük hareketliliğe ilişkin olarak öğrencilere bilgi ve rehberlik konusunda Konsey Tavsiye Kararındaki sütunla ilgili dört unsurun mevcut olup olmadığını dikkate alır:

1. en üst düzey yetkili tarafından yayınlanan ve bilgi ve rehberlik sağlanması için yön belirleyen kapsayıcı bir strateji veya öğrencileri bilgilendirmeyi ve yönlendirmeyi amaçlayan kamu destekli büyük ölçekli girişimler veya öğrencilere bilgi ve rehberlik sağlama yetkisine sahip yetkilendirilmiş bir organ (bkz. Şekil 1.1 ve 1.2);

2. büyük ölçüde öğrenme hareketliliğine ayrılmış, ancak dışa dönük hareketliliğe odaklanmış, merkezi, kamu tarafından desteklenen bir web portalı (bkz. Şekil 1.3);
3. izleme ve değerlendirmeye yönelik yerleşik mekanizmalarla birlikte danışmanlık, rehberlik ve bilgi sağlayan, yükseköğrenim kurumları veya kamu tarafından desteklenen diğer kurumların sunduğu kişiselleştirilmiş hizmetler (bkz. Şekil 1.4 ve 1.5);
4. öğrenme hareketliliği konusunda bilgi ve rehberlik için kamu tarafından desteklenen büyük ölçekli girişimlerde yer alan çarpan etkisi olan kişiler (bkz. Şekil 1.6).

Puan tablosu göstergesi beş kategorili, renk kodlu bir şema üzerine kurulmuştur. Koyu yeşil, dört ögenin hepsinin mevcut olduğunu, kırmızı ise hiçbirinin mevcut olmadığını göstermektedir. Kalan üç kategori (açık yeşil, sarı ve turuncu) bir veya daha fazla ögenin eksik olduğunu göstermektedir.

Genel olarak Skor Tablosu 1 karışık bir tablo ortaya koyar. Az sayıda ülke Skor Tablosu 1'in tüm kriterlerini karşılarken birkaç ülke yalnızca bir kriter dışında diğerlerini karşılayabilir ve çoğunluk üç veya daha fazla kriteri karşılayamaz. Ayrıntılı belirtmek gerekirse, 6 eğitim sistemi koyu yeşil kategoride (yani tüm kriterleri karşılarlar), 9'u açık yeşilde (yani üç kriter), 13'ü sarıda (yani iki kriter), 6'sı turuncuda (yani bir kriter) ve son olarak 5 eğitim sistemi kırmızı kategoridedir (hiç bir kriter karşılanmaz). Bu nedenle, öğrenme hareketliliğine ilişkin bilgi ve rehberlik açısından Avrupa'da hâlâ geliştirilecek çok alan vardır.

Aşağıdaki döküm bazı ayrıntılar sunmaktadır:

Koyu yeşil: Belçika (Almanca Konuşan Topluluk ve Flaman Topluluğu), Almanya, Estonya, Fransa ve Hırvatistan tüm kriterlere uymaktadır.

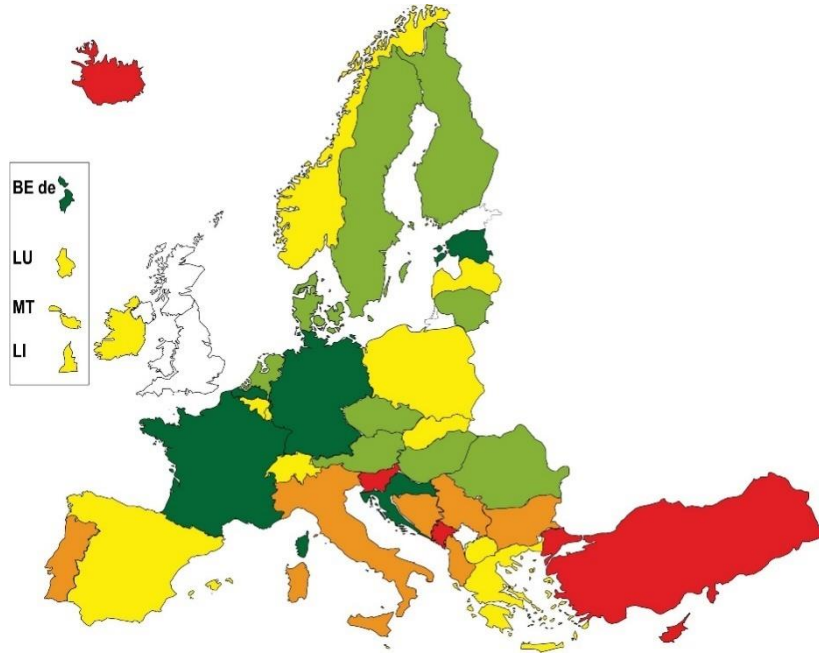
Açık yeşil: Dokuz eğitim sistemi bu kategoriye girmektedir. Bu eğitim sistemleri (Çekya, Danimarka, Litvanya, Macaristan, Hollanda, Avusturya, Romanya, Finlandiya ve İsveç) dört kriterden üçünü karşılamaktadır. En yaygın şekilde eksik olan kriter, dışa dönük hareketliliğe ilişkin kişiselleştirilmiş hizmetlerin merkezi bir izleme ve değerlendirme sistemine sahip olmasıdır.

Sarı: En kalabalık kategoridir. On üç eğitim sistemi (Belçika – Fransız Topluluğu, İrlanda, Yunanistan, İspanya, Letonya, Lüksemburg, Malta, Polonya, Slovakya, İsviçre, Lihtenştayn, Kuzey Makedonya ve Norveç) dört kriterden ikisini karşılamaktadır. Farklı ülkeler farklı kriterleri karşılamaktadır ancak bu ülkelerin (İspanya ve Kuzey Makedonya hariç) ortak noktası, öğrencilere yönelik kişiselleştirilmiş hizmetlerin değerlendirilmesi için merkezi bir sisteme sahip olmamalarıdır.

Turuncu: Altı eğitim sistemi (Bulgaristan, İtalya, Portekiz, Arnavutluk, Bosna-Hersek ve Sırbistan) yalnızca bir kriteri karşılamaktadır. Bu kriter genellikle bu, dışa dönük hareketlilik konusunda bilgi ve rehberliği ele alan üst düzey bir stratejiye sahip olmaktır.

Kırmızı: Kıbrıs, Slovenya, İzlanda, Karadağ ve Türkiye Skor Tablosu 1'in kriterlerinin hiçbirini karşılamamaktadır.

Şekil 1.7: Puan tablosu göstergesi 1: Dışa dönük öğrenme hareketliliğine ilişkin bilgi ve rehberlik, 2022/2023

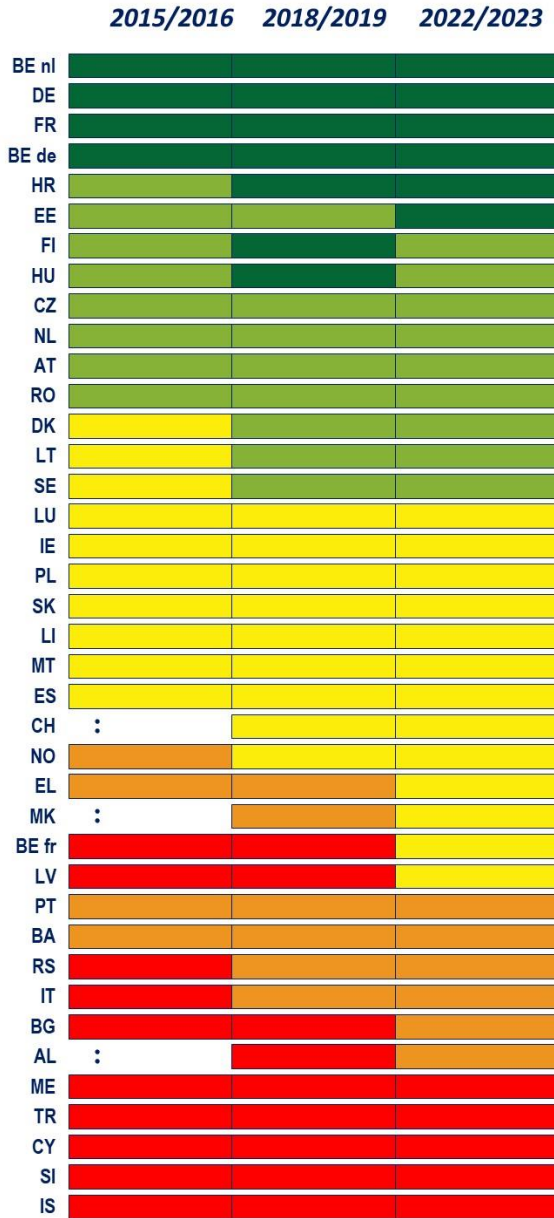
Kaynak: Eurydice.

Puan tablosu gösterge kategorileri:

	Öğrenim hareketliliğine ilişkin bilgi ve rehberliğe ilişkin aşağıdaki unsurların dördü de mevcuttur: - bilgi ve rehberliğin sağlanmasına yönelik yönü belirleyen, merkezi düzeydeki otorite tarafından yayımlanan, hareketliliğe ilişkin kapsayıcı bir strateji VEYA - öğrencileri bilgilendirmeyi ve yönlendirmeyi amaçlayan, kamu tarafından desteklenen büyük ölçekli girişimler VEYA - öğrencilere bilgi ve rehberlik sağlama yetkisine sahip olan görevlendirilmiş bir organ; - öğrenme hareketliliğine adanmış, ancak dışa dönük hareketliliğe odaklanan, merkezi, kamu tarafından desteklenen bir web portalı; - yükseköğretim kurumlarından veya kamu tarafından desteklenen diğer kurumlardan, izleme ve değerlendirmeye yönelik yerleşik mekanizmalarla birlikte danışmanlık, rehberlik ve bilgi sağlayan kişiselleştirilmiş hizmetler; - öğrenme hareketliliğine ilişkin kamu tarafından desteklenen büyük ölçekli bilgi ve rehberlik girişimlerine çarpan etkisi olan kişilerin dahil edilmesi.
	Dört unsurdan üçü mevcut.
	Dört unsurdan ikisi mevcut.
	Dört unsurdan biri mevcut.
	Dört unsurun hiçbirisi mevcut değil.

1.4. Puan tablosu göstergesinin zaman içindeki gelişimi

Şekil 1.8: Puan tablosu göstergesi 1: Zaman içindeki değişiklikler, 2015/2016, 2018/2019 ve 2022/2023

Kaynak: Eurydice.

: Veri toplamaya katılmadı

Açıklayıcı notlar

Eğitim sistemleri ilk defa 2022/2023'te renk kodlu kategorilere göre sıralanmıştır. Kategorilerin tanımı için Şekil 1.7'ye bakınız.

yönündedir. Şekil 1.8'in gösterdiği gibi, hipotez en iyi ihtimalle marjinal olarak doğrudur. Zaman içinde gerçekten bir miktar iyileşme vardır, ancak bu iyileşme oldukça yavaştır.

2022/2023 Hareketlilik Puan Tablosu raporu, sınır ötesi öğrenci hareketliliğine ilişkin eğitim sistemi özelliklerine dair üçüncü veri toplamayı ele almaktadır. Neredeyse eşit uzaklıktaki üç veri toplama noktasının varlığı (2015/2016, 2018/2019 ve 2022/2023 akademik yılı) ilk kez zaman içindeki değişiklikleri takip etmeye olanak sağlamaktadır. Bu özellik, öğrenci hareketliliğini desteklemek için uygun koşulları sağlama açısından bir eğitim sisteminin ilerleyip ilerlemediğini ve nasıl ilerlediğini değerlendirmek isteyen herkes için faydalıdır.

Her bir sistemik özelliğin (yani şeklin) gelişimine ayrı ayrı bakmak ve detaylarda kaybolma riskini göze almak yerine, bu bölüm ve sonraki bölümlerin tüm sonuç kısımları, puan tablosunun zaman içindeki gelişimine bakmaktadır.

Puan tablosu renk şemasını kullanarak (bkz. Şekil 1.7), Şekil 1.8, 2015/2016 akademik yılından bu yana her eğitim sisteminin hangi kategoriye girdiğini göstermektedir. Böylelikle, zaman içinde meydana gelen herhangi bir renk değişikliği, okuyucunun, öğrenci hareketliliği bilgileri ve rehberliğine ilişkin koşulların yıllar içinde daha fazlasının veya daha azının karşılanıp karşılanmadığını belirlemesine yardımcı olur. Eğitim sistemleri, referans noktası olarak 2022/2023 kullanılarak en yüksek puandan en düşük puana doğru sıralanmıştır.

Ulusal hükümetlerin 2011 Konsey Tavsiyesine⁽¹²⁾ bağlılıkları göz önüne alındığında, puan tablosu haritasının bulunduğu şeklin zaman içinde daha yeşile dönmesi beklenebilir. Başka bir deyişle, hipotez, puan tablosu unsurlarından herhangi birinin (yani bilgi ve rehberlik stratejisi, uygun bir web portalı, izlenen kişiselleştirilmiş hizmetler ve destekçilerin katılımı) eksik olması durumunda bunun daha sonra sağlanacağı

⁽¹²⁾ 'Hareket Halindeki Gençlik' hakkında 28 Haziran 2011 tarihli Konsey Tavsiyesi – gençlerin öğrenim hareketliliğinin teşvik edilmesi, OJ C199, 7.7.2011.

Önceki veri toplama turuyla (2018/2019) karşılaştırıldığında, Şekil 1.8'de yeşil renkle gösterilen Puan tablosunun 1 numaralı gösterge kriterlerinin tamamını karşılayan eğitim sistemlerinin sayısı bir azalırken, ilk veri toplamayla (2015/2016) karşılaştırıldığında iki artmıştır. Diğer uçta, kriterlerin hiçbirini karşılamayan eğitim sistemlerinin sayısı da sürekli olarak azalmaktadır. 2015/2016'da on eğitim sistemi; 2018/2019'da dokuz; ve şu anda sadece beş eğitim sistemi bulunmaktadır. Bu, artık Puan tablosunun 1 numaralı gösterge kriterlerinin en azından bazılarını karşılayan, eskiye göre daha fazla eğitim sisteminin olduğu anlamına gelmektedir.

Özellikle, artık bir kriteri (2015/2016'daki dört eğitim sistemi yerine 2018/2019'da ve şu anda altı eğitim sistemi) veya iki kriteri (2015/2016 ve 2018/2019'a kıyasla şu anda on üç eğitim sistemi) karşılayan daha fazla eğitim sistemi var. Üç kriteri karşılayan eğitim sistemlerinin sayısı neredeyse hiç değişmemiştir (bugün dokuz, 2018/2019'da yedi ve 2015/2016'da sekiz).

Bir yanda koyu ve açık yeşil (dört ya da üç kriter karşılanır) ve diğer yanda turuncu ve sarı (bir ya da iki kriter karşılanır) kategorilerdeki eğitim sistemlerinin sayısını birleştirmek, ilerlemenin yavaş olduğunun daha net görülmesine yardımcı olmaktadır. Yeşil kategorilerde sayı 2015/2016'da 12'den, 2018/2019'da 14'e ve 2022/2023'te 15'e çıkmıştır. Alt kategorilerde ise sayı aynı dönemlerde 14'ten 15 ve 19'a yükselmiştir.

Dolayısıyla, dışa dönük öğrenci hareketliliği için rehberlik ve bilgi açısından, kriterlerin tamamını veya neredeyse tamamını karşılayan eğitim sistemlerinin sayısında bir tür durgunluk gözlemlenmektedir. Sınırlı bir ilerleme vardır ve ilerleme esas olarak hiçbir kriteri karşılamayan veya çok az kriteri karşılayan ülke sayısı ile ilgilidir.

Şekil 1.8 üç şeyi daha ortaya koymaktadır. Birincisi, kırmızı, turuncu ve sarı kategoriler her zaman daha kalabalık olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Basit bir ifadeyle, eğitim sistemlerinin yalnızca az bir bölümü (şu anda 39 sistemden 15'i) bilgi ve rehberlik kriterlerinin çoğunu veya tamamını karşılamaktadır. İkincisi, atlama kategorilerinin nadir olması nedeniyle herhangi bir ilerleme kademeli olma eğilimindedir. Şekil 1.8'deki gibi, Belçika (Fransız Topluluğu) ve Letonya hariç olmak üzere, tüm değişiklikler bir renk kategorisinden bir sonrakine doğrudur. Benzer şekilde, değişim de tek yönlü ve genellikle yukarıya doğru olma eğilimindedir. Ancak, Finlandiya ve Macaristan örneğinde koyu yeşilden açık yeşil kategorisine doğru küçük bir gerileme yaşanmıştır. Bunun geçici olması muhtemeldir. Finlandiya'da kişiselleştirilmiş öğrenci hizmetleri için izleme ve değerlendirme sistemi şu anda değerlendirme aşamasındayken Macaristan'da, önceki strateji sona ermiş ve yenisiyle henüz değiştirilmemiştir.

Sonuç olarak, bilgi ve rehberlik alanında yıllar içinde kaydedilen ilerleme nispeten yavaş ve sınırlı olmuştur. Bu nedenle, gelecekte geliştirilebilecek pek çok alan bulunmaktadır.

BÖLÜM 2: YABANCI DİL HAZIRLIĞI

2.1. Giriş

Dil öğrenmek, ulusötesi hareketlilik deneyimlerinin temelidir. Konsey Tavsiye Kararı 'Hareket Halindeki Gençlik', 'eğitimin erken aşamalarında başlayan' dil öğreniminin önemini vurgular ve Üye Ülkeleri 'hem genel hem de mesleki eğitimde hareketlilik için kaliteli dilsel ve kültürel hazırlık' sağlamaya teşvik etmektedir ⁽¹³⁾. Tavsiye, yabancı dil becerilerinin yanı sıra 'temel dijital yeterlilikler' ⁽¹⁴⁾ dahil olmak üzere diğer faydalı beceri ve yeterliliklere de dikkat çekmektedir. Bu becerilerin kazanılması, öğrencilerin yalnızca yurt dışındaki öğrenim deneyimlerine iyi hazırlanmalarına olanak sağlamakla kalmaz, aynı zamanda 'fiziksel hareketliliği tamamlayan yeni sanal hareketlilik fırsatlarından yararlanmalarına' da olanak tanır ⁽¹⁵⁾. Bununla birlikte, dijital beceriler öğrencileri öğrenme hareketliliğine hazırlamada kesinlikle bir rol oynarken, yabancı dil becerileri sürecin temelini oluşturmaya devam etmektedir. Puan tablosu göstergesi 2 bu nedenle yalnızca yabancı dil hazırlığına odaklanmakta ve yabancı dil hazırlığının öğrencileri yurt dışındaki eğitim dönemlerinden en fazla faydayı elde etmeleri için gerekli becerilerle donatmadaki önemli rolünü vurgulamaktadır.

2.2. Puan tablosu verileri

Bu bölüm Puan tablosu göstergesi 2'nin dayandığı verileri incelemektedir. Okul öncesinden lise eğitiminin sonuna kadar okullarda zorunlu yabancı dil öğrenimine yönelik ulusal yaklaşımları ele almaktadır. Daha spesifik olarak, hem genel hem de mesleki eğitim dahil olmak üzere, tam zamanlı eğitimdeki tüm öğrencilere sunulan zorunlu yabancı dil öğreniminin *süresine* odaklanmaktadır.

Göstergenin odak noktası, 'özellikle çok erken yaşlardan itibaren en az iki yabancı dilin öğretilmesi yoluyla temel becerilerde uzmanlığın geliştirilmesi' yönünde eylem çağrısında bulunan Avrupa Konseyi'nin 2002'de Barselona'daki toplantısında açıkladığı sonuçlarla ⁽¹⁶⁾ yakından bağlantılıdır. Bu amaç, tüm öğrencilerin mümkün olduğunca uzun süre yabancı dil öğrenmeye zaman ayırmasının arzu edildiği önermesine dayanmaktadır. Dil yeterliliğini birçok faktör (öğretme yöntemleri, öğretmenlerin ve öğrencilerin motivasyonu, öğrencilerin sosyo-ekonomik geçmişi, resmi olmayan dil öğrenme fırsatlarının varlığı vb.) etkilese de, kanıtlar erken yaşta yabancı dil öğrenmeye başlamanın yanı sıra birden fazla yabancı dil öğrenmenin daha yüksek dil yeterliliği seviyeleriyle ilişkili faktörler olduğunu göstermektedir (Avrupa Komisyonu, 2012, s. 11).

Bu nedenlerden dolayı, bu bölüm tüm öğrencilerin aşağıdakileri öğrenmesi gereken toplam yıl sayısını incelemektedir:

- en az bir zorunlu yabancı dil ve
- aynı anda en az iki farklı yabancı dil.

Zorunlu yabancı dil öğreniminin toplam süresi, okul öncesi eğitimin başlangıcından lise eğitiminin sonuna kadar hesaplanmaktadır. Bazı ülkelerde bu, zorunlu eğitim/öğretimin gerekli minimum süresine denk gelirken, çoğunda bu süre bazı ek yılları da içermektedir ⁽¹⁷⁾. Bu konuda iki uyarıya dikkat edilmelidir. Birincisi, çoğu Avrupa ülkesinde, zorunlu olmasa bile çocukların tamamı veya neredeyse tamamı en azından birkaç yıl okul öncesi eğitime katılmaktadır. Zorunlu olmayan okul öncesi eğitimde

⁽¹³⁾ 'Hareket Halindeki Gençlik' hakkında 28 Haziran 2011 tarihli Konsey Tavsiyesi – gençlerin öğrenme hareketliliğinin teşvik edilmesi, OJ C199, 7.7.2011, C199/3.

⁽¹⁴⁾ aynı eser.

⁽¹⁵⁾ aynı eser.

⁽¹⁶⁾ Barselona Avrupa Konseyi 15-16 Mart 2002, Başkanlık Sonuçları, s. 19.

⁽¹⁷⁾ Zorunlu eğitimin tam süresi için lütfen [Avrupa'da Zorunlu Eğitim – 2022/2023](#) (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2022a) bilgi notuna bakınız.

yabancı dil öğrenimi, iki koşulun karşılanması durumunda puan tablosunda dikkate alınmaktadır: a) tüm katılımcı öğrenciler yabancı bir dil öğrenmek zorundadır; b) eğitim yetkilileri, ebeveynleri talep eden tüm çocuklar için okul öncesi bir ortamda bir yer garanti etmeyi taahhüt etmişlerdir ⁽¹⁸⁾. İkincisi, çoğu ülkede lise eğitimi zorunlu eğitimin sonuna kadar devam etmektedir. Bu durumlarda, yabancı dil öğrenimi, katılan tüm öğrenciler için gerekli ise yine de 'zorunlu' olarak kabul edilmektedir.

Puan tablosunun odak noktası yükseköğretimde dışa dönük hareketlilik olduğundan, gösterge yalnızca *yükseköğretime doğrudan erişim sağlayan* eğitim yolları veya rotaları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Özellikle, aşağıdaki konularda dil öğrenimine ilişkin asgari gereklilikleri incelemektedir:

- lise seviyesinin sonuna kadar genel eğitim ve
- yükseköğretime doğrudan erişim sağlayan lise mesleki programları ⁽¹⁹⁾.

Mesleki eğitimde gösterge, en temsili programlara ilişkin bilgilere dayanır. Bu, belirli alanlara (örn. güzel sanatlar ve sahne sanatları) adanmış kurumlarda sunulan programların veya eğitim yollarının dikkate alınmadığı anlamına gelir. Özel ihtiyaç eğitimi kapsamına giren yetişkin eğitimi programları veya çok az sayıda öğrenciye sahip olan programlar da dikkate alınmamıştır.

Genel eğitimde zorunlu yabancı dil öğretiminin toplam süresi

Dikkate alınması gereken ilk önemli faktör, yabancı dil öğrenmek için harcanan toplam süredir. Bu nedenle bu bölüm, genel eğitim bağlamında okul öncesinden lise seviyesine kadar zorunlu yabancı dil öğretiminin toplam süresini incelemektedir.

Analiz, eğitim yetkilileri tarafından belirlenen minimum gerekliliklere odaklanmaktadır. Bu, tüm öğrenciler için dil öğreniminin asgari süresi anlamına gelir; ancak örneğin dil bilimleri veya beşeri bilimler odaklı lise eğitiminde olanlar gibi bazı öğrenciler, yabancı dilleri daha uzun bir süre öğrenebilir.

Ülkeleri karşılaştırırken, aynı süre boyunca dil öğretmenin, yabancı dillere aynı düzeyde maruz kalmak anlamına gelmediğini, öğretim saatlerinin büyük ölçüde farklılık gösterebileceğini dikkate almak önemlidir (bkz. Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2021). Ayrıca, öğrenciler zorunlu yabancı dil öğreniminin tamamı boyunca aynı dili öğrenemeyebilirler: daha kısa süreler için birden fazla yabancı dil öğrenmeyi seçebilirler. Bununla birlikte, zorunlu yabancı dil öğretiminin toplam süresi, Avrupa ülkelerinde erken dil öğreniminin nasıl başladığını ve bir dereceye kadar öğretimindeki sürekliliğin derecesini değerlendirmek için iyi bir göstergedir.

Genellikle, Avrupa'daki genel eğitim programlarındaki öğrenciler 10 ila 12 yıl boyunca bir yabancı dil öğrenmek zorundadır. Şekil 2.1'de görüldüğü gibi 24 ülkede durum böyledir. Yabancı dil öğrenimi dokuz eğitim sisteminde daha uzun bir süre için zorunludur: Lüksemburg ve Polonya'da 16 yıl ⁽²⁰⁾, Belçika'da (Almanca Konuşan Topluluk) 15 yıl, Yunanistan'da 14 yıl ve İtalya, Kıbrıs, Romanya, Karadağ ve Kuzey Makedonya'da 13 yıldır.

⁽¹⁸⁾ Bu garanti ve Avrupa genelinde başlama yaşı hakkında daha fazla ayrıntı için bkz. [Avrupa'da eğitim ve öğretim sistemlerinin izlenmesine yönelik yapısal göstergeler](#) projesi (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2022b).

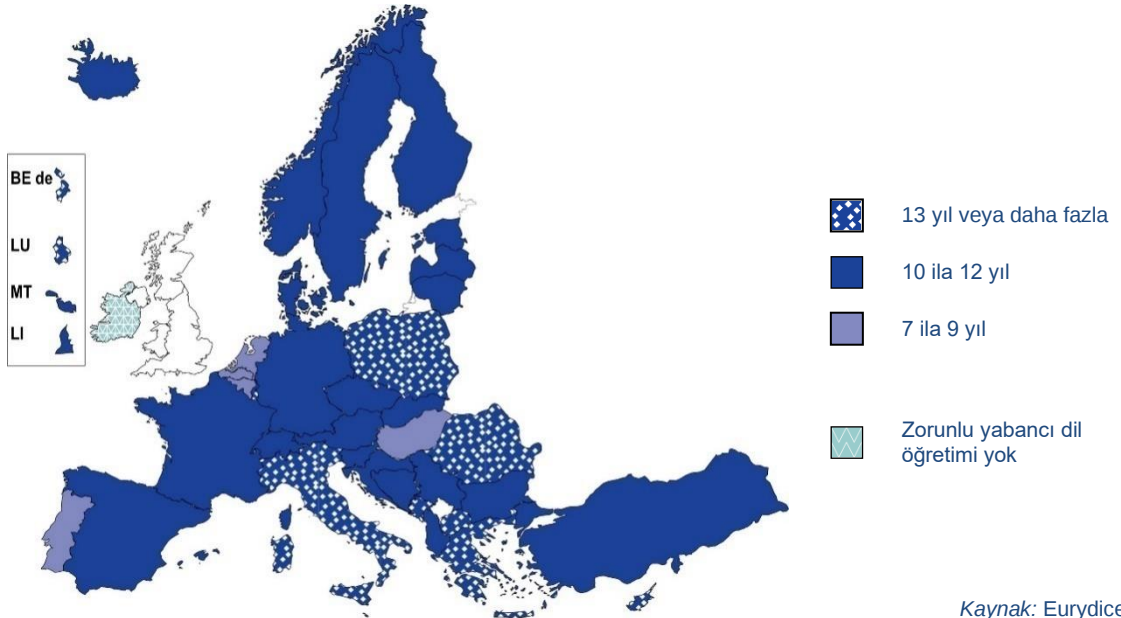
⁽¹⁹⁾ Genellikle bu programlar ISCED-P kodu '354'e sahiptir. Daha fazla ayrıntı için Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırması ISCED 2011'e bakınız (UNESCO İstatistik Enstitüsü, 2012).

⁽²⁰⁾ Hem Lüksemburg'da hem de Polonya'da zorunlu olmayan okul öncesi eğitime katılan tüm çocuklar 3 yaşından itibaren yabancı dil öğrenmeye başlamaktadır. Bu iki ülkede zorunlu eğitim sırasıyla 4 ve 6 yaşında başlarken, kamu tarafından desteklenen okul öncesi eğitim kurumlarında yer alma 3 yaşından itibaren garanti altına alınmaktadır (bkz. Avrupa Komisyonu/EACEA/Eurydice, 2022b, s. 10). Dolayısıyla bu iki ülke için 3 yaş, tüm öğrenciler için zorunlu yabancı dil öğreniminin başlangıç yaşı olarak kabul edilmektedir.

Zorunlu yabancı dil öğretimi beş eğitim sisteminde 7 ila 9 yıl arasında sürmektedir. Tüm öğrenciler Hollanda'da 7 yıl, Belçika'da (Fransız ve Flaman Toplulukları) 8 yıl, Macaristan ve Portekiz'de 9 yıl boyunca bir yabancı dil öğrenmektedir. İrlanda'da zorunlu bir yabancı dil öğretimi yoktur; çünkü ne İrlandaca ne de İngilizce yabancı dil olarak kabul edilmemektedir.

Çoğu zaman zorunlu yabancı dil öğrenimi ilköğretimin birinci sınıfında başlar. Beş Avrupa eğitim sisteminde, yabancı dil öğrenimi daha erken bir yaştan itibaren, okul öncesi eğitimde zorunludur. Okul öncesi eğitime katılan tüm çocuklar Belçika (Almanca Konuşan Topluluk), Lüksemburg ve Polonya'da 3 yaşından itibaren yabancı bir dil öğrenmeye başlamakta, bu da zorunlu eğitimin başlamasından bir, iki veya üç yıl öncesi anlamına gelmektedir. Son zamanlarda, Yunanistan'da (4 yaşından itibaren) ve Kıbrıs'ta (4 yaş 8 aydan itibaren) zorunlu okul öncesi eğitim yaşına ulaşan çocuklar için yabancı bir dil öğrenmek zorunlu hale gelmiştir.

Şekil 2.1: Genel eğitimde zorunlu yabancı dil öğretiminin toplam süresi (ISCED 0 ila 3), 2022/2023

Kaynak: Eurydice.

Ülkeye özgü notlar

Belçika (BE fr): Brüksel-Başkent Bölgesi ve belirli dil statüsüne sahip Valon Komünlerinde, öğrenciler 8 yaşından itibaren zorunlu ders olarak birinci yabancı dili öğrenmeye başlamamaktadır. Bu nedenle, zorunlu yabancı dil öğretiminin toplam süresi (Belçika Fransız Topluluğunun diğer bölgelerindeki 8 yılın aksine) 10 yıldır. 2023/2024'ten itibaren tüm öğrencilerin 8 yaşından itibaren birinci yabancı dili öğrenmek zorunda kalacaklardır, bkz. [circulaire 8624 du 10 juin 2022](#).

Almanya: Bazı eyaletlerde zorunlu yabancı dil öğretimi 6 yaşında başlamakta ve toplam süre 13 yıla çıkmaktadır.

Estonya, İsveç ve İzlanda: Okullar, yabancı dil öğretiminin ne zaman başlayacağına 7 ila 9 yaş arasında karar verebilmektedir. Şekil, mümkün olan en geç başlangıç yaşına göre hazırlanmıştır.

İspanya: Şekil, ülke genelindeki en yaygın durumu göstermektedir. 2006 yılından bu yana Özerk Topluluklar, okul öncesi eğitime devam eden çocuklar için yabancı dil öğreniminin zorunlu hale getirilmesine karar verebilmektedir. Ulusal düzenlemeler, Özerk Toplulukların eğitim yetkililerini, özellikle son sınıfta (5 yaşından itibaren) okul öncesi eğitimde yabancı dil öğrenimini desteklemeye teşvik etmektedir. Eğitimle ilgili 3/2020 Sayılı Kanun (LOMLOE) ile değiştirilen [2/2006 Sayılı Kanunun](#) (LOE) 14.5. Maddesine bakınız.

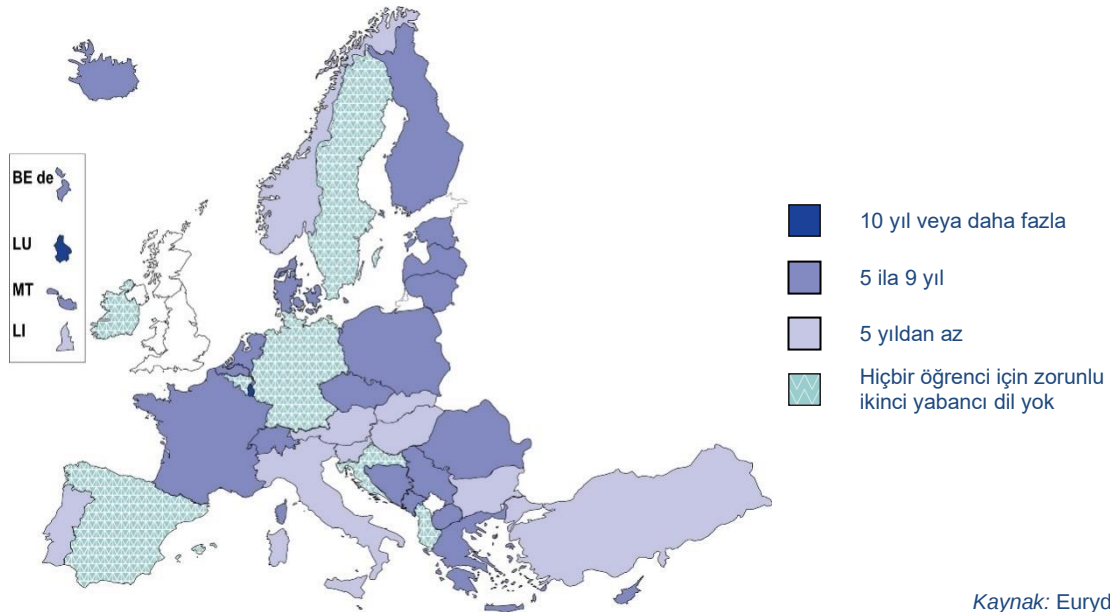
Hollanda: İlköğretimde yabancı dil öğrenmek zorunludur. Uygulamada bu genellikle 10 yaş civarında gerçekleşmektedir, ancak okullar bu hizmeti daha erken bir aşamada düzenleyebilmektedir.

Genel eğitimde en az iki zorunlu yabancı dilin öğretildiği sürenin uzunluğu

Avrupa'daki çoğu eğitim sistemi, genel eğitim programlarındaki tüm öğrencilerin aynı anda iki veya daha fazla yabancı dil öğrenmesini gerektirmektedir. Şekil 2.2'de bu yükümlülüğün genellikle 5 ila 10 yıl arasında belirlendiği görülmektedir. Lüksemburg, genel eğitimdeki öğrencilerin 13 yıl boyunca aynı anda en az iki yabancı dili öğrenmek zorunda olmasıyla öne çıkmaktadır. Letonya'da bu 9 yıl süreyle zorunludur. Romanya, Bosna-Hersek, İsviçre, Karadağ, Kuzey Makedonya ve Sırbistan'da öğrenciler 8 yıl boyunca iki yabancı dil öğrenmektedir.

Buna karşılık, sekiz eğitim sisteminde iki yabancı dili aynı anda öğrenmek genel eğitimdeki tüm öğrenciler için zorunlu değildir. Bu ülkeler: Belçika (Fransız Topluluğu), Almanya, İrlanda, İspanya, Hırvatistan, İsveç ve Arnavutluk. 10 Avrupa ülkesinde ve İspanya'daki bazı Özerk Topluluklarda öğrencilerin kısa bir süre için (beş yıldan az) en az iki veya daha fazla yabancı dil öğrenmeleri gerekmektedir. Örneğin, Norveç'te genel eğitim programlarındaki tüm öğrencilerin bir yıl boyunca iki yabancı dil öğrenmesi zorunludur. Bu gereklilik İtalya, Portekiz ve Lihtenştayn'da 3 yıl olarak belirlenmiştir.

Şekil 2.2: Genel eğitimde (ISCED 1 ila 3) en az iki zorunlu yabancı dilin olduğu sürenin uzunluğu, 2022/2023

Kaynak: Eurydice.

Ülkeye özgü notlar

Belçika (BE fr): 2027/2028'den itibaren, 14 ila 18 yaş arasındaki tüm genel ortaokul ve lise öğrencileri için ikinci bir yabancı dil öğrenmek zorunlu olacaktır.

Estonya ve İzlanda: Okullar, 10 ila 12 yaşları arasında ikinci bir yabancı dil öğretmeye ne zaman başlayacaklarına karar verebilmektedir. Şekil, mümkün olan en geç başlangıç yaşına göre hazırlanmıştır.

İspanya: Şekil, ülke genelindeki en yaygın durumu göstermektedir. Bazı Özerk Topluluklarda ikinci bir yabancı dil öğrenmek zorunludur. Endülüs'te (1'den 7'ye kadar olan sınıflar), Kanarya Adaları'nda (5'ten 9'a kadar olan sınıflar), Región de Murcia'da (5'ten 8'e kadar olan sınıflar) ve Aragon ve Galiçya'da (7 ve 8. sınıflar) durum böyledir.

İsveç: İngilizcenin yanı sıra, 12 ila 15 yaş arasındaki tüm öğrenciler (6. sınıftan 9. sınıfa kadar) 'Dil seçimi' alanından bir ders seçmektedirler. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%80'den fazlası) için bu, ikinci bir yabancı dil öğrendikleri anlamına gelmektedir. Ancak 'Dil seçimi'ni İsveççe dışında bir ana dil, ulusal azınlık dili, işaret dili veya daha çok İsveççe veya İngilizce öğrenmek için kullanmak da mümkündür.

Genel eğitim ve mesleki eğitim arasındaki yabancı dil öğretimi gereksinimlerindeki farklılıklar

Genel eğitimdeki durumdan sonra, Şekil 2.3, mesleki eğitim ve öğretime (MEÖ) odaklanmakta ve yükseköğrenime erişim sunan MEÖ programlarındaki yabancı dil öğrenme fırsatlarına ilişkin ayrıntılar sunmaktadır ⁽²¹⁾. Hem genel hem de mesleki eğitim yollarından gelen öğrenciler prensipte aynı yükseköğretim programlarına girebilecekleri ve dolayısıyla ulusötesi öğrenme hareketliliğine katılmak için gereken yabancı dil becerilerini edinme konusunda aynı fırsatlara erişebilecekleri için bu durum incelenmelidir. Bu aynı zamanda '*hem genel hem de mesleki eğitimde* hareketlilik için kaliteli dilsel ve kültürel hazırlığın' önemine dikkat çeken Konsey Tavsiyesini de yansıtmaktadır ⁽²²⁾.

Mesleki Eğitim ve Öğretimde zorunlu yabancı dil öğretimine ayrılan toplam süre, MEÖ öğrencilerinin lise düzeyinde mesleki bir eğitim yoluna girmeden önce okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeylerinde genel eğitimde oldukları varsayımına göre hesaplanmaktadır. Dolayısıyla genel ve mesleki eğitim öğrencileri arasındaki farklar, programlar arasındaki durumdan hareketle ortaya çıkmaktadır.

Yabancı dillerin zorunlu öğretimi için gereklilikler, birçok Avrupa ülkesindeki genel programlara kıyasla mesleki eğitim programlarında daha düşük olma eğilimindedir (bkz. Şekil 2.3). Bu durum özellikle ikinci yabancı dilin zorunlu öğrenimi ile ilgilidir. Mesleki eğitim öğrencileri genellikle genel eğitimdeki akranlarıyla benzer bir süre boyunca bir yabancı dil öğrenmekte, ancak ikinci yabancı dile daha az vurgu yapılmaktadır. 20 eğitim sisteminde, mesleki eğitim öğrencileri genel eğitimdeki akranlarından iki yabancı dili öğrenmek için daha az yıl harcamaktadır. Bu ülkelerin çoğunda, mesleki eğitim programlarında ikinci bir yabancı dil öğrenme zorunluluğu yoktur. Bu konuda iki istisna vardır. Bulgaristan'da, tüm MEÖ öğrencileri iki yıl boyunca iki zorunlu yabancı dil eğitimi almak zorundayken genel eğitimdeki akranları için bu dört yıl boyunca zorunludur. Finlandiya'da genel lise eğitimindeki tüm öğrencilerin mezuniyetlerine kadar iki yabancı dil öğrenmeleri gerekmektedir. MEÖ'de tüm yeterliliklerde iki yabancı dil, yeterlilik gereklilikleri arasındadır ancak yabancı dil öğretiminin süresi merkezi olarak düzenlenmemiştir. Bu süre, ilgili yeterliliğin gereksinimlerine, öğrencinin önceki öğrenimine ve kişisel yeterlilik geliştirme planına göre değişiklik göstermektedir.

İki yabancı dille geçen sürenin (en azından bazı) MEÖ öğrencileri için daha kısa olduğu ülkeler grubunda iki model ayırt edilebilir:

- En yaygın olanı, öğrencilerin lise eğitiminden önce beş yıla kadar bir süre boyunca iki yabancı dil öğrenmelerinin gerekli olduğu durumdur. Ancak, lise eğitiminde iki yabancı dili aynı anda öğrenmek artık tüm MEÖ öğrencileri için (her ne kadar bazıları iki yabancı dil öğrenmeye devam etse de) zorunlu değildir, ancak genel eğitimde bu hala zorunludur. Belçika (Flaman Topluluğu ve Almanca Konuşan Topluluk), Çekya, Estonya, Yunanistan, Fransa, Letonya, Hollanda, Bosna-Hersek, İsviçre, Karadağ ve Sırbistan'daki MEÖ öğrencileri bu nedenle iki dilde bir miktar öğrenme deneyimine sahiptir.
- Bazı ülkelerde iki yabancı dilin öğrenilmesi yalnızca genel lise eğitiminde zorunludur. Macaristan, Avusturya, Slovenya, Slovakya, Norveç ve Türkiye'de en azından bazı MEÖ öğrencileri aynı anda iki yabancı dili öğrenmemektedir.

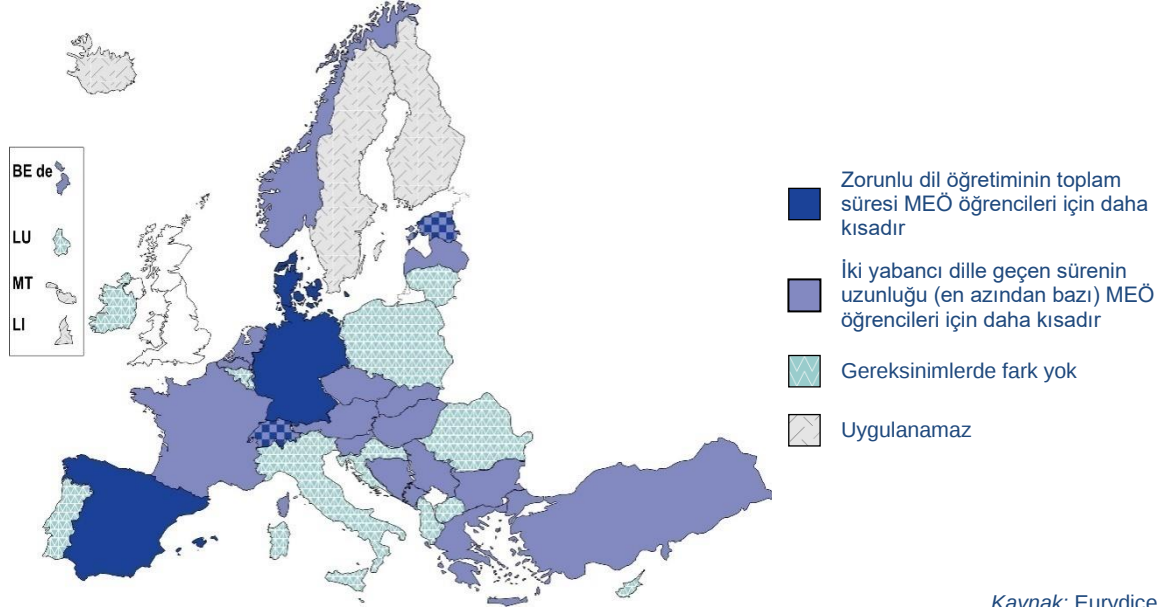
Bir yabancı dilin zorunlu öğrenimi MEÖ'de ve genel lise eğitiminde oldukça benzerdir. Çoğu ülkede, MEÖ öğrencileri genel eğitimdeki akranlarıyla aynı sayıda yıl boyunca bir yabancı dil öğrenmektedir. Bununla birlikte altı eğitim sisteminde (Danimarka, Almanya, Estonya, İspanya, Finlandiya ve İsviçre), zorunlu yabancı dil öğretimine harcanan süre, (en azından bazı) MEÖ programlarındaki öğrenciler için

⁽²¹⁾ Analiz kapsamına dahil edilen MEÖ alanı hakkında daha fazla ayrıntı için Bölüm 2.2'nin giriş kısmına bakın.

⁽²²⁾ 'Hareket Halindeki Gençlik' hakkındaki 28 Haziran 2011 tarihli Konsey Tavsiyesi – gençlerin öğrenim hareketliliğinin teşvik edilmesi, OJ C199, 7.7.2011, C199/3, vurgu eklenmiştir.

daha kısadır. Daha spesifik olarak, Danimarka, Almanya, İspanya ve İsviçre'de yabancı diller tüm MEÖ öğrencileri için zorunlu değildir. Estonya'da, MEÖ'deki tüm öğrencilerin eğitimlerinin ilk yılında bir yabancı dil öğrenmeleri gerekirken, genel eğitimdeki öğrenciler için dil öğrenimi lise eğitiminin tamamı boyunca zorunludur.

Şekil 2.3: Genel ve MEÖ yollarındaki öğrencilere yönelik zorunlu yabancı dil öğretimindeki farklılıklar, 2022/2023

Açıklayıcı notlar

Farklar yabancı dil öğreniminin tamamı için hesaplanmıştır. MEÖ öğrencileri için hem zorunlu yabancı dil öğreniminin toplam uzunluğu hem de iki zorunlu yabancı dili öğrenme süresinin uzunluğu, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde genel eğitimde oldukları ve lise seviyesinde mesleki bir yola girdikleri varsayımıyla hesaplanmıştır. Şekil yalnızca yükseköğrenime doğrudan erişim sağlayan ve Bölüm 2.2'nin giriş kısmında açıklanan tüm seçim kriterlerini karşılayan MEÖ yollarını dikkate almaktadır.

Şekil yalnızca genel ve mesleki eğitimin örtüşen yıllarını dikkate almaktadır. Bu nedenle, farklı uzunluktaki programlardan kaynaklanan farklılıklar (örneğin, MEÖ yolları genel yoldan bir yıl daha uzun veya daha kısa olduğunda) dikkate alınmamıştır.

Ülkeye özgü notlar

Malta, İsveç ve İzlanda: Kapsam dahilinde MEÖ yolu yoktur.

Finlandiya: Yabancı dil öğretiminin süresi MEÖ öğrencileri için merkezi olarak düzenlenmemektedir. İlgili yeterliliğin gereksinimlerine, öğrencinin önceki öğrenimine ve kişisel yeterlilik geliştirme planına göre değişiklik göstermektedir. Tüm yeterliliklerde iki yabancı dil, yeterlilik koşulları arasındadır.

Lihtenştayn: MEÖ öğrencilerinin büyük çoğunluğu İsviçre'deki meslek okullarına gitmektedir.

Norveç: Tüm lise MEÖ programları ISCED 4 ve ISCED 5 seviyelerine erişim sağlamaktadır. Bununla birlikte, üniversitelere ve üniversite kolejlerine (ISCED 6) doğrudan erişim sağlamak için, MEÖ mezunlarının bir yıllık tamamlayıcı genel eğitim kursunu takip etmeleri gerekmektedir. 2017 yılından bu yana dileyen tüm MEÖ mezunları yasal olarak ek kursu alma hakkına sahiptir.

Genel ve mesleki eğitimdeki yabancı dil eğitimi gereksinimleri arasında, eğitim sistemlerinin üçte birinden azında (12 sistem) hiçbir fark yoktur. Bu sistemler, yabancı dil öğretiminin yapılandırılma biçiminde bazı benzerlikler paylaşmaktadır:

- hem genel hem de mesleki eğitimde lise düzeyinde en az iki yabancı dil aynı anda zorunludur (Kıbrıs, Lüksemburg, Polonya, Romanya ve Kuzey Makedonya);
- lise düzeyinde, tüm öğrenciler için asgari zorunluluk bir yabancı dil öğrenmekken, iki yabancı dilin öğretilmesi ortaokulda tüm öğrenciler için zorunludur (İtalya, Litvanya ve Portekiz);
- öğrencilerin hiçbir zaman aynı anda iki zorunlu yabancı dili öğrenmeleri gerekmez ve lise düzeyinde tüm öğrenciler için asgari zorunluluk bir yabancı dil öğrenmektir (Belçika – Fransız Topluluğu, Hırvatistan ve Arnavutluk);

- İrlanda'da zorunlu yabancı dil öğretimi yoktur, dolayısıyla genel ve MEÖ yolları arasında bu açıdan herhangi bir fark yoktur.

2.3. Puan tablosu göstergesi

Puan tablosu göstergesi 2, koyu yeşilin zorunlu yabancı dil öğretimi açısından öğrenme hareketliliği için optimum hazırlığı temsil ettiği ve kırmızının ise hiç zorunlu yabancı dil öğretimi olmadığını gösterdiği beş kategorili renk kodlu bir şemaya dayanmaktadır. Her kategorideki tanımlayıcılar yukarıda incelenen üç boyutla ilgilidir:

- okul öncesinden lise seviyesine kadar zorunlu yabancı dil öğretiminin toplam süresi;
- iki yabancı dilin aynı anda zorunlu olduğu sürenin uzunluğu;
- genel eğitim ve mesleki eğitimdeki öğrencilere yönelik gereksinimlerdeki farklılıklar.

Genel eğitim ve mesleki eğitimdeki öğrenciler için zorunlu yabancı dil öğreniminin toplam yılı benzer olduğundan, puan tablosu bu açıdan farklı yollar arasında ayırım yapmamaktadır. Sonuç olarak, zorunlu dil öğretiminin genel süresi *hem* genel eğitim *hem de* MEÖ'de 10 yıl veya daha fazla ise, bir eğitim sistemi mümkün olan en yüksek kategoriye yerleştirilebilir.

İki yabancı dili aynı anda öğrenmenin zorunlu olduğu yıl sayısına ilişkin olarak puan tablosu, genel ve mesleki eğitimdeki öğrenciler arasındaki farkları dikkate almaktadır (puan tablosu göstergesiyle ilgili olarak kategori tanımlayıcılarına bakın). Bu bölümde uygulanan tanıma göre MEÖ yolları olmayan eğitim sistemleri (Malta, İsveç ve İzlanda) ve Lihtenştayn için yalnızca genel eğitimdeki durum dikkate alınmıştır.

Tüm boyutlar dikkate alındığında Puan tablosu göstergesi 2 (bkz. Şekil 2.4), eğitim sistemlerinin çoğunun ilk iki kategoride (açık ve koyu yeşil) yer aldığını göstermektedir:

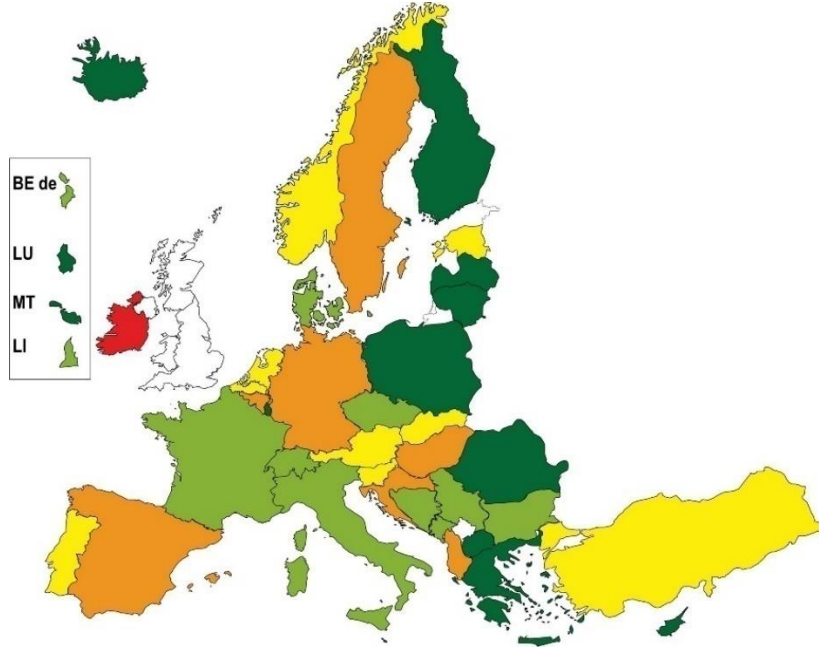
Koyu yeşil: Tüm öğrencilerin (hem genel hem de mesleki eğitimde) 10 yıl veya daha uzun süre yabancı dil öğrenmesi gereken ve tüm öğrencilerin aynı anda en az iki zorunlu dili beş yıl veya daha uzun süre öğrenmesi gereken 11 eğitim sistemi. Bu grup, yalnızca genel eğitim yollarının dikkate alındığı iki ülkeyi (Malta ve İzlanda) içermektedir (çünkü bu ülkelerde yükseköğrenime giden MEÖ yolları yoktur). Altı ülke, genel ve mesleki eğitim programlarındaki öğrenciler için aynı gerekliliklere sahiptir (Kıbrıs, Litvanya, Lüksemburg, Polonya⁽²³⁾, Romanya ve Kuzey Makedonya). İki yabancı dili en uzun süre öğrenen gruba ait üç ülke (Yunanistan, Letonya ve Finlandiya), genel ve mesleki eğitim öğrencileri için farklı gereklilikler belirtmiştir.

Açık yeşil: En azından kısa bir süre tüm öğrenciler için iki dilin zorunlu olduğu 11 eğitim sistemi. Bu gruptaki eğitim sistemlerinin çoğu, tüm öğrenciler için 10 yıl veya daha uzun süre yabancı dil öğrenimini zorunlu hale getirmiştir, ancak iki zorunlu yabancı dilin aynı anda öğrenildiği süre, tüm öğrenciler (Bulgaristan, İtalya ve Lihtenştayn) veya en azından bazı MEÖ öğrencileri için (Belçika – Almanca Konuşan Topluluk, Çekya, Fransa, Bosna-Hersek, Karadağ ve Sırbistan) beş yıldan azdır. Öte yandan Danimarka ve İsviçre'de genel ve mesleki eğitim programları arasındaki fark, birinci yabancı dili öğrenme süresinde yatmaktadır. Bu ülkelerde mesleki eğitim öğrencileri yabancı dili 10 yıldan az bir süre boyunca öğrenmektedir. Ancak, tüm öğrenciler için ortaokul eğitiminde iki yabancı dili aynı anda öğrenmek beş yıl zorunludur.

⁽²³⁾ Polonya'da, MEÖ öğrencileri için zorunlu yabancı dil öğreniminin toplam süresi, MEÖ programları bir yıl daha uzun olduğundan, genel programlardan bir yıl daha uzundur.

Sarı: Yabancı dil öğretiminin toplam süresinin 10 yıldan az olduğu ve tüm öğrencilerin en az kısa bir süre için iki yabancı dil öğrendiği (Belçika - Flaman Topluluğu, Estonya, Hollanda ve Portekiz) veya zorunlu dil öğretiminin toplam süresinin tümü için 10 yıl veya daha uzun olduğu, ancak en azından bazı MEÖ öğrencilerinin aynı anda iki yabancı dili öğrenmek zorunda kalmadığı (Avusturya, Slovenya, Slovakya, Norveç ve Türkiye) dokuz eğitim sistemi.

Şekil 2.4: Puan tablosu göstergesi 2: Öğrenim hareketliliği fırsatlarına hazırlanma – yabancı dil becerileri, 2022/2023

Kaynak: Eurydice.

Puan tablosu gösterge kategorileri:

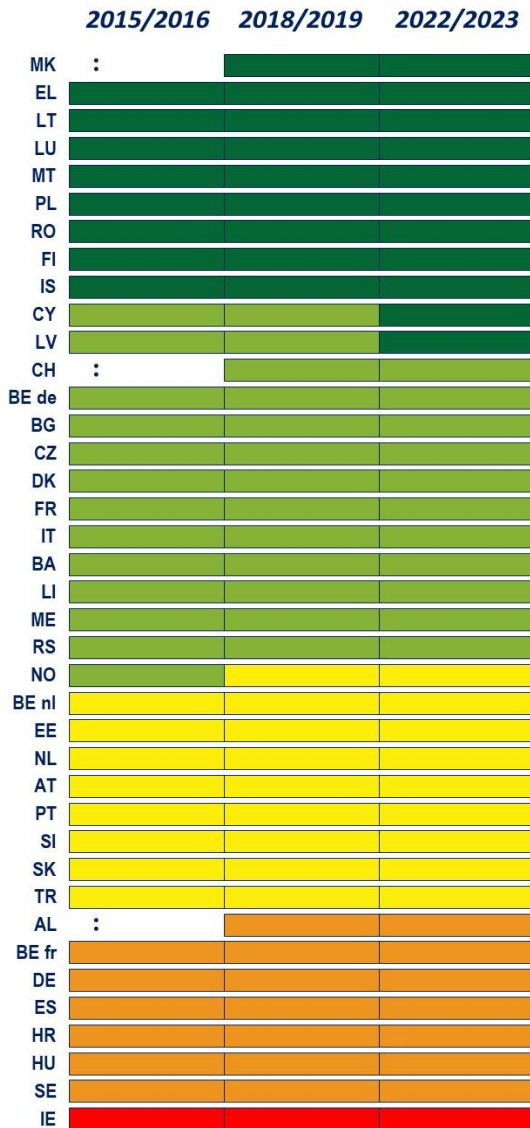
	Toplam zorunlu yabancı dil öğretimi tüm öğrenciler için 10 yıl veya daha fazla sürmektedir. Hem genel hem de mesleki eğitimdeki öğrenciler en az 5 yıl boyunca iki yabancı dili aynı anda öğrenmek zorundadır.
	Toplam zorunlu yabancı dil öğretimi tüm öğrenciler için 10 yıl veya daha fazla sürmektedir. Hem genel hem de mesleki eğitimdeki öğrenciler aynı anda iki yabancı dil öğrenmek zorundadır, ancak en azından bazı öğrencilerin bunu 5 yıldan daha kısa bir süre boyunca öğrenmesi gerekmektedir. VEYA Toplam zorunlu yabancı dil öğretimi tüm öğrenciler için 10 yıldan az sürmektedir. Hem genel hem de mesleki eğitimdeki öğrenciler en az 5 yıl boyunca iki yabancı dili aynı anda öğrenmek zorundadır.
	Toplam zorunlu yabancı dil öğretimi tüm öğrenciler için 10 yıl veya daha fazla sürmektedir. Genel eğitim yolundaki öğrenciler en az iki yabancı dil öğrenmek zorundadır, ancak en azından bazı MEÖ öğrencileri hiçbir zaman aynı anda iki yabancı dil öğrenmek zorunda değildir. VEYA Toplam zorunlu yabancı dil öğretimi tüm öğrenciler için 10 yıldan az sürmektedir. Hem genel hem de mesleki eğitimdeki öğrenciler aynı anda iki yabancı dil öğrenmek zorundadır, ancak en azından bazı öğrencilerin bunu 5 yıldan daha kısa bir süre boyunca öğrenmesi gerekmektedir.
	Tüm öğrenciler için yalnızca bir yabancı dil zorunludur.
	Zorunlu yabancı dil öğretimi yoktur.

Turuncu: İki yabancı dili aynı anda öğrenmenin tüm öğrenciler için zorunlu olmadığı yedi eğitim sistemi (Belçika – Fransız Topluluğu, Almanya, İspanya, Hırvatistan, Macaristan, İsveç ve Arnavutluk).

Kırmızı: Zorunlu yabancı dil öğretiminin olmadığı bir ülke. İrlanda'da tüm öğrenciler, ulusal tanımlarına göre yabancı dil olarak kabul edilmeyen resmi diller olan İngilizce ve İrlandacayı öğrenmektedirler.

2.4. Puan tablosu göstergesinin zaman içindeki gelişimi

Şekil 2.5: Puan tablosu göstergesi 2: Zaman içindeki değişiklikler, 2015/2016, 2018/2019 ve 2022/2023

Kaynak: Eurydice.

: Veri toplamaya katılmadı

Açıklayıcı notlar

Eğitim sistemleri öncelikle 2022/2023'te renk kodlu kategorilere göre sıralanmıştır. Kategorilerin tanımı için Şekil 2.4'e bakınız.

Bu son bölüm, 2015/2016 ile 2022/2023 arasındaki Puan tablosu göstergesi 2 değerlerini karşılaştırmaktadır. Şekil 2.5 çok az değişikliği göstermektedir. Son turda iki ülke bir kategori yukarı çıkmıştır:

Kıbrıs'ta, 2022/2023'ten itibaren tüm öğrenciler altı yıl boyunca (iki yıl uzatılmış) iki dil eğitimi almaktadır.

Letonya'da 2020/2021'den bu yana ikinci yabancı dile başlama yaşı 12 yerine 10'dur; toplam süre genel eğitimde 9 yıla, mesleki eğitim öğrencileri için ise 6 yıla çıkarılmıştır.

Norveç, MEÖ programlarının yeniden sınıflandırılması nedeniyle birinci ve ikinci tur arasında bir kategori gerilemiştir. 2018/2019'dan itibaren MEÖ programları puan tablosu kapsamında değerlendirilmektedir. Genel lise eğitimindeki öğrencilerin bir yıl boyunca aynı anda iki yabancı dili öğrenmeleri zorunluysa, MEÖ öğrencileri için bu zorunlu değildir.

Aynı kategoride kalsa da birçok Avrupa ülkesi 2015/2016'dan bu yana yabancı dil öğreniminde reformlar uygulamıştır. Bu reformların çoğu zorunlu yabancı dil öğrenimine başlama yaşını düşürmüştür. Bu da öğrencilerin genel olarak yabancı dillere maruz kalma sürelerinin uzatıldığı anlamına gelmektedir. Daha spesifik olarak:

Bir yabancı dilin zorunlu öğrenim süresi Yunanistan'da (10 yıldan 14 yıla), Kıbrıs'ta (12 yıldan 13 yıla), Lüksemburg'da (13 yıldan 16 yıla), Polonya'da (13 yıldan 16 yıla), Finlandiya'da (10 yıldan 12 yıla), Arnavutluk'ta (10 yıldan 12 yıla) ve Karadağ'da (10 yıldan 13 yıla) uzatılmıştır.

İki yabancı dilin zorunlu öğreniminin toplam uzunluğu Belçika'da (Flaman Topluluğu) (5 yıldan 6 yıla), Yunanistan'da (5 yıldan 7 yıla), Fransa'da (5 yıldan 6 yıla), Kıbrıs'ta (4 yıldan 6 yıla), Letonya'da (7 yıldan 9 yıla) ve Finlandiya'da (6 yıldan 7 yıla) uzatılmıştır.

2015/2016'dan bu yana, bir ülke MEÖ yollarında yabancı dil öğrenimine ilişkin reformlar başlatmıştır. Finlandiya'da, 2018'de uygulamaya konulan bir reformun ardından, yabancı dil öğretiminin süresi MEÖ öğrencileri için merkezi olarak düzenlenmemektedir. Söz konusu süre, ilgili yeterlilikteki gereksinimlere, öğrencinin önceki öğrenimine ve kişisel yeterlilik geliştirme planına göre değişiklik göstermektedir. Tüm yeterliliklerde yeterlilik koşulları arasında iki yabancı dil bulunmaktadır ⁽²⁴⁾.

Avrupa'da yabancı dil öğretimi hakkında daha ayrıntılı bilgi için lütfen derinlemesine bir Eurydice raporu olan 'Avrupa'da okullarda dil öğretimine ilişkin temel veriler- 2023 baskısı'na (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2023a) bakınız.

Özetlemek gerekirse, bu bölümün bulguları, neredeyse tüm Avrupa eğitim sistemlerinde bir yabancı dil öğrenmenin zorunlu olduğunu göstermektedir. Tipik olarak, öğrencilerin 10 ila 12 yıl boyunca bir yabancı dil öğrenmeleri gerekir. Avrupa ülkelerinin çoğunda iki yabancı dili aynı anda öğrenmek tüm öğrenciler için daha kısa bir süre, çoğunlukla 6 yıl için zorunludur.

Bu bölüm aynı zamanda genel eğitim ve mesleki eğitim programları arasındaki zorunlu yabancı dil öğrenimindeki farklılıkları da tanımlamaktadır. Daha spesifik olarak, çoğu ülkede hem genel hem de MEÖ programlarındaki öğrencilerin benzer sayıda yıl boyunca bir yabancı dil öğrenmesine rağmen, MEÖ'de iki yabancı dil öğrenimi daha az yaygındır. Her iki gruptan öğrencilerin aynı yükseköğretim programlarına girebildikleri ve dolayısıyla ulusötesi öğrenme hareketliliğine eşit derecede başarılı bir şekilde katılabilirdikleri için öğrencilerin dil öğrenme konusunda aynı fırsatlara sahip olmaları gerektiği göz önüne alındığında, bu bir endişe kaynağı olabilir.

⁽²⁴⁾ Finlandiya'da öğrenciler liseye başlamadan önce 9 yıl boyunca bir yabancı dil ve 4 yıl boyunca iki yabancı dili aynı anda öğrenirler. MEÖ'de iki yabancı dil gerekli olduğundan puan tablosu tüm MEÖ öğrencilerinin en az bir yıl daha iki yabancı dil öğrendiklerini kabul etmektedir. Bu, MEÖ öğrencilerinin bir yabancı dili toplam 10 yıla kadar ve iki yabancı dili toplam 5 yıla kadar öğrenmesi ile sonuçlanır.

BÖLÜM 3: HİBE VE KREDİLERİN TAŞINABİLİRLİĞİ

3.1. Giriş

Mali yük, öğrenme hareketliliğinin önündeki temel engellerden biridir (Hauschildt ve diğerleri, 2021). Avrupa düzeyinde, bu konu esas olarak Erasmus+ programı aracılığıyla sağlanan mali destek aracılığıyla ele alınmaktadır. Hareketlilik finansmanının bir diğer önemli yönü de öğrencilerin yurt içi desteklerini yurt dışına götürme olanağıdır. 'Taşınabilirlik' olarak adlandırılan bu olanak, ideal olarak hem yurt içi programı (kredi hareketliliği) hem de tam derece kursları (yükseköğrenim hareketliliği) çerçevesindeki kısa süreli öğrenim ziyaretleri için geçerli olmaktadır.

'Hareket Halindeki Gençlik' Konsey Tavsiyesi, Üye Devletleri, özellikle 'gençlerin öğrenme hareketliliğini kolaylaştırmak amacıyla hibelerin, kredilerin taşınabilirliği ve ilgili faydalara uygun erişime' bakarak yerel desteklerini incelemeye davet etmektedir ⁽²⁵⁾. 'Yurt içi destek' terimi, ana ülkedeki yetkililer tarafından verilen mali desteği ifade etmektedir. Bu doğrudan mali destek genellikle iki ana kategoriye ayrılır: hibeler ve krediler.

Kamu **hibeleri**, öğrencilerin geri ödemek zorunda olmadığı, kamu bütçesinden gelen doğrudan mali yardımdır. **Kredilerin** geri ödenmesi gerekir. Başka bir deyişle, yükseköğrenime katılmanın maliyetleri (en azından kısmen) finansal kurumlar tarafından önceden finanse edilmektedir, ancak öğrenciler krediyi daha sonra, genellikle mezun olduklarında veya kazançlı bir iş bulduklarında geri ödemektedirler. Kamu destekli krediler, hükümetin maliyetlerin bir kısmını, örneğin faiz oranlarının düşürülmesi yoluyla üstlendiği anlamına da gelir. Bu aynı zamanda öğrenci kredileri, temerrüt ve kayıp riskine karşı devlet tarafından garanti altına alındığında veya sigortalandığında bir devlet garantisi şeklini de alabilir. Özel hibeler ve kamu garantisi olmayan krediler puan tablosunda dikkate alınmamıştır.

Puan tablosu göstergesi 3, yükseköğretim öğrencilerinin yurt içi burs veya kredilerini yurt dışında eğitim için ne ölçüde kullanabileceğini ele almaktadır.

3.2. Puan tablosu verileri

Bu bölüm, Avrupa Yükseköğrenim Alanı (EHEA) içindeki yurt içi desteğin taşınabilirliğine, yani öğrencilerin yurt içi hibeleri ve/veya kredileri başka bir EHEA sistemine alma olasılığına odaklanmaktadır. Taşınabilirliğin ötesinde bu bölüm aynı zamanda kaç öğrencinin kamu hibesi ve/veya kredi aldığına dair kısa bir genel bakış da sunmaktadır. Bu önemli bir faktördür çünkü bir ülkedeki öğrencilerin yalnızca küçük bir kısmı kamu desteği alıyorsa, hibelerin veya kredilerin tam taşınabilirliği ulusötesi öğrenme hareketliliğini teşvik etmeye önemli ölçüde katkıda bulunmayabilir.

Hibeler

Kamu hibeleri, kamu desteğinin en yaygın biçimidir ⁽²⁶⁾. Şekil 3.1, geri ödenmesi gerekmeyen kamu mali desteği anlamına gelen hibe alan öğrencilerin oranını göstermektedir. Veriler, çoğu Avrupa ülkesinde öğrencilerin %15 ila %50'sinin kamu hibelerinden yararlandığını ortaya koymaktadır. Hibe yararlanıcılarının en yüksek oranı (%85 veya daha fazla) Danimarka, Kıbrıs, Malta ve İsveç'te bulunurken, onu Lüksemburg ve Finlandiya takip etmektedir. Son olarak, çoğu Güneydoğu Avrupa'da bulunan 11 yükseköğretim sistemi, lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin %15'inden azına kamu hibesi sağlamaktadır. Kamu hibe programı olmayan İzlanda bu nedenle ayrı bir kategoriye girmektedir.

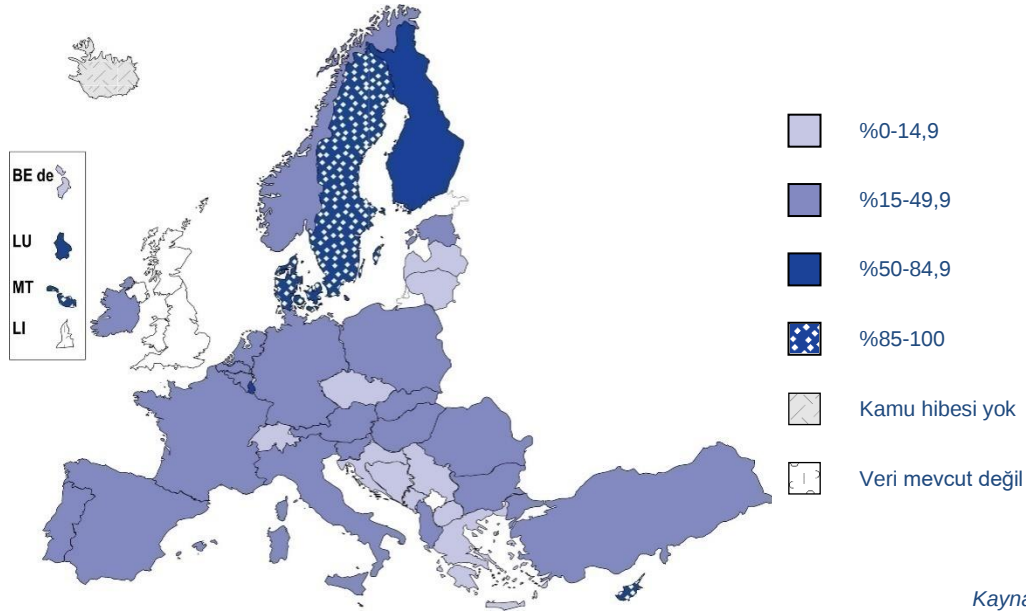
⁽²⁵⁾ 'Hareket Halindeki Gençlik' hakkında 28 Haziran 2011 tarihli Konsey Tavsiyesi – gençlerin öğrenme hareketliliğinin teşvik edilmesi, OJ C199, 7.7.2011, C199/4.

⁽²⁶⁾ Hibeler ve krediler hakkında daha fazla ayrıntı için bkz. [Avrupa Yükseköğreniminde Ulusal Öğrenci Ücreti ve Destek Sistemleri 2022/2023 | Eurydice \(europa.eu\)](#) (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2023b).

Çoğu durumda hibe faydalanıcılarına ilişkin veriler lisans ve yüksek lisans için toplanmıştır. Seviye başına veri mevcut olduğunda, genellikle her iki oran da Şekil 3.1'deki geniş parantezlerin aynı kategorisine düşmektedir. Ancak birkaç farklılık vardır. Karadağ ve Kuzey Makedonya sadece lisans öğrencileri için kamu hibesi sunmaktadır. Danimarka, İrlanda ve Malta'da hibe faydalanıcılarının oranı yüksek lisansta daha düşüktür.

Ayrıca şekil, hibeleri ve kredileri eşit temelde birleştiren finansmanı da dikkate almaktadır. Örneğin Almanya'da verilen bireysel tutarın yarısını hibe, yarısını da faizsiz kredi olarak sağlayan genel kamu öğrenci desteği (BAföG) de kamu bursu alan öğrencilerin toplam oranına dahil edilmektedir.

Şekil 3.1: Lisans ve yüksek lisansta kamu bursu alan öğrencilerin oranı, 2021/2022

Açıklayıcı notlar

Kamu hibeleri, öğrencilere doğrudan sağlanan ve geri ödenmesi gerekmeyen kamu mali desteğini ifade eder. Yurt dışında eğitim hibeleri (hareketlilik hibeleri) burada dikkate alınmaz.

Şekil çoğu durumda, lisans ve yüksek lisansa ilişkin toplu verileri sunmaktadır. Hibe oranları açısından lisans ve yüksek lisansın önemli ölçüde farklı olduğu ülkelerde, yararlanıcılar lisans tarafından temsil edilmektedir. Tüm programlar için toplu veri sağlayamayan çeşitli hibe programlarına sahip ülkeler, en yüksek yararlanıcı oranına sahip program tarafından temsil edilmektedir. Birleşik hibe/kredi sistemleri, hibelerle eşit şartlarda ele alınmaktadır.

Hibeler ve krediler hakkında daha fazla ayrıntı için bkz. [Avrupa Yükseköğreniminde Ulusal Öğrenci Ücreti ve Destek Sistemleri 2022/2023 | Eurydice \(europa.eu\)](#) (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2023b).

Ülkeye özgü notlar

İrlanda ve Türkiye: 2017/2018 verileri.

Romanya ve Slovakya: 2018/2019 verileri.

Belçika (BE de), Yunanistan, Letonya ve Bosna-Hersek: 2019/2020 verileri.

Almanya ve Fransa: 2020/2021 verileri.

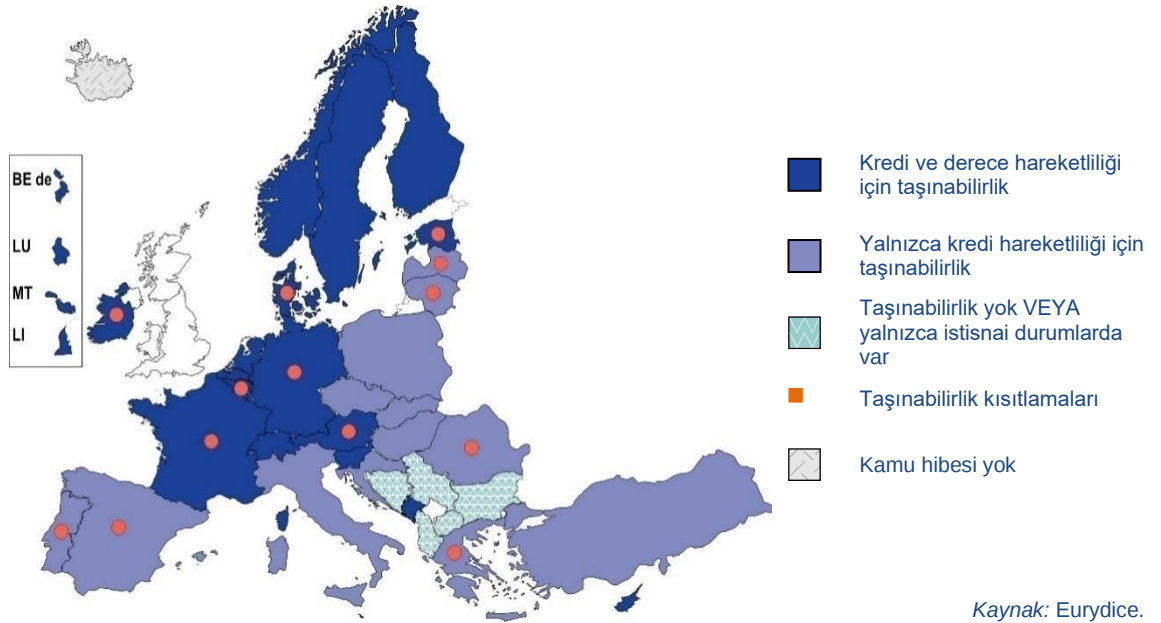
Şekil 3.2, hibeler söz konusu olduğunda ulusötesi taşınabilirliğin temel özelliklerini göstererek bu bölümün ana konusuna geçmektedir. Ana ülke programı çerçevesinde kredi sağlayan kısa süreli öğrenim ziyaretleri için taşınabilirlik (kredi hareketliliği) ile bir yükseköğrenim kursunun tamamı için taşınabilirlik (yükseköğrenim hareketliliği) arasında ayırım yapmaktadır. Ayrıca, şekil, taşınabilirlik kısıtlamaları, yani hibenin taşınabilir olması için öğrencilerin ve/veya yurtdışında seçilen eğitim programının yerine getirmesi gereken ek gereklilikler hakkında ayrıntılı bilgi vermektedir. Bunlar arasında, örneğin, öğrencilerin hibelerini götürebilecekleri ülkelerin belirlenmesi (örneğin, yalnızca Avrupa Ekonomik Alanı içinde taşınabilirlik) veya yurtdışında geçirilen süreye sınırlamalar getirilmesi yer almaktadır. En ciddi kısıtlama, öğrencilerin hibelerini yalnızca kendi ülkelerinde eşdeğer bir program bulunmaması halinde eğitim almak üzere yurtdışına çıkarabilmeleridir. Bu, taşınabilirliğe sadece istisnai

durumlarda izin verildiği anlamına geldiğinden, bu koşulu uygulayan ülkeler 'taşınabilirliği olmayan' ülkelerle aynı şekilde tasvir edilmektedir.

Şekil, Güneydoğu Avrupa'da yer alan birçok ülkenin (Bulgaristan, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Kuzey Makedonya ve Sırbistan) hibe taşınabilirliği açısından en kısıtlayıcı politikaları uyguladığını göstermektedir. Genel olarak, bu ülkelerden gelen öğrenciler, ister kısa süreli (kredi hareketliliği) ister uzun süreli (yükseköğretim hareketliliği) olsun, yurt dışında öğrenim gördüklerinde yurt içi hibelerini kullanamamaktadırlar.

Tüm yükseköğretim sistemlerinin üçte biri hibe taşınabilirliğini kredi hareketliliğiyle sınırlamıştır. Bazı yükseköğretim sistemleri, özellikle Erasmus+ gibi tanınmış programlar kapsamındaki program değişimlerine yönelik hibelerin taşınabilirliğini sınırlayarak taşınabilirlik kısıtlamaları uygulamaktadır (örneğin Yunanistan, İspanya, Letonya, Litvanya ve Portekiz).

Şekil 3.2: Kamu hibelerinin taşınabilirliği, lisans ve yüksek lisans, 2022/2023

Açıklayıcı notlar

Şekil, Avrupa Yükseköğretim Alanı (EHEA) içindeki hibelerin taşınabilirliğine odaklanmaktadır. Taşınabilirlik açısından farklı koşullara sahip birden fazla hibe programının mevcut olduğu durumlarda, en yüksek yararlanıcı yüzdesine sahip olan hibe programı gösterilmektedir.

'Kredi ve derece hareketliliği için taşınabilirlik' kategorisi 'taşınabilirlik kısıtlamaları' ile birleştirildiğinde, bu, her iki taşınabilirlik türüyle (yani kredi ve derece) veya yalnızca tek bir türle (yani kredi **veya** derece) ilgili kısıtlamaların olduğu anlamına gelmektedir.

Ülkeye özgü not

Estonya: Baskın olan hibe planı, zor ekonomik koşullardaki öğrencileri hedef alan, ihtiyaca dayalı eğitim ödeneğidir. Bu ödenek kredi ve derece hareketliliği açısından taşınabilir. Ancak, liyakate dayalı hibeler ve belirli (öncelikli) alanlarda eğitime yönelik burslar da dahil olmak üzere diğer bazı hibe türleri yalnızca kredi hareketliliği için mevcuttur.

Son olarak, hibelerin hem kredi hem de yüksek öğretim hareketliliği amacıyla taşınabilir olduğu ülkeler bulunmaktadır. Bu kategori, öğrencilerin eğitimlerini genellikle yurt dışında takip ettiği küçük sistemlerden (örneğin, Belçika – Almanca Konuşan Topluluk, Lüksemburg ve Lihtenştayn) Almanya ve Fransa gibi büyük sistemlere kadar değişen farklı yükseköğretim sistemlerini kapsamaktadır. Kredi ve yüksek öğretim hareketliliği için taşınabilir hibeler sunan ülkelerin çoğu, kuzey ve kuzeybatı Avrupa'da bulunmaktadır. Ancak şekilde de görüldüğü gibi bu ülkelerin bazılarında taşınabilirlik kısıtlamaları uygulanmaktadır. Örneğin Almanya, derece taşınabilirliğini AB ülkeleri ve İsviçre ile sınırlandırmıştır. İrlanda, kredi taşınabilirliğini kendi ülke programlarının açıkça gerektirdiği hareketlilikle sınırlandıran ve

yüksek öğretim amaçları için AB ülkeleri ve Birleşik Krallık'a taşınabilirliği sınırlandıran taşınabilirlik kısıtlamalarına ilişkin başka bir örnek sunmaktadır.

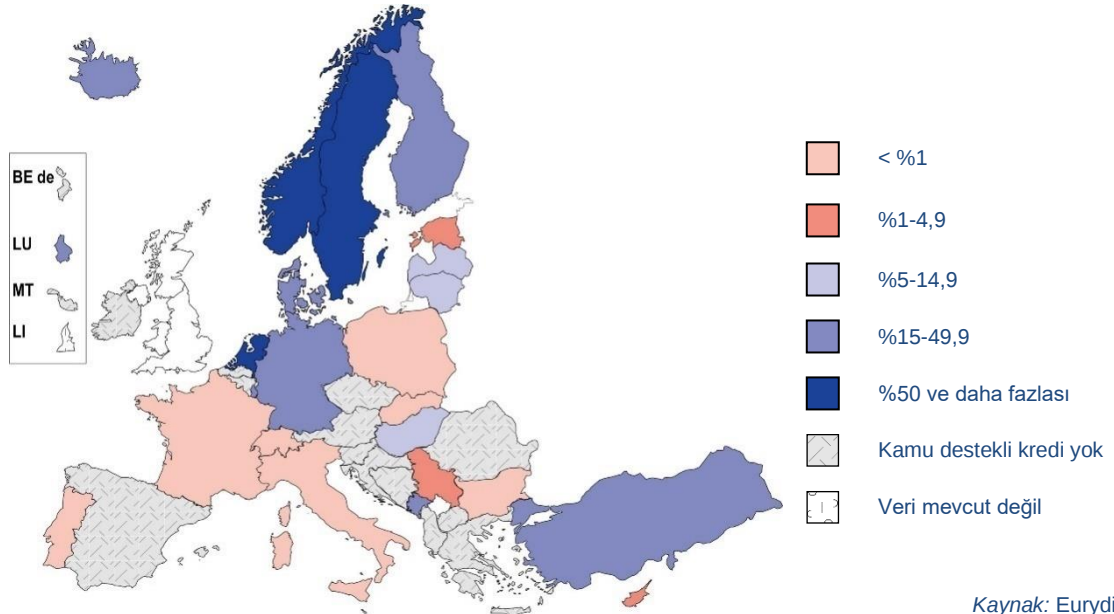
Yurt dışında yüksek öğretim öğreniminin taşınabilirliği konusunda, Avusturya özel bir durumu temsil etmektedir: Öğrenciler, Avrupa Ekonomik Alanı ülkelerinde, Birleşik Krallık'ta veya İsviçre'de eğitim görmeyi planlıyorsa, ülke içinde eğitim almak için yerel hibelerle aynı koşullar altında bir yüksek öğretim hareketlilik hibesi alabilmektedirler. Bu nedenle, Avusturya'daki durum, hibelerin hem kredi hem de yüksek öğretim hareketliliği için taşınabilir olduğu, ancak coğrafyayla ilgili bazı kısıtlamaların bulunduğu (yani yalnızca belirli EHEA ülkelerinde öğrenim görüldüğü) ülkelerle karşılaştırılabilir.

Krediler

Bazı ülkeler hibelere ek olarak veya hibe yerine kamu destekli krediler sunmaktadır. Ancak Şekil 3.3, kamu hibeleriyle karşılaştırıldığında kredilerin yaygınlığının çok daha az olduğunu göstermektedir. Devlet garantili öğrenci kredileri incelenen tüm yükseköğretim sistemlerinin üçte ikisinden azında mevcuttur. Üstelik bu tür kredilerin mevcut olduğu birçok ülkede, neredeyse hiç kimse bu kredileri almamakta veya kullanmamaktadır (Bulgaristan, Fransa, İtalya, Polonya, Portekiz, Slovakya ve İsviçre'de %1'e kadar). Öğrenci kredisi yararlanıcılarının oranının %1 ile %4,9 arasında olduğu Estonya, Kıbrıs ve Sırbistan'da çok az öğrenci devlet garantili öğrenci kredisi almaktadır.

Buna karşılık, Hollanda (%57), İsveç (%75) ve Norveç'te (%66) lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin yarısından fazlası devlet garantili öğrenci kredisi almaktadır. Bunları kredi alan öğrenci oranının %15 ile %50 arasında değiştiği Danimarka, Almanya, Letonya, Lüksemburg, Finlandiya, İzlanda, Karadağ ve Türkiye takip etmektedir. Letonya, Litvanya ve Macaristan'da öğrencilerin yaklaşık %6-8'i devlet garantili kredi almaktadır.

Şekil 3.3: Lisans ve yüksek lisansta kamu destekli kredi alan öğrencilerin oranı, 2021/2022

Açıklayıcı notlar

Kamu destekli krediler, hükümetin maliyetlerin bir kısmını üstlendiği geri ödenebilir mali yardımları ifade etmektedir. Bu, temerrüt ve kayıp riskini kapsayan bir devlet garantisi şeklinde olabilir. Kamu garantisi olmayan özel krediler değerlendirmeye alınmamıştır. Bazı ülkelerde belirli koşullar altında belirli miktarda öğrenci kredisi hibeye dönüştürülebilir. Bu konuda daha fazla bilgi için [Avrupa Yükseköğretiminde Ulusal Öğrenci Harcı ve Destek Sistemleri 2022/2023 | Eurydice \(europa.eu\)](#) (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2023b) adresini ziyaret ediniz.

Şekil çoğu durumda, lisans ve yüksek lisansla ilişkin toplu veriler sunmaktadır. Kredi yararlanıcılarının oranı açısından lisans ve yüksek lisansın önemli ölçüde farklılık gösterdiği ülkeler, lisans tarafından temsil edilmektedir. Birleşik hibe/kredi sistemleri, kredilerle eşit şartlarda ele alınmıştır.

Ülkeye özgü notlar

Belçika (BE fr): Az kullanılan krediler, öğrenim bursları lehine kaldırılmıştır.

Belçika (BE de): Kamu destekli kredi yoktur (yani şekilde gösterilen kredi bulunmamaktadır). Ancak Almanca Konuşan Toplulukta okuyan öğrenciler, Belçika Fransız Topluluğu'nun Liège Eyaleti tarafından yönetilen kredilere başvurabilmektedirler.

Yunanistan: Yüksek lisans çalışmaları için kamu destekli kredilere ilişkin yasal dayanak oluşturulmuştur ancak uygulanmamaktadır.

Almanya: Şekil, bireysel miktarın yarısını hibe, yarısını da faizsiz kredi olarak veren genel kamu öğrenci desteğini (BAföG) alan öğrencilerin oranını göstermektedir.

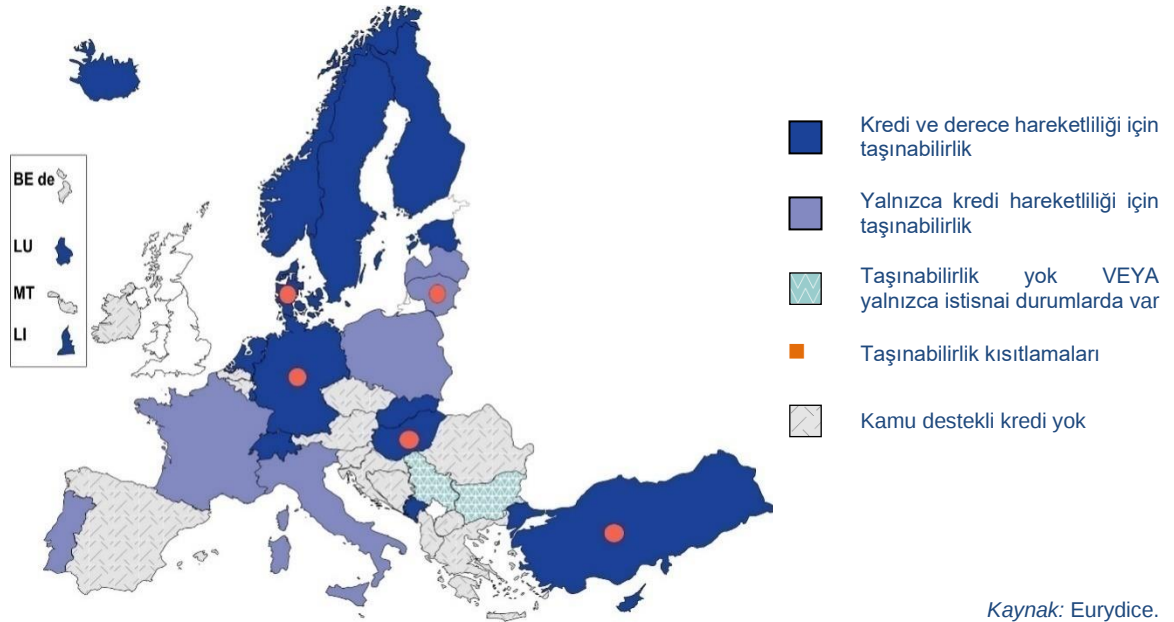
İzlanda: 2017/2018 verileri.

İtalya, Kıbrıs, Letonya, Litvanya ve Polonya: 2020/2021 verileri.

Türkiye: 2019/2020 verileri. Şekil lisansa ait verileri göstermektedir; yüksek lisans için için yüzde daha düşüktür.

Şekil 3.4, kamu destekli kredilerin taşınabilir olup olmadığını ve eğer öyleyse taşınabilirlik konusunda herhangi bir özel kısıtlamanın olup olmadığını incelemektedir. Bilgiler, kredi taşınabilirliği ile yükseköğrenim hareketliliği arasında ayırım yapması ve taşınabilirlik kısıtlamaları olan ülkeleri belirlemesi açısından hibelere ilişkin Şekil 3.2'ye benzer şekilde yapılandırılmıştır.

Şekil 3.4: Kamu destekli kredilerin taşınabilirliği, lisans ve yüksek lisans, 2022/2023

Kaynak: Eurydice.

Açıklayıcı notlar

Şekil, Avrupa Yükseköğrenim Alanı (EHEA) içindeki taşınabilirliğe odaklanmaktadır. Taşınabilirlik açısından farklı koşullara sahip birden fazla kredi planının mevcut olduğu durumlarda, en yüksek yararlanıcı yüzdesine sahip kredi planı gösterilmektedir.

'Kredi ve derece hareketliliği için taşınabilirlik' kategorisi 'taşınabilirlik kısıtlamaları' ile birleştirildiğinde, bu, her iki taşınabilirlik türüyle (yani kredi ve derece) veya yalnızca tek bir türle (yani kredi veya derece) ilgili kısıtlamaların olduğu anlamına gelmektedir.

Genel olarak, kamu destekli krediler sunan çoğu ülke taşınabilirliğe belirli bir düzeyde izin vermektedir. Öğrenciler, bu tür kamu mali desteği sunan ülkelerin yarısında herhangi bir kısıtlama olmaksızın, kredi ve yükseköğrenim hareketliliği için başka bir EHEA sistemine yurt içi kredi alabilmektedirler. Bu, öğrencilerin yarısından fazlasının devlet garantili eğitim kredisi aldığı üç ülkeyi, yani Hollanda, İsveç ve Norveç'i içermektedir (bkz. Şekil 3.3). Kredi yararlanıcı oranının %15 ila %50 arasında olduğu ülkelerin çoğu, hem kredi hem de yükseköğrenim hareketliliği için taşınabilirliğe izin vermektedir (Lüksemburg, Finlandiya, İzlanda ve Karadağ), ancak bazılarında kısıtlamalar bulunmaktadır (Danimarka, Almanya ve Türkiye).

Öğrenciler, Fransa, İtalya, Letonya, Litvanya, Polonya ve Portekiz'de tam yüksek öğretim kursları için değil (yüksek öğretim hareketliliği) ama bir ana ülke programı (kredi hareketliliği) çerçevesinde kısa süreli öğrenim ziyaretleri için başka bir EHEA sistemine yerel krediler alma olanağına sahiptir. Bu ülkeler

arasında bazıları ek sınırlamalar uygulamaktadır. Örneğin, Litvanya'da, hareketlilik deneyimi Erasmus+ gibi tanınmış değişim programlarına girerse krediler taşınabilmektedir.

Öğrencilerin yurtdışında eğitim görmeleri durumunda ister kredi ister yüksek öğretim amaçlı olsun, kredilerinden yararlanamayacakları sadece iki ülke (Bulgaristan ve Sırbistan) vardır. Ancak bu ülkelerde çok az öğrenci (Bulgaristan'da %1'den, Sırbistan'da %5'ten az) devlet garantili kredilerden yararlanmaktadır.

3.3. Puan tablosu göstergesi

Puan tablosu göstergesi 3, önceki bölümde sunulan bazı unsurları bir araya getirmekte ve ülkelerin mevcut planlarını önceden tanımlanmış kategorilere yerleştirmektedir. Gösterge yurt içi hibe ve kredilerin taşınabilirliğine odaklanmaktadır. Taşınabilir mali desteğin gerçek miktarı veya öğrenci yararlanıcılarının oranı hakkında bilgi içermemektedir ⁽²⁷⁾.

Gösterge, koyu yeşilin mevcut tüm yerli öğrenci desteğinin tam taşınabilirliğini temsil ettiği beş kategorili renk kodlu şemaya dayanmaktadır (bu, öğrencilerin ana vatanlarında veya yurtdışında eğitim görmeyi amaçlamalarına bakılmaksızın, kamu hibelerinin verilmesi ve/veya kredi sağlanması için eşdeğer koşulların geçerli olduğu anlamına gelmektedir). Ölçeğin diğer ucundaki kırmızı kategori, taşınabilirliğin olmadığını veya yalnızca kendi ülkesinde eş değer bir programın mevcut olmaması durumunda izin verilen taşınabilirliğin bulunduğunu ifade etmektedir; yani yurt içi destek yalnızca istisnai durumlarda taşınabildir. Koyu yeşil ve kırmızı arasında üç geçiş kategorisi vardır. Bunlardan ilki olan açık yeşil, kredi ve diploma hareketliliği için yurt içi desteğin yurt dışına alınabileceği sistemleri ifade etmektedir. Ancak bu konuda bazı kısıtlamalar mevcuttur; örneğin taşınabilirlik yalnızca belirli tanımlanmış ülkeler için geçerlidir veya yurt dışında geçirilen süreye ilişkin sınırlamalar vardır. Diğer iki kategori olan sarı ve turuncu, yurt içi desteğin tamamının veya çoğunun taşınabilirliğini kredi hareketliliğiyle sınırlayan sistemleri kapsamaktadır ve iki kategori arasındaki ayırt edici özellik, taşınabilirlik kısıtlamalarının varlığı veya yokluğudur.

Bu kriterlere göre ülkeler şu şekilde dağılmaktadır:

Koyu yeşil: Yurt dışı eğitimin her iki biçimi için de (kredi ve yüksek öğretim hareketliliği) yerel desteğin tamamen taşınabilir olduğu 14 eğitim sistemi. Bu sistemlerin çoğu kredinin yanı sıra hibe de sağlarken (Kıbrıs, Lüksemburg, Hollanda, Finlandiya, İsveç, Lihtenştayn, Karadağ ve Norveç) diğerleri yalnızca tek bir destek aracına odaklanmaktadır. Belçika (Almanca Konuşan Topluluk ve Flaman Topluluğu), Malta, Slovenya ve İsviçre tamamen taşınabilir hibeler sunmakta ancak kredi vermemektedir (ya da çok az kredi vermektedir). İzlanda, standart bir hibe paketi sağlamayan ancak tamamen taşınabilir krediler sunan oldukça benzersiz bir konuma sahiptir.

Tamamen taşınabilir yerel destek sunarken, bu sistemlerin yararlanıcıların oranı bakımından önemli ölçüde farklılık gösterdiğini hatırlatmak gerekir (bkz. Şekil 3.1 ve 3.3). Belçika (Almanca konuşan ve Flaman Toplulukları), Slovenya, İsviçre ve Karadağ'da yararlanıcıların oranı düşüktür.

Açık yeşil: Yedi eğitim sisteminde (Belçika (Fransız Topluluğu), Danimarka, Almanya, Estonya, İrlanda, Fransa ve Avusturya), yurt içi destek, kredi ve yüksek öğretim hareketliliği amacıyla taşınabilir ancak bazı kısıtlamalar vardır. Taşınabilirlik, Erasmus+ gibi tanınmış programlar kapsamındaki program değişimleriyle, belirli ülkelerle veya yurt dışında geçirilen zamanla sınırlı olabilir. Örneğin, Estonya'da, ana hibe programları (ihtiyaca dayalı eğitim ödeneği ve özel ihtiyaçları olan öğrenciler için burslar) ve

⁽²⁷⁾ Gösterge öğrenci yararlanıcılarının oranını hesaba katmamakla birlikte, yararlanıcıların %1'inden az olduğu mali destek önlemlerini (yurt içi hibeler veya krediler) hala hariç tutmaktadır.

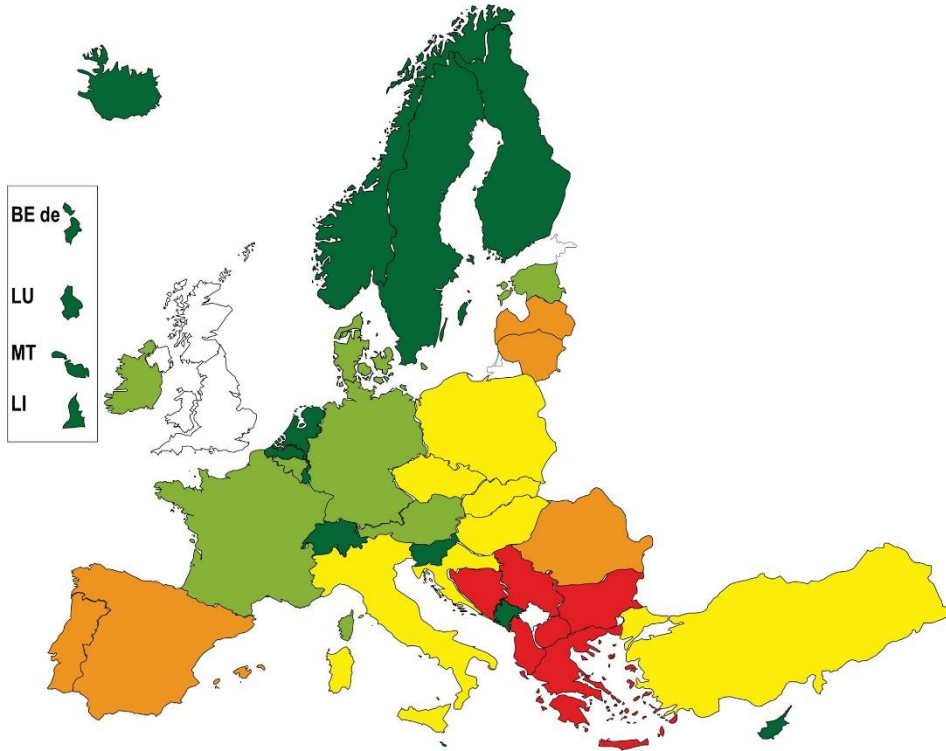
krediler tamamen taşınabilir, ancak belirli (öncelikli) alanlarda eğitim için liyakate dayalı hibelerin ve harçlıkların taşınabilirliği kredi hareketliliğiyle sınırlıdır.

Sarı: Yedi sistem (Çekya, Hırvatistan, İtalya, Macaristan, Polonya, Slovakya ve Türkiye) yurt içi hibelerin kredi hareketliliğine taşınabilirliğini sınırlandırmıştır. Bu ülkelerin çoğu kredi sunmamakta veya çok az sayıda öğrenci (<%1) kredi kullanmaktadır. Bu konuda bazı istisnalar vardır. Macaristan ve Türkiye, hem kredi hem de derece hareketliliği için bazı kısıtlamalarla birlikte taşınabilir olan kamu destekli krediler sağlamaktadır. Ancak hibeler yalnızca kredi hareketliliği deneyimleri için taşınabilmektedir.

Turuncu: Beş ülke (İspanya, Letonya, Litvanya, Portekiz ve Romanya) kredi hareketliliği için bazı kısıtlamalarla birlikte taşınabilirliğe izin vermektedir.

Kırmızı: Altı yükseköğretim sisteminde (Bulgaristan, Yunanistan, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Kuzey Makedonya ve Sırbistan), yurt içi destek ya çok sınırlıdır ve taşınabilir değildir ya da yalnızca istisnai durumlarda, örneğin yurt içi sistemde eşdeğer planın olmadığı durumlarda taşınabilmektedir.

Şekil 3.5: Puan tablosu göstergesi 3: Yurt içi kamu hibelerinin ve kamu destekli kredilerin taşınabilirliği, 2022/2023

Kaynak: Eurydice.

Puan tablosu gösterge kategorileri:

	Kredi ve yükseköğrenim hareketliliği için mevcut tüm yurt içi öğrenci destek önlemlerinin (hibeler ve/veya krediler) EHEA genelinde tam taşınabilirliği. Öğrencilerin kendi ülkelerinde veya yurt dışında öğrenim görmeleri durumunda kamu hibeleri ve/veya kredileri için eşdeğer koşullar.
	Kredi ve derece hareketliliği için mevcut yurt içi öğrenci destek önlemlerinin (hibeler ve/veya krediler) coğrafya (ülke sınırlamaları) ve/veya program türleri ve/veya öğrenim alanı veya zamanla ilgili bazı kısıtlamaların birlikte taşınabilirliği
	Kredi hareketliliği için kısıtlama olmaksızın taşınabilirlik. yükseköğrenim hareketliliği için taşınabilirlik yoktur VEYA tüm önemli destek tedbirleri derece hareketliliği için taşınabilir değildir.
	Kredi hareketliliği için coğrafya (ülke sınırlamaları) ve/veya program türleri ve/veya öğrenim alanı veya zamanla ilgili bazı kısıtlamalarla birlikte taşınabilirlik. Yükseköğrenim hareketliliği için taşınabilirlik yoktur VEYA tüm önemli destek tedbirleri yükseköğrenim hareketliliği için taşınabilir değildir.
	Taşınabilirlik yok: Kamu hibeleri ve/veya kredileri yalnızca öğrencilerin kendi ülkelerinde eğitim görmesi durumunda veya istisnai durumlarda sağlanır (kendi ülkelerinde eşdeğer bir program mevcut değildir).

3.4. Puan tablosu göstergesinin zaman içindeki gelişimi

Bu son bölüm, 2015/2016 ve 2022/2023 yılları arasındaki Puan tablosu göstergesi 3 değerlerini karşılaştırmaktadır. Şekil 3.6 çok az değişiklik göstermektedir. Sadece Belçika (Fransız Topluluğu), Malta ve Romanya yerel hibelerin taşınabilirliğini geliştiren eğitim sistemleridir.

Şekil 3.6: Puan tablosu göstergesi 3: Zaman içindeki değişiklikler, 2015/2016, 2018/2019 ve 2022/2023

	2015/2016	2018/2019	2022/2023
CH :			
BE de			
BE nl			
CY			
LU			
NL			
SI			
FI			
SE			
IS			
LI			
ME			
NO			
MT			
AT			
FR			
IE			
EE			
DE			
DK			
BE fr			
CZ			
HR			
IT			
HU			
PL			
SK			
TR			
ES			
LV			
LT			
PT			
RO			
BG			
EL			
BA			
RS			
AL :			
MK :			

Kaynak: Eurydice.

: Veri toplamaya katılmadı

Açıklayıcı notlar

Eğitim sistemleri 2022/2023'te öncelikle renk kodlu kategorilere göre sıralanmıştır. Kategorilerin tanımı için Şekil 3.5'e bakınız.

Belçika'da (Fransız Topluluğu), 2022/2023'ten itibaren öğrenim ödeneği (yurt içi hibe), AB'deki tam zamanlı lisans ve yüksek lisans eğitimlerini kapsayacak şekilde genişletilmiştir ⁽²⁸⁾.

Letonya, 2020'den bu yana kredilerin taşınabilirliğini bir miktar azaltmış ancak aynı kategoride (turuncu) kalmıştır. Öğrenim kredileri artık yalnızca Letonya'daki bir yükseköğretim kurumuna ⁽²⁹⁾ kayıtlı öğrenciler için geçerlidir.

Bu bölümde, öğrenci hareketliliğinin temel koşullarından biri olarak yurt içi mali desteğin taşınabilirliği ele alınmıştır. Aslında, kısa bir süre için (kredi hareketliliği) veya tam bir derece tamamlamak için (yükseköğrenim hareketliliği) yurt dışında eğitim almayı düşünen öğrenciler, kararlarını kendi ülkelerinde eğitim için mevcut olan mali desteğin başka bir yerde kullanılıp kullanılmayacağına göre verebilir.

Genel olarak, tüm Avrupa yükseköğretim sistemlerinin yaklaşık yarısında, yurtiçi hibeler ve krediler taşınabilmelidir (bazı kısıtlamalar geçerli olsa da). Analiz, yurtiçi desteğin taşınabilirliğinin, tüm derece kurslarına (yükseköğrenim hareketliliği) kıyasla, kendi ülkesindeki bir program çerçevesinde kısa süreli çalışma ziyaretleri (kredi hareketliliği) için daha açık olduğunu göstermektedir.

Dikkate değer bir diğer husus ise kredilerde hibelere göre daha fazla taşınabilirlik sunma eğilimidir. Gerçekten de bazı sistemlerde krediler hem kredi hem de yükseköğrenim hareketliliği açısından taşınabilirken, hibelerin taşınabilirliği kredi hareketliliğiyle sınırlıdır.

Ayrıca veriler, özellikle taşınabilirliğin yüksek olduğu Kuzey ve Kuzeybatı Avrupa ile taşınabilirliğin ve kamu desteğinin daha düşük olduğu Güneydoğu Avrupa arasındaki karşıtlık

⁽²⁸⁾ 2021 [Tahsis Kararı](#), madde 2 § 4.

⁽²⁹⁾ Letonya'da eğitim için öğrenim ve öğrenci kredilerine ilişkin Yönetmeliğin 6. maddesine [buradan](#) bakınız.

açısından oldukça net bir coğrafi örüntüye işaret etmektedir.

BÖLÜM 4: DEZAVANTAJLI ÖĞRENCİLERİN ÖĞRENME HAREKETLİLİĞİNE KATILIMLARININ DESTEKLENMESİ

4.1. Giriş

Tüm öğrencilerin öğrenme hareketliliği fırsatlarına eşit erişimi yoktur. Kanıtlar, düşük sosyo-ekonomik geçmişe sahip öğrenciler ile engelli öğrencilerin bu tür programlara katılma olasılıklarının daha düşük olduğunu göstermektedir (Hauschildt ve diğerleri, 2021; Avrupa Komisyonu, 2019). Dezavantajlı öğrenciler bu nedenle bu deneyimlerin sağladığı faydaları kaçırmakta ve akranlarıyla aralarındaki uçurum daha da derinleşmektedir.

Mevcut durumu iyileştirmek için Konsey Tavsiyesi, Üye Devletleri 'öğrenme hareketliliği fırsatlarından mahrum olabilecek dezavantajlı öğrencilere, mevcut programlar hakkında hedeflenen bilgiler ve onların özel ihtiyaçlarına göre uyarlanmış destek sağlamaya' teşvik etmektedir ⁽³⁰⁾. Puan tablosu göstergesi 4 bu nedenle bu tür bir desteğin Avrupa ülkelerinde mevcut olup olmadığını incelemektedir.

4.2. Puan tablosu verileri

'Dezavantajlı öğrenci' tanımı Avrupa çapında büyük farklılıklar gösterir. Bununla birlikte, genellikle bu kategoriye iki ana öğrenci grubu dahil edilir: düşük sosyo-ekonomik geçmişe sahip öğrenciler ve engelli öğrenciler. Bu nedenle bu puan tablosu göstergesi daha çok bu iki gruba verilen fırsatlara odaklanmaktadır.

Gösterge, dezavantajlı öğrencilerin öğrenme hareketliliğine katılımıyla ilgili olarak üst düzey yetkililer tarafından gerçekleştirilecek dört ana eylem üzerine inşa edilmiştir:

1. dezavantajlı öğrencilerin katılımı için uzun vadeli niceliksel hedefler belirlemek;
2. dezavantajlı öğrencilerin katılımlarını izleyecek bir sistem oluşturmak;
3. dezavantajlı öğrencilere kamu hibeleri şeklinde mali destek sunmak;
4. dezavantajlı öğrencilerin katılımını teşvik etmek için yükseköğretim kurumlarına hedefli önlemler almalarını tavsiye etmek veya bu konuda yükseköğretim kurumlarını teşvik etmek.

Aşağıda, söz konusu eylemler üzerinde durulmuştur.

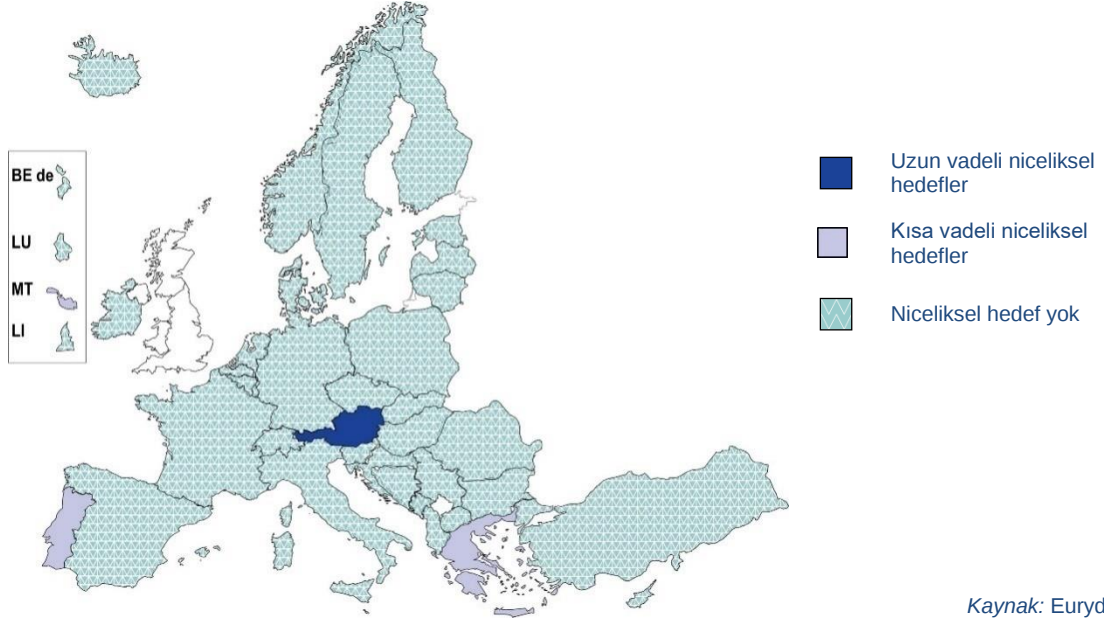
Nicel hedefler

Bu bölümde bahsi geçen niceliksel hedefler, öğrenme hareketliliğine katılan dezavantajlı öğrencilerin oranı için üst düzey yetkililer tarafından belirlenen sayısal hedeflerdir. Bu tür hedeflerin belirlenmesi, dezavantajlı öğrencilerin öğrenim hareketliliği programlarına katılımının artırılmasına yönelik güçlü bir siyasi kararlılığa işaret etmektedir.

Şekil 4.1 dezavantajlı öğrencilerin katılımı için iki tür nicel hedef arasında ayrım yapmaktadır. Birincisi, uzun vadeli hedefler (bir yıldan fazla) genellikle yükseköğretim veya öğrenme hareketliliğine ilişkin üst düzey stratejilerin bir parçası olarak belirlenir. Bunlar şu anda sadece Avusturya'da mevcuttur ve bu ülke 2025 yılına kadar ebeveynleri yükseköğretim yeterliliğine sahip olmayan öğrencilerin öğrenme hareketliliği programlarına katılımını en az %18'e çıkarmayı hedeflemektedir ⁽³¹⁾. Daha önce bu tür hedefleri olan Belçika (Flaman Topluluğu), Fransa ve Slovenya şu anda stratejik hedeflerini yeniden tanımlama sürecindedir.

⁽³⁰⁾ 'Hareket Halindeki Gençlik' hakkında 28 Haziran 2011 tarihli Konsey Tavsiyesi – gençlerin öğrenme hareketliliğinin teşvik edilmesi, OJ C199, 7.7.2011, C199/4.

⁽³¹⁾ Nationale Strategie zur sozialen Dimension in der Hochschulbildung, 2017: http://www.sozialerhebung.at/sozdim/strategiepapier/Strategie_2017.pdf

Şekil 4.1: Dezavantajlı öğrencilerin hareketlilik programlarına katılımına ilişkin niceliksel hedefler, 2022/2023

İkincisi, yıllık hedefler genellikle ulusal Erasmus+ ajansları tarafından belirlenmektedir. Kısa vadeli hedeflerin örnekleri Yunanistan (2022/2023'te Erasmus+ öğrencilerinin %20'si daha az fırsata sahip öğrenciler olmalıdır), Malta (2022/2023'te dezavantajlı öğrencilerin yükseköğrenim hareketlilik programlarına katılımı için hedef %5'tir) ve Portekiz'de (2022/2023'te yükseköğretim hareketlilik programlarındaki öğrencilerin %2'sinin daha az fırsata sahip öğrenciler olması gerekir) bulunabilir.

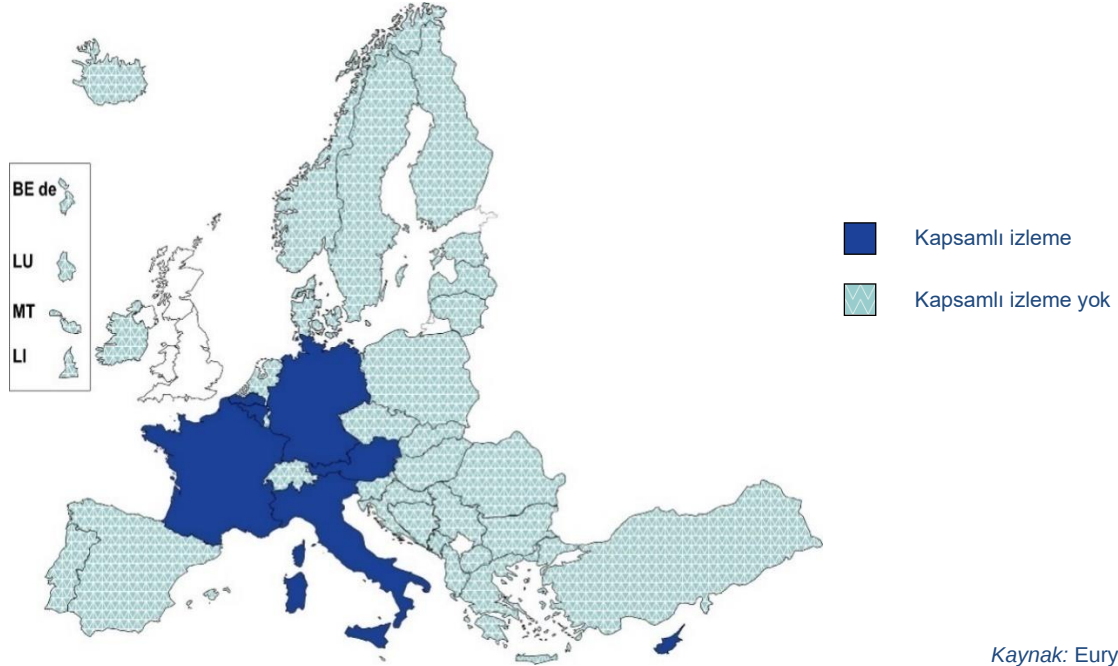
Nicel hedeflere sahip olmak, Avrupa ülkelerinin izlediği istikrarlı bir stratejik yol gibi görünmemektedir. 2015/2016 ile 2018/2019 yılları arasında uygulamaya konan birçok uzun vadeli hedef halihazırda terk edilmiş veya yeniden tanımlanma sürecindedir (Belçika'da – Flaman Topluluğu, Fransa ve Slovenya). Aynı zamanda Malta ve Portekiz her yıl yeniden tanımlanacak yeni yıllık hedefler getirmişlerdir.

Katılımı izleme

Dezavantajlı öğrencilere doğru desteği sağlayabilmek için politika yapıcılarının, farklı grupların öğrenme hareketliliğine ne ölçüde katıldığı konusunda bilgi toplaması gerekmektedir. Bu tür bilgiler, katılımcı öğrenci nüfusunun ilgili özelliklerinin izlenmesi yoluyla elde edilebilmektedir.

Erasmus+ programına katılan tüm ülkelerin bu özel programa katılımı izlemesi gerekmektedir. Bu nedenle bu bölüm, bu yükümlülüğün *ötesine geçen* uygulamalara odaklanmakta ve tüm büyük hareketlilik programlarında dezavantajlı öğrencilerin katılım oranlarının izlenmesine daha geniş bir bakış açısı getirmektedir.

Bu nedenle Şekil 4.2, tüm büyük hareketlilik programlarında dezavantajlı öğrencilerin katılımının kapsamlı bir resmini sağlamaya çalışan kapsamlı izleme uygulamalarını göstermektedir. Yedi eğitim sisteminde bu kadar kapsamlı izleme sistemleri bulunmaktadır (Belçika – Fransız ve Flaman Toplulukları, Almanya, Fransa, İtalya, Kıbrıs ve Avusturya). Kıbrıs hariç, bu izleme sistemlerinin tümü 2015/2016'da zaten mevcuttu. Kıbrıs'ta izleme aracı 2021/2022'de tanıtılmıştır.

Şekil 4.2: Dezavantajlı öğrencilerin hareketlilik programlarına katılımının izlenmesi, 2022/2023

Kaynak: Eurydice.

İzleme sistemleri bilgi toplanma biçimleri bakımından farklılık göstermektedir:

- Belçika (Fransız ve Flaman Toplulukları) ⁽³²⁾, Fransa ve Kıbrıs'ta ⁽³³⁾, hareketlilik programlarına katılan öğrencilere ilişkin veriler eğitim bakanlıkları tarafından toplanmaktadır;
- Almanya ve Avusturya'da her üç ila dört yılda bir öğrenci anketleri yapılmaktadır ⁽³⁴⁾;
- İtalya'da bu öğrencilere ilişkin bilgiler istatistik ofislerinin yıllık veri toplamasında yer almaktadır ⁽³⁵⁾.

Finansal destek

Dezavantajlı öğrencilerin uluslararası hareketliliğe katılmaları için finansal destek şarttır. Düşük sosyo-ekonomik geçmişe sahip öğrencilerin mali zorlukları veya engelli öğrencilerin karşılaştığı ekstra mali yük göz önüne alındığında, burada ele alınan öğrenme hareketliliği desteği geri ödenmeyen kamu desteği biçimleriyle sınırlıdır: *kamu hibeleri* ⁽³⁶⁾. Avrupa'da bu tür hizmetin iki ana modeli mevcuttur.

İlk modelde dezavantajlı öğrenciler yalnızca kendilerine sunulan *hedefli desteği* alırlar. Bu, en azından kredi hareketliliği için taşınabilir olan belirli öğrenme hareketliliği hibeleri veya ihtiyaç temelli yerel hibeler

⁽³²⁾ Belçika'da (Flaman Topluluğu), Eğitim ve Öğretim Bakanlığı, öğrencilerin sosyo-ekonomik geçmişi veya engellilik bilgileri de dahil olmak üzere, hareketliliğe ilişkin tüm verileri içeren, yükseköğrenim için merkezi bir veri tabanına sahiptir.

⁽³³⁾ Kıbrıs'ta, Eğitim, Spor ve Gençlik Bakanlığı 2021/2022'de, hareketlilik programlarının katılımcıları da dahil olmak üzere, Kıbrıs'taki tüm yükseköğretim kurumlarından öğrenci nüfusunun bileşimine ilişkin veri toplamayı amaçlayan çevrimiçi bir platform geliştirmiştir. 2021/2022 akademik yılı için 'Kıbrıs'ta Yükseköğrenim için Eğitim Alanının Haritalanması' yıllık raporu bu tür istatistiksel verileri içermektedir.

⁽³⁴⁾ Almanya için Sosyal Araştırma web sitesine https://www.dzhw.eu/en/forschung/projekt?pr_id=650 ve Avusturya için <http://www.sozialerhebung.at/index.php/en/> adresindeki anket sonuçlarına bakınız.

⁽³⁵⁾ İtalya'da istatistik ofisi, hibe sahipleri ve hibe almayanlar arasında ayrım yaparak öğrencilerin hareketliliğine ilişkin verileri toplamaktadır. Hibelerin ihtiyaca dayalı kriterlere göre verildiği göz önüne alındığında, bu, öğrencilere sosyo-ekonomik geçmişe göre bilgi sağlamaktadır.

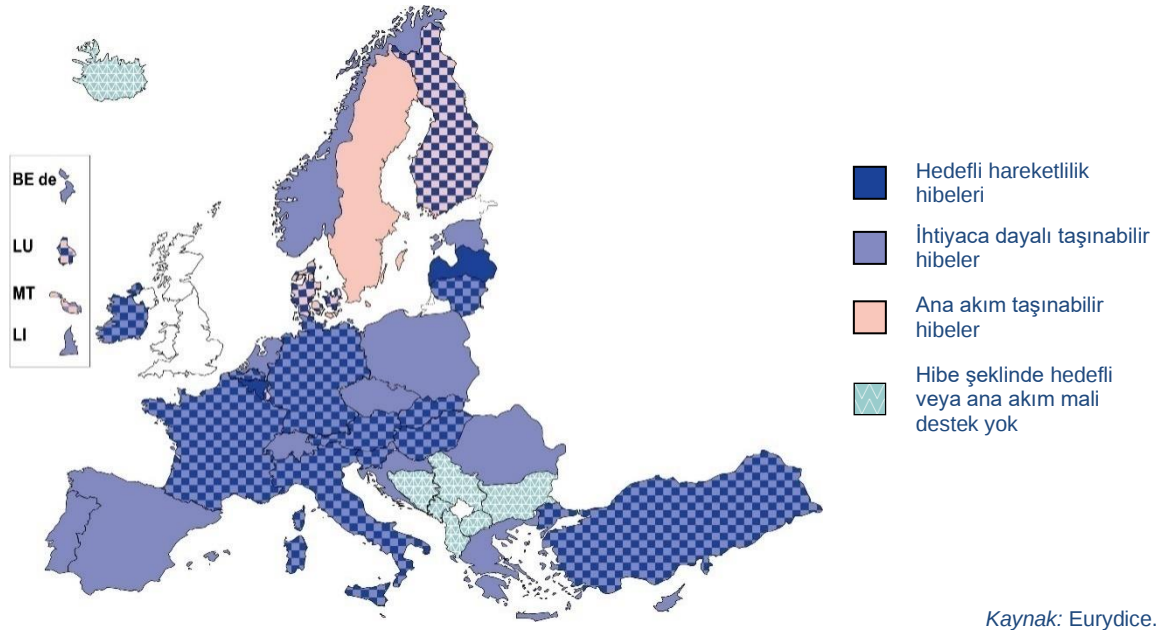
⁽³⁶⁾ Mali destek hakkında daha fazla ayrıntı için Bölüm 3'ün yanı sıra [Avrupa Yükseköğreniminde Ulusal Öğrenci Ücreti ve Destek Sistemleri 2022/2023 | Eurydice \(europa.eu\)](#) (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2023b) raporuna bakınız.

şeklinde olabilir. Belirli hareketlilik hibeleri, yurt içi desteğe ⁽³⁷⁾ ek olarak, özellikle öğrenme hareketliliği amaçları için sağlanır ve ulusal üst düzey yetkililer tarafından tanımlanır, kontrol edilir ve işletilerek ulusal kamu kaynaklarından finanse edilir veya ortak finanse edilir. Bu, temel Erasmus+ hareketlilik hibelerinin bu gösterge kapsamında olmadığı anlamına gelmektedir. Bununla birlikte, dezavantajlı öğrencileri hedef alan ulusal ilave hibeler de dikkate alınmaktadır.

İkinci model *ana akımlaştırma* denilen yaklaşıma dayanır. Bu modele göre, ülkeler öğrencilerin çoğunluğuna (%50'den fazla) taşınabilir hibe sağlamaktadır (hibe alan öğrencilerin oranı için bkz. Şekil 3.1). Bu durumda dezavantajlı öğrenciler özel olarak hedeflenmemekte (her ne kadar hibe miktarı ihtiyaca dayalı kriterlere göre belirlenebilse de), ancak hibe sağlanmasına yönelik bütünsel yaklaşımla destekleri sağlanmaktadır. Başka bir deyişle, bu yaklaşımın ardındaki mantık, öğrencilerin tamamının (veya en azından çoğunluğunun) hibe alması durumunda, hibe sağlanmasının 'ana akım' olması ve dolayısıyla ihtiyaç sahiplerinin desteğinin, eğitim otoriteleri tarafından özel olarak hedef alınmadan sağlanmasıdır.

Şekil 4.3, Avrupa eğitim sistemlerinde bu farklı mali destek biçimlerinin yaygınlığını göstermektedir. Çoğu durumda, ülkeler lisans ve yüksek lisansta benzer yaklaşımları izlemektedir, ancak bunların farklılık gösterdiği yerlerde şekil, lisans öğrencilerine sağlanan mali desteği göstermektedir.

Şekil 4.3: Dezavantajlı öğrencilere öğrenme hareketliliği amacıyla sağlanan kamu hibeleri şeklinde mali destek, 2022/2023

Şekilde görüldüğü gibi, düşük sosyo-ekonomik geçmişe sahip öğrencilere hedefli destek sağlamak, kaynaştırma yaklaşımından çok daha yaygındır. Ayrıca, hedeflenen mali desteğin iki biçiminden ihtiyaca dayalı taşınabilir hibeler daha yaygın olup 27 eğitim sisteminde mevcuttur. 14 eğitim sisteminde, düşük sosyo-ekonomik geçmişe sahip öğrenciler veya engelli öğrenciler, yurt içi ihtiyaca dayalı taşınabilir hibelerin yanı sıra özel öğrenme hareketliliği desteği de almaktadır. İki eğitim sisteminde (Belçika – Fransız Topluluğu ve Letonya), dezavantajlı öğrenciler öncelikle hedefli hareketlilik hibeleri yoluyla desteklenmektedir.

⁽³⁷⁾ 'Yurt içi destek' terimi, ana vatandaki yetkililer tarafından verilen mali desteği ifade etmektedir.

İsveç yalnızca yaygınlaştırma yaklaşımını benimsemektedir. Malta ana akım ve ihtiyaç temelli taşınabilir hibelerin bir kombinasyonunu sağlarken, Danimarka, Lüksemburg ve Finlandiya ana akım taşınabilir hibelerine ek olarak hedeflenen hareketlilik hibelerini de sunmaktadır.

Yedi eğitim sisteminde, ağırlıklı olarak Güneydoğu Avrupa'da, öğrencilere öğrenim hareketliliği amaçları için geri ödenmeyen mali destek sağlanmamaktadır. Bu ülkelerde ne hedefli hareketlilik hibeleri ne de taşınabilir ihtiyaç temelli hibeler bulunmaktadır. Bu sistemlerde, ya yerel hibeler taşınabildir ancak öncelikle liyakat esastır (Karadağ örneğinde olduğu gibi) ya da hibeleri, verme kriterlerine bakılmaksızın taşınabilir değildir (ayrıca bkz. Bölüm 3). İzlanda'da kamu hibesi yoktur.

Hiçbir eğitim sistemi 2018/2019'dan bu yana mali destek alanında değişiklik bildirmemiştir. Hibe yararlanıcılarının yüzdesi %50'ye yakın olan Norveç, artık öğrencilerinin %50'sinden biraz daha azına ihtiyaç temelli hibeler sağlamaktadır (bkz. Bölüm 3 ve Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2023b). İspanya'da engelli öğrencilere yönelik, hibelerin yurt dışında da kullanılabileceği (tamamen taşınabilir) yeni bir hedefli hibe programı bulunmaktadır.

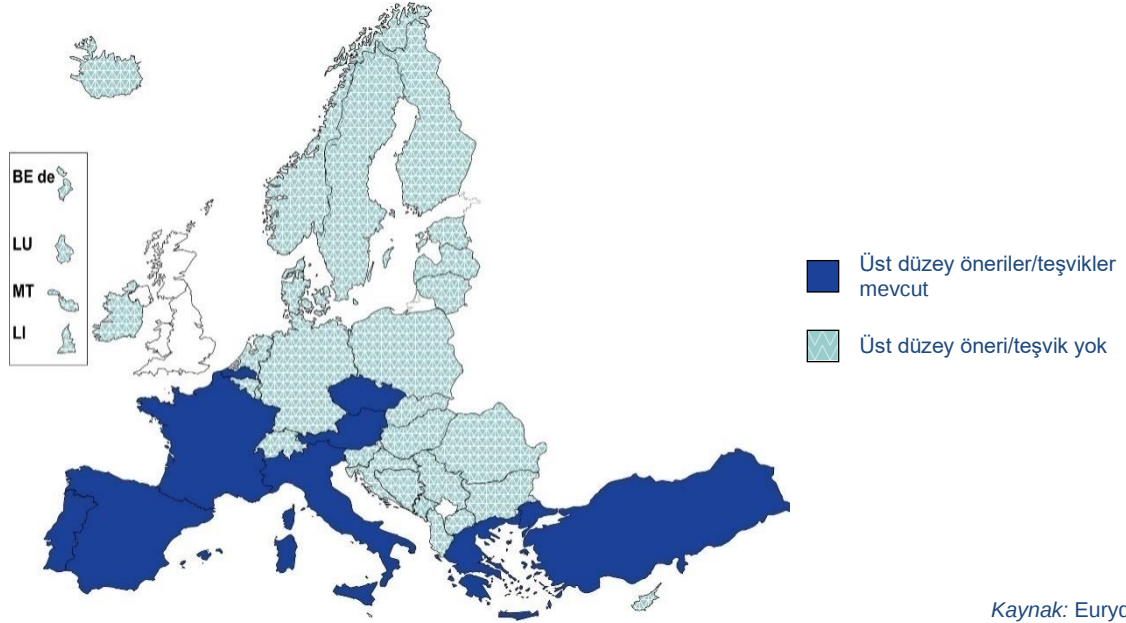
Yükseköğretim kurumlarına üst düzey öneriler/teşvikler

Puan tablosu göstergesinin son unsuru, yükseköğretim kurumlarının (HEI'ler) daha dezavantajlı öğrencileri öğrenim hareketliliği programlarına katılmaya teşvik etmek için hedeflenen önlemleri uygulamaya koymalarına yönelik üst düzey tavsiyeler veya teşviklerdir. Örneğin, üst düzey yetkililer dezavantajlı öğrencilerin öğrenim hareketliliği programlarına katılımıyla bağlantılı olarak performansa dayalı finansman (veya diğer mali teşvikler) sağlayabilir.

Şekil 4.4'ün gösterdiği gibi, bu tür üst düzey tavsiyeler veya teşvikler dokuz eğitim sisteminde mevcuttur: Belçika (Flaman Topluluğu), Çekya, Yunanistan, İspanya, Fransa, İtalya, Avusturya, Portekiz ve Türkiye. Çekya ve Portekiz'de bu üst düzey politikalar yakın zamanda uygulamaya konulmuştur. Çekya'da 2021 Uluslararasılaşma Stratejisi, özel ihtiyaçları olan öğrenciler ile dezavantajlı sosyo-ekonomik geçmişe sahip öğrencilerin hareketlilik programlarına katılımını teşvik etmektedir. Portekiz'de, Erasmus+ Eğitim ve Öğretim Ulusal Ajansının Eşitlik ve Katılım Stratejisi ile Engelli Kişilerin Katılımına İlişkin Ulusal Strateji 2021-2025, ek bilgi ve izleme ile dezavantajlı öğrencilerin hareketliliğe katılımını da teşvik etmektedir.

Benzer stratejik belgeler Yunanistan ve Avusturya'da da mevcuttur. Yunanistan'da, Erasmus+ Kapsayıcılık ve Çeşitlilik Stratejisinin uygulama esasları kapsamında yükseköğretim kurumlarına engelli öğrencilere, aile geliri düşük olan öğrencilere, azınlık gruplarından gelen öğrencilere (Roman öğrenciler, Trakya'daki Müslüman Azınlık öğrencileri) ve göçmen veya mülteci statüsündeki öğrencilere öncelik tanımları talimatı verilmiştir. Dezavantajlı öğrencilere bu kadar geniş bir odaklanma, daha önce politikanın engelli öğrencilere odaklandığı Yunanistan'da yeni bir yaklaşımdır. Avusturya'da, Yükseköğrenim için Ulusal Hareketlilik ve Uluslararasılaşma Stratejisi 2020-2030, yükseköğrenimde sosyal boyuta ilişkin 2017 Ulusal stratejisiyle uyumlu olarak, az temsil edilen grupların öğrenme hareketliliğine katılımını iyileştirmek için hedefli önlemlerin geliştirilmesi ve uygulanmasına ilişkin öneriler içermektedir. Slovenya'da ise içselleştirmeye ilişkin önceki stratejik çerçeve 2020 yılında sona ermiş olup, yeni çerçeve ve eylem planı henüz kabul edilmemiştir.

Şekil 4.4: Dezavantajlı öğrencilerin hareketlilik programlarına katılımını desteklemek amacıyla hedeflenen önlemleri uygulamaya koymak için yükseköğretim kurumlarına yönelik üst düzey öneriler/teşvikler, 2022/2023

Eğitim sistemleri, stratejilerin yanı sıra dezavantajlı öğrencilerin hareketlilik programlarına katılımını teşvik etmek için başka araçlar da kullanılabilir. Bunlara örnek olarak konferanslar ve tanıtım kampanyaları (Belçika - Flaman Topluluğu'nda) ve bakanlık genelgeleri (Fransa'da) verilebilir. İtalya'da, yükseköğretim kurumlarına verilen finansmanda dezavantajlı öğrencilerin ve öğrenme hareketliliği programlarına katılan öğrencilerin oranının dikkate alındığı mali teşvikler mevcuttur.

Üst düzey tavsiyelerden bazıları yalnızca engelli öğrencilerin hareketlilik programlarına katılımıyla ilgilidir. İki eğitim sistemi (Belçika – Flaman Topluluğu ve Türkiye), öğrenme hareketliliği uygulamalarına ilişkin engelli öğrencilere yönelik özel hükümler konusunda yükseköğretim kurumları için el kitapları hazırlamıştır. Belçika'da (Flaman Topluluğu), yurt dışında eğitim ve staja ilişkin 2015 El Kitabı engelli öğrencilere ayrılmış bir bölüm içermektedir. Benzer bir El Kitabı da 2018 yılında Türkiye Ulusal Ajansı tarafından hazırlanmış olup bu raporda, öğrenim hareketliliği programlarına başvuran engelli öğrencilere uygulanacak ayrıcalıklı muamelenin ana hatları verilmiştir. İspanya'da ulusal düzenlemeler, üniversitelerin engelli öğrencilerin uluslararası hareketlilik programlarına katılımını teşvik etmesi, ilgili kontenjanları oluşturması, her durumda yeterli finansmanı garanti etmesi ve ayrıca bu öğrencilere hizmet veren birimler arasında bilgi ve işbirliği sistemleri kurması gerektiğini belirlemiştir ⁽³⁸⁾.

4.3. Puan tablosu göstergesi

Puan tablosu göstergesi 4 ayrıca beş kategorili renk kodlu şemayı kullanmaktadır. Bir ülkenin koyu yeşil kategoriye girebilmesi için dezavantajlı öğrencilerin öğrenme hareketliliğine katılımını desteklemek amacıyla daha önce ele alınan dört unsurun tümüne sahip olması gerekmektedir:

⁽³⁸⁾ Üniversite Öğrencisi Tüzüğü'nü onaylayan 30 Aralık tarih ve 1791/2010 sayılı Kraliyet Kararnamesi'nin 18. Maddesi, <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2010-20147#a18>

1. uzun vadeli üst düzey niceliksel hedefler (bkz. Şekil 4.1);
2. katılım oranlarının kapsamlı izlenmesi (bkz. Şekil 4.2);
3. hedefli veya ana akım modeline dayalı mali destek (bkz. Şekil 4.3);
4. yükseköğretim kurumlarına hedefli tedbirleri uygulamaya yönelik tavsiyeler ve/veya teşvikler (bkz. Şekil 4.4).

Öğelerden yalnızca üçünü içeren eğitim sistemleri açık yeşil kategoriye; iki ögeye sahip olanlar sarı kategoriye ve bir ögeye sahip olanlar turuncu kategoriye yerleştirilmiştir. Bu göstergede dezavantajlı öğrencilere yönelik olarak tanımlanan önlemlerin hiçbirinin yer almadığı eğitim sistemleri kırmızı kategoridedir.

Puan tablosu göstergesinin çoğu unsuru dezavantajlı öğrencilere özel olarak odaklanılmasını gerektirmektedir. Genel politika tedbirleri de bu öğrenci gruplarının öğrenme hareketliliğine katılımını artırabilirken (dolayısıyla mali destek tedbirleri arasına ana akım hibelerin dahil edilmesi), yeterince temsil edilmeyen gruplardan gelen öğrencilerin hassas konumu göz önüne alındığında, bu gösterge analiz edilen eğitim sistemlerinde hedeflenen politikaların varlığını yakalamayı amaçlamaktadır.

Mali destek konusunda, yalnızca öğrencilerin en az %50'sinin destek almasını gerektiren kaynaştırma modelinde destek alan öğrenci oranı dikkate alınmıştır. Ancak hedeflenen modelde, Avrupa ülkelerinin farklı ekonomik ve sosyal durumları göz önüne alındığında, ne destek alan öğrenci oranı ne de verilen miktar dikkate alınmamıştır. Sonuç olarak, çok farklı yaklaşım türlerine sahip eğitim sistemleri (sınırlı sayıda öğrenciye verilen sınırlı destekten yaygın ve mali açıdan üst düzeyde öğrenme hareketliliği desteğine kadar) kategori yerleştirme açısından eşit muamele görmektedir (bkz. Şekil 3.1).

Şekil 4.5'in gösterdiği gibi, dezavantajlı öğrencilerin öğrenme hareketliliğine katılımını destekleyecek eksiksiz bir dizi önlem çok nadirdir. Eğitim sistemlerinin çoğunluğu alt kategorilerde yer almaktadır ve bu durum, bu politika alanında iyileştirme ihtiyacını vurgulamaktadır.

Koyu yeşil: Bu kategoriye yalnızca bir eğitim sistemi girer: Avusturya.

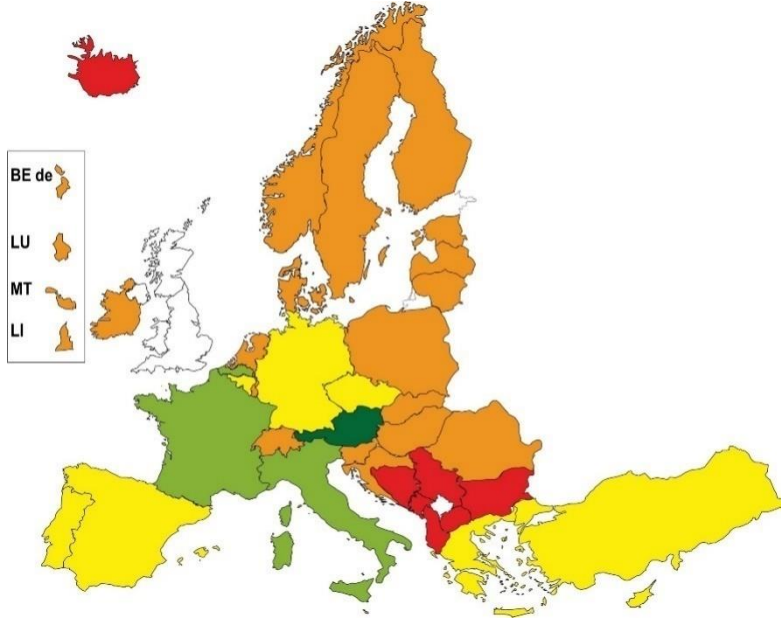
Açık yeşil: Bu kategoriye yalnızca üç eğitim sistemi girer: Belçika (Flaman Topluluğu), Fransa ve İtalya. Her üç sistemde de nicel hedefler eksiktir.

Sarı: Sekiz eğitim sistemi (Belçika – Fransız Topluluğu, Çekya, Almanya, Yunanistan, İspanya, Kıbrıs, Portekiz ve Türkiye) dört önlemden ikisini taahhüt etmektedir. Belçika (Fransız Topluluğu), Almanya ve Kıbrıs'ta hedefli mali desteğin yanı sıra kapsamlı izleme sistemleri kurulmuşken diğer altı eğitim sisteminde mali destek, yükseköğretim kurumlarına verilen üst düzey tavsiyelerle tamamlanmaktadır.

Turuncu: Katılan tüm eğitim sistemlerinin yaklaşık yarısı (20) bu kategoriye girmektedir. Dezavantajlı öğrencilere finansal öğrenme hareketliliği desteği sağlamaktadır, ancak bu finansal desteğin dezavantajlı öğrencilerin katılımı üzerindeki etkisi ya izlenmemekte ya da yükseköğretim kurumları, yeterince temsil edilmeyen gruplardan öğrencilerin öğrenme hareketliliği programlarına katılımını teşvik etmeye yönelik herhangi bir adım atmamaktadır.

Kırmızı: Yedi eğitim sistemi, dezavantajlı öğrencilerin yukarıda açıklanan yollardan herhangi biriyle öğrenme hareketliliğine katılımını desteklememektedir.

Şekil 4.5: Puan tablosu göstergesi 4: Dezavantajlı öğrencilerin öğrenme hareketliliğine katılımını desteklemeye yönelik önlemler, 2022/2023

Kaynak: Eurydice.

Puan tablosu gösterge kategorileri:

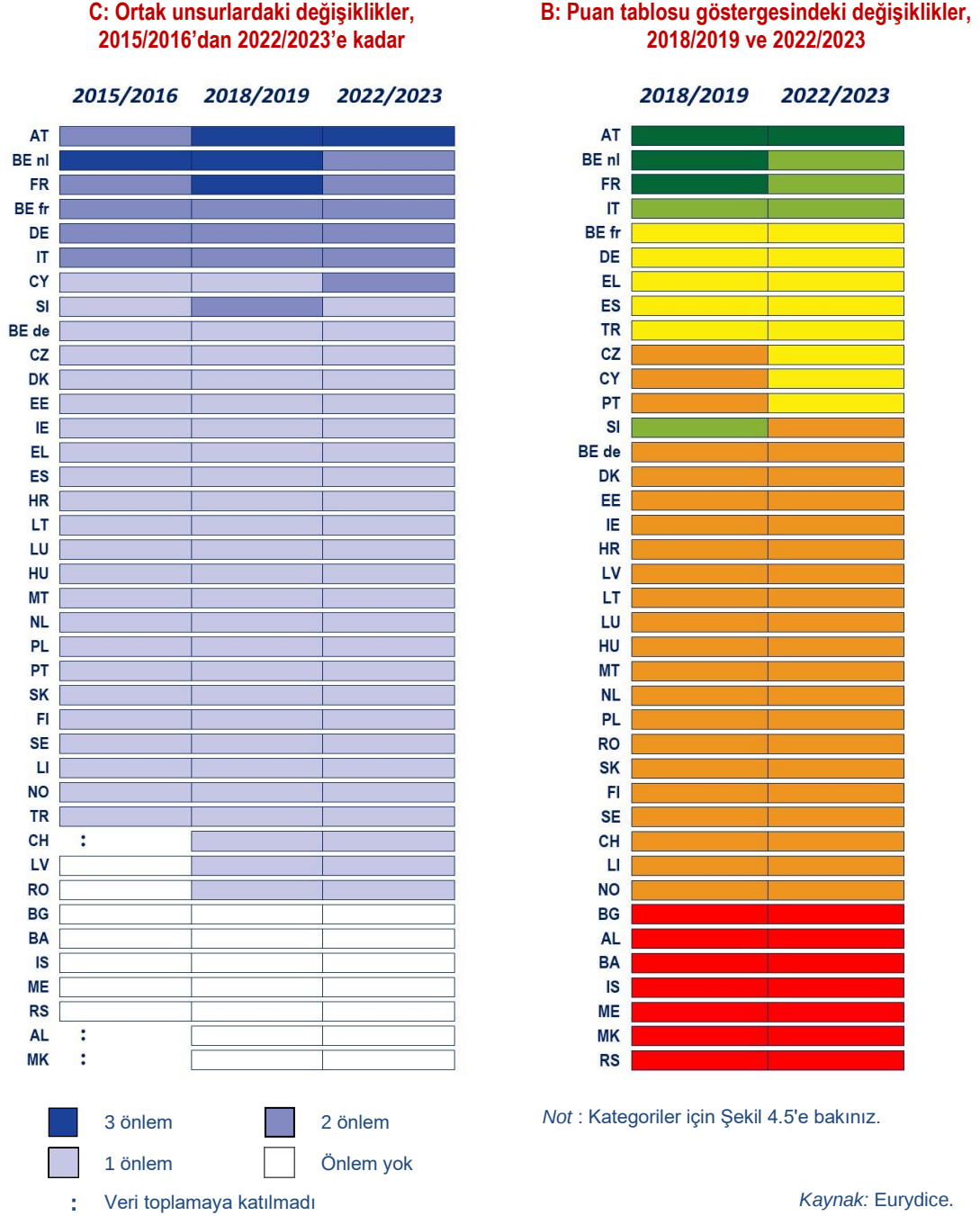
	Dezavantajlı öğrencilerin öğrenme hareketliliğine katılımını artırmak için aşağıdaki önlemler alınır: • dezavantajlı öğrencilerin katılımına ilişkin uzun vadeli nicel hedefler; • dezavantajlı öğrencilerin hareketlilik programlarına katılımının kapsamlı bir şekilde izlenmesi; • mali destek şu şekildedir: ◦ hedefli belirli hareketlilik hibeleri VEYA ◦ taşınabilir ihtiyaç temelli hibeler VEYA ◦ öğrencilerin %50'sinden fazlasına sağlanan ana akım taşınabilir hibeler; • dezavantajlı öğrencilerin hareketlilik programlarına katılımını destekleyen hedefli önlemleri uygulamak için yükseköğretim kurumlarına üst düzey tavsiyeler/teşvikler.
	Dört tür önlemden üçü gerçekleştirilir.
	Dört tür önlemden ikisi gerçekleştirilir.
	Dört tür önlemden biri gerçekleştirilir.
	Dört tür önlemden hiçbiri gerçekleştirilmez.

4.4. Puan tablosu göstergesinin zaman içindeki gelişimi

Dezavantajlı öğrencilerin öğrenme hareketliliği programlarına katılma olasılıkları akranlarına göre daha azdır. Bu nedenle ülkelerin öğrenme hareketliliğine bu öğrencilerin katılımını kolaylaştırmak için özel çaba sarf etmeleri gerekmektedir. Ancak zaman içindeki değişimlerin analizi, Avrupa'da bu konuda çok az ilerleme kaydedildiğini ortaya koymaktadır.

Bu son bölümde 2015/2016 ile 2022/2023 arasındaki puan tablosu gösterge değerleri karşılaştırılmaktadır. Ancak Puan tablosu göstergesi 4'ün tanımının 2015/2016 ile 2018/2019 arasında değiştiği göz önüne alındığında, karşılaştırma yalnızca iki ayrı adımda yapılabilmiştir. İlk olarak, istikrarlı puan tablosu gösterge unsurlarının gelişimi analiz edilmiştir. Bunlar uzun vadeli nicel hedefler, kapsamlı izleme ve mali destektir (Şekil 4.6.A). İkinci olarak 2018/2019 ve 2022/2023 puan tablosu gösterge değerleri arasındaki değişimler incelenmiştir (Şekil 4.6.B).

Şekil 4.6: Puan tablosu göstergesi 4: Zaman içindeki değişiklikler, 2015/2016'dan 2022/2023'e

Açıklayıcı notlar

Şekil 4.6.A, uzun vadeli niceliksel hedefler (Şekil 4.1), kapsamlı izleme (Şekil 4.2) ve mali destek (Şekil 4.3) hakkındaki bilgilere dayanmaktadır. Şekil 4.6.B, puan tablosu göstergelerinin tüm öğelerinden elde edilen bilgilere dayanmaktadır (Şekil 4.1 ila 4.4). Veriler öncelikle 2022/2023'teki kategorilere göre sıralanmıştır.

Şekil 4.6.A, Avrupa ülkelerinin büyük çoğunluğunun dezavantajlı öğrencilerin hareketlilik programlarına katılımını destekleyen en az bir önleme sahip olduğunu göstermektedir. Bu önlem, esas olarak ihtiyaç temelli taşınabilir hibeler şeklinde olan mali destektir. Ancak, 2015/2016'da bu tür bir mali desteğe sahip olmayan ülkeler bunu daha sonraki yıllarda nadiren uygulamaya koymuşlardır. Yalnızca Letonya ve Romanya sırasıyla hedefli hareketlilik hibeleri ve taşınabilir ihtiyaç temelli hibelerin uygulamaya konulmasıyla bu konuda ilerleme kaydetmiştir.

Dezavantajlı öğrencilerin hareketlilik programlarına katılımını çok az eğitim sistemi izlemektedir ve eğitim sistemlerinin neredeyse tamamı bunu 2015/2016'da zaten yapmıştır. Analiz edilen dönemde yalnızca Kıbrıs kapsamlı bir izleme sistemi başlatmıştır. Bu, ülkelerin çoğunluğunun, dezavantajlı öğrencilerin genel öğrenci nüfusuyla orantılı olarak hareketlilik programlarına katılıp katılmadıkları konusunda bilgiye sahip olmadığı anlamına gelmektedir.

Dezavantajlı öğrencilerin katılımına ilişkin uzun vadeli niceliksel hedeflerin belirlenmesi daha da nadirdir. İncelenen dönem boyunca böyle bir hedefi olan bir eğitim sistemi yoktur. Belçika (Flaman Topluluğu) en erken olarak 2015/2016'dan önce bir hedef belirlemiştir ancak bu hedef artık geçerli değildir ve yeni stratejik çerçeve hâlâ hazırlık aşamasındadır. Fransa, Avusturya ve Slovenya 2018/2019 öncesinde kendi uzun vadeli niceliksel hedeflerini ortaya koymuştur ancak uluslararası hareketliliğe ilişkin stratejik çerçevenin süresi Fransa ve Slovenya'da sona ermiştir ve şu ana kadar iki ülke niceliksel hedeflerini yenilememiştir.

Puan tablosu gösterge değerlerine genel olarak bakıldığında, değişikliklerin kapsamı benzerdir. En fazla ilerleme, puan tablosu göstergesinin yeni olan dördüncü unsuruyla ilgili olarak kaydedilmiştir: yükseköğretim kurumlarına, dezavantajlı öğrencilerin hareketlilik programlarına katılımını destekleyen hedefli tedbirleri uygulamaları için sağlanan üst düzey tavsiyeler/teşvikler. 2015/2016'da bu tür tedbirler hakkında herhangi bir bilgi toplanmamış olsa da, mevcut çerçevelerin çoğu daha sonra uygulamaya konulmuştur. Bu tür üst düzey politikaları en son geliştiren Çekya ve Portekiz'in yanı sıra Yunanistan da önceki stratejik çerçevesinin kapsamını genişletmiştir. Bununla birlikte, kurumlarını dezavantajlı öğrencilerin hareketliliğe katılımına özel önem vermeye teşvik eden eğitim sistemlerinin sayısı hala dörtte birinden azdır.

Genel olarak, 2018/2019'da dezavantajlı öğrencilerin öğrenme hareketliliğine katılımını artırmak için yalnızca on eğitim sistemi en az iki önlem alırken, bu tür eğitim sistemlerinin sayısı şu anda on ikidir. Ancak, en üst iki kategorideki ülke sayısında bir azalma olmuştur (bu, yeni stratejik çerçevelerin benimsenip benimsenmeyeceğine bağlı olarak geçici olabilir); ve dezavantajlı öğrencileri desteklemeyenler arasında hiçbir ilerleme kaydedilmemiştir. Çoğu Avrupa ülkesinde, dezavantajlı öğrencilerin öğrenme hareketliliğine katılımını kolaylaştırmaya yönelik açık bir siyasi kararlılık hâlâ eksiktir.

BÖLÜM 5: ÖĞRENME ÇIKTILARININ TANINMASI

5.1. Giriş

Yurt dışında öğrenim hareketliliği deneyimi planlayan veya üstlenen öğrencilerin, yurt dışında öğrenim gördükleri süre boyunca edindikleri öğrenme çıktılarının kendi ülkelerinde ve başka yerlerde tanınacağı konusunda kendilerini güvende hissetmeleri gerekir. Bu nedenle, eğer öğrenim hareketliliği ve akademik değişim Avrupa yükseköğreniminin temel taşları olacaksa, tanınma otomatik ve tamamen etkili hale gelmesi gereken bir uygulamadır. Bu tanınma hedeflerinin karşılanamaması, Erasmus+ değişimleri de dahil olmak üzere tüm kredi hareketliliğinin baltalanacağı anlamına gelir.

Bu nedenlerle Erasmus programı kapsamında Avrupa Kredi Transferi ve Biriktirme Sistemi (AKTS) 1989 yılında hayata geçirilmiştir. Bu sistemde, öğrencilerin yurt dışındaki öğrenimleri sırasında kazandıkları kredilerin kendi ülkelerindeki diplomalarına sayılabilmesi için tanınmasını desteklemek amaçlanır. AKTS, öğrenim çıktılarına ve öğrenci iş yüküne dayalı bir kredi sistemidir. Bu yaklaşım sayesinde AKTS, öğrenim çıktılarını tasarlama, ölçme ve değerlendirmede merkezi bir role sahiptir ve artık yalnızca farklı ülkelerdeki veya ana ülkedeki yükseköğretim kurumları arasında kredi transferi için değil, aynı zamanda kurumların derece programlarında zaman içinde kredi biriktirmek için de kullanılmaktadır.

AKTS Avrupa genelinde her zaman tutarlı bir şekilde olmasa da yaygın olarak kullanılmaktadır. İş yükü ve öğrenim çıktılarının nasıl birleştirildiği konusunda önemli farklılıklar vardır (bkz. örneğin Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2018, s. 54). Erasmus+ kredi hareketliliği dâhil olmak üzere kredilerin otomatik olarak tanınması, AKTS belgelerinin veya notlandırma sistemlerinin kullanımıyla ilgili olan sorunlar gibi idari sorunlar nedeniyle daha da güçleşmektedir.

AKTS'nin daha tutarlı bir şekilde kullanılmasını sağlama çabalarının bir parçası olarak, 2015 yılında Avrupa Komisyonu tarafından bir Kullanıcı Kılavuzu yayımlanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2015). Bu kılavuz, Avrupa'daki yükseköğretimden sorumlu bakanlar tarafından Mayıs 2015'te Erivan Konferansı'nda kabul edilmiştir⁽³⁹⁾ ve burada yükseköğretimdeki bakanlar ve paydaşlar AKTS'yi Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın (EHEA) bir aracı olarak tanımlar ve bu nedenle sistemi doğru şekilde kullanmaya karar vermişlerdir. 2018 yılında, eğitimden sorumlu AB bakanları ayrıca 2025 yılına kadar, 'bir Üye Devlette yükseköğrenim düzeyinde yurtdışındaki öğrenim dönemlerinden elde edilen sonuçların, daha önce bir öğrenim anlaşmasında kararlaştırıldığı ve Transkript Kayıtlarında teyit edildiği üzere, AKTS'ye uygun olarak diğerlerinde otomatik ve tam olarak tanınacağını'⁽⁴⁰⁾ vadetmişlerdir.

2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu, AKTS'nin temel özelliklerini özetlemekte ve yetkililerin, yükseköğretim kurumlarının ve diğer paydaşların AKTS'yi tutarlı ve etkili bir şekilde uygulamalarını sağlamak için en iyi uygulamalara ilişkin kapsamlı kavramsal ve pratik rehberlik sağlamaktadır. Bu rapor, Kılavuzda belirlenen ve özellikle yurt dışındaki eğitim dönemlerinde kazanılan kredilerin transferiyle ilgili olan temel unsurlara odaklanmıştır.

⁽³⁹⁾ Yükseköğrenimden Sorumlu Avrupa Bakanları Konferansı Tebliği, Erivan, 14-15 Mayıs 2015.

⁽⁴⁰⁾ Yükseköğrenim ve ortaöğretim ile eğitim niteliklerinin ve yurt dışındaki öğrenim dönemlerinin sonuçlarının otomatik olarak karşılıklı tanınmasının teşvik edilmesine ilişkin 26 Kasım 2018 tarihli Konsey Tavsiyesi (2018/C 444/01).

5.2. Puan tablosu verileri

AKTS, başarısı pratikte nasıl uygulandığına dair ortak bir anlayışın sağlanmasına bağlı bir sistemdir. Ancak bu, büyük ölçüde özerk yükseköğretim kurumlarının eylemlerine bağlıdır. Bu nedenle, AKTS'nin farklı yükseköğretim kurumları tarafından ve hatta aynı kurumun farklı bölümlerinde biraz farklı şekillerde anlaşılması ve uygulanması riski vardır.

Ancak üst düzey yetkililerin, kurumları AKTS'yi doğru kullanma konusunda teşvik etme ve destekleme sorumluluğu bulunmaktadır. Yasal çerçeveler, eğitim, rehberlik ve diğer teşviklerin tümü bu amaç için yaygın olarak kullanılmaktadır ancak bir eğitim sistemi içindeki üst düzey değerlendirme ve izleme de AKTS'nin uygulama kalitesinin artırılmasına katkıda bulunabilir. Bu tür izleme genellikle yükseköğrenime yönelik dış kalite güvence kurumları tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu kurumlar AKTS'nin yükseköğretim kurumlarında ne ölçüde doğru ve tutarlı kullanıldığını değerlendirebilir ve çözülmesi gereken sorunları tespit edebilir. Bu temelde ilgili kurumlara iyileştirme önerilerinde bulunulabilir.

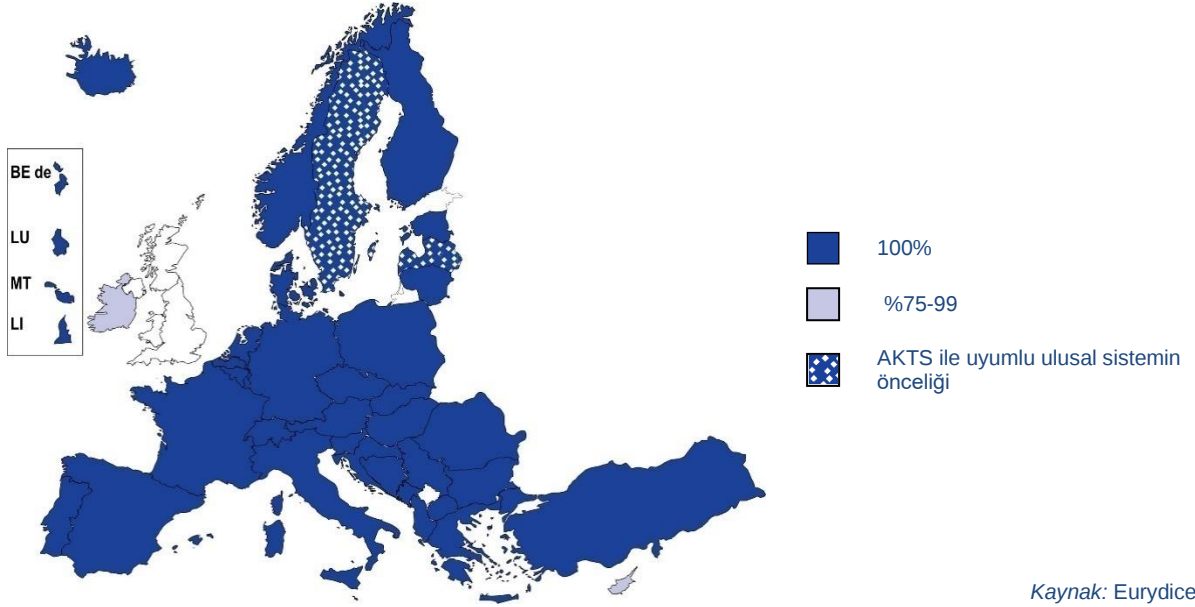
Bu nedenle Puan tablosu göstergesi 5, yükseköğretimdeki dış kalite güvence kurumlarının AKTS uygulamasını uluslararası kredi hareketliliği bağlamında sistematik olarak değerlendirip değerlendirmediklerini incelemektedir. Öğrenme çıktılarının AKTS aracılığıyla tanınması odak noktası olduğundan puan tablosu göstergesi, uluslararası kredi hareketliliği sürecinde kredilerin transferi için özel olarak önemi bulunan 2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu'nda (bkz. Şekil 5.3) belirtilen beş temel unsurun izlenmesiyle sınırlıdır.

AKTS Kullanıcı Kılavuzu'nun 2015 yılında kabul edilmesinden kısa bir süre sonra, 2016 Hareketlilik Puan Tablosu (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2016) ilk kez AKTS'nin genel olarak dış kalite güvence prosedürleri sırasında izlenip izlenmediğini ortaya koymuştur. Ancak, 2015 AKTS Kullanıcı Rehberi'nin onaylanmasından dört yıl sonra, Puan Tablosunun bir sonraki baskısı (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2020a) için, üst düzey yetkililerin kalite güvence uygulamalarını yönlendirme sorumluluğunu üstlenmesi ve dış kalite güvence ajanslarının AKTS uygulamasını izlemesini açıkça talep etmesi zaten beklenmekteydi. Bu nedenle gösterge, 2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu'nda tanımlanan beş temel unsurun, uluslararası kredi hareketliliği bağlamında yükseköğretim kurumlarında AKTS uygulamasını değerlendirmenin temeli olarak dış yükseköğretim kalite güvence prosedürleri sırasında dikkate alınmasının gerekip gerekmediğini göstermek üzere revize edilmiştir. Hareketlilik Puan Tablosunun bu yilki baskısı bu ikinci yaklaşımı takip etmektedir.

Yükseköğretim kurumlarında AKTS'nin mevcut kullanımı

Şekil 5.1, yükseköğretimde lisans ve yüksek lisansta AKTS kullanan kurumların yüzdesini göstermektedir. İrlanda ve Kıbrıs haricinde, AKTS kullanan ülkelerde, tüm yükseköğretim kurumları lisans ve yüksek lisans programlarıyla ilgili olarak AKTS'yi kullandıklarını bildirmektedir. Ancak AKTS'nin ulusal kredi sistemiyle birlikte kullanıldığı iki ülke (Letonya ve İsveç) vardır ⁽⁴¹⁾. Bu ulusal ve Avrupa sistemleri, kredilerin kolayca dönüştürülebilmesi için yeterince benzer olsa da, ulusal kredilerin kullanımının AKTS'nin nasıl işlemesi gerektiğine dair anlaşmalardan farklı yönleri olabilir ve bu sistemlerin her biri farklı derecelerde AKTS uyumluluğuna sahip olacaktır.

⁽⁴¹⁾ Letonya'da [Yükseköğretim Kurumları Kanununa](#) göre 2025 yılından itibaren yükseköğretim kurumlarında AKTS kullanılacaktır.

Şekil 5.1: AKTS kullanan yükseköğretim kurumlarının yüzdesi, lisans ve yüksek lisans programları, 2022/2023

AKTS uygulamasının izlenmesi

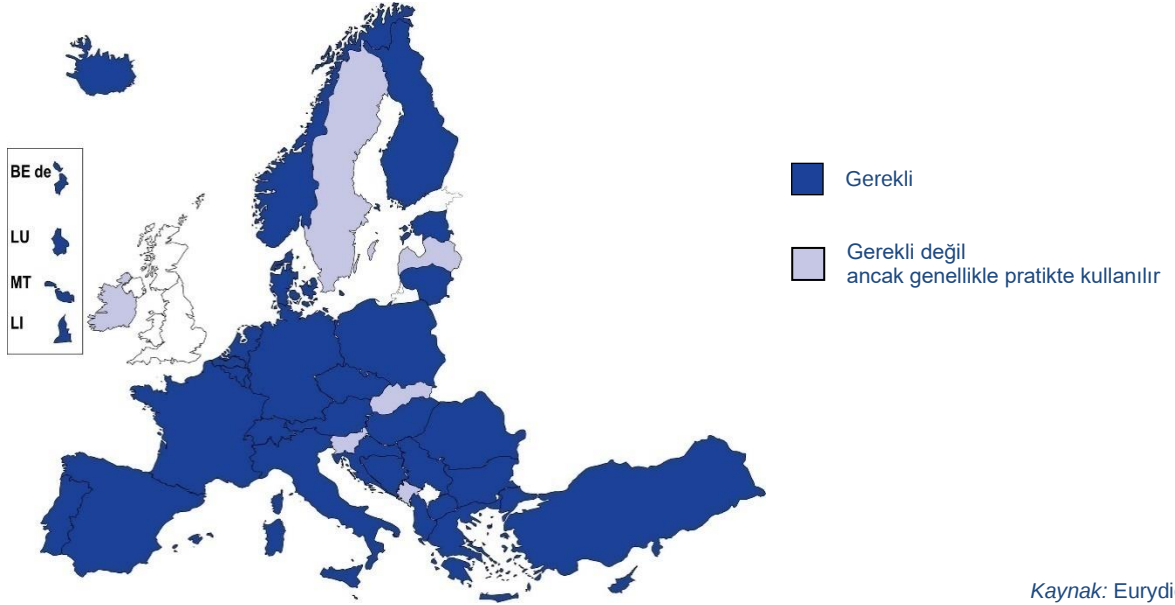
Aşağıdaki şekiller, dış kalite güvence değerlendirmeleri yoluyla AKTS uygulamasının üst düzey izlenmesinin varlığını incelemektedir. Eğer dış kalite güvence kurumlarının 2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu'nun temel ilkelerine açıkça başvurmaları gerekiyorsa, bu, ülke çapındaki tüm yükseköğretim kurumlarının tutarlı bir şekilde değerlendirileceği ve doğru tavsiyelerin verileceği anlamına gelmektedir.

Bu yaklaşım, ister kurumsal veya program düzeyinde kalite güvencesine odaklansın, isterse ikisini birleştirsın, Avrupa yükseköğrenimindeki farklı kalite güvence sistemleri için eşit şekilde geçerlidir. Kurumsal denetimler ulusal kalite güvence sistemlerinde giderek daha fazla kullanılmaktadır. Bir yükseköğretim kurumunun bir bütün olarak nasıl işlediğinin kalitesini ve yükseköğretim kurumunun iç kalite güvence sisteminin temel politika alanlarını ne ölçüde denetlediğini değerlendirmektedir. Program düzeyinde değerlendirmeye dayanan dış kalite güvencesi, bireysel yükseköğretim programlarının kalitesini ve bunların yükseköğretim kurumları içindeki sunumunu kontrol etmektedir. Bu ikinci yaklaşım bazı riskler taşıyabilir. Örneğin, program akreditasyonu AKTS'nin yalnızca program tasarımı, sunumu ve değerlendirmesi ile ilgili temel unsurlarını dikkate alabilmekte ve kredi tanınmanın, yani kredileri bir yükseköğretim kurumundan diğerine (ülke içinde veya ulusal sınırlar arasında) aktarmanın belirli sorunlarını göz ardı edebilmektedir, çünkü bu unsurlar program akreditasyon sürecinde bir kriter olarak kabul edilmemektedir.

Bu nedenle kurumsal denetimin olduğu sistemlerde kurumların iç kalite güvence mekanizmalarının 2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu'nu tam olarak dikkate alması beklenmektedir. Yani, dış kalite güvencesi AKTS uygulamasını doğrudan izlemeyecek, ancak kurumun iç kalite güvencesi çerçevesinin tutarlı uygulamayı sağlayacak kadar sağlam olup olmadığını kontrol edecektir. Ancak program değerlendirmeye dayalı sistemlerde, dış kalite güvencesi AKTS kullanımının izlenmesinde daha doğrudan bir role sahip olacaktır.

Şekil 5.2, eğitim sistemlerinin büyük çoğunluğunda, 2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu ilkelerinin, AKTS uygulamasının kalitesini değerlendirirken dış kalite güvence kurumları tarafından kullanılmasının gerekli olduğunu göstermektedir.

Şekil 5.2: Dış kalite güvence kurumlarının AKTS uygulamasını değerlendirirken 2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu'nun temel ilkelerine başvurma zorunluluğu, 2022/2023

Altı ülkede (İrlanda, Letonya, Slovakya, Slovenya, İsveç ve Karadağ), 2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu ilkelerine atıf, dış kalite güvencesinde bir gereklilik değildir ancak ilkeler uygulamada genel olarak kullanılmaktadır. Bazı durumlarda bu, dış kalite güvencesinin 2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu ile uyumlu hale getirilmediği anlamına gelebilmektedir. Ayrıca üst düzey yetkililerin kalite güvence sistemlerini 2015 AKTS Kullanıcı Rehberi ilkelerini kullanmaya yönlendirmede daha az spesifik olduklarını da gösterebilir. AKTS hala uygulamada değerlendirilebilirken, bu ülkeler yükseköğretimde AKTS'nin mevcut durumu hakkında bilgi toplama ve kendi sistemlerinde uygun şekilde kullanılmasını etkili bir şekilde sağlama fırsatını kaçırabilirler. AKTS'nin dış kalite güvence süreçlerinde izlenmesine ilişkin gerekliliğin bulunmaması, AKTS'nin ulusal bir kredi sistemi olarak kullanılmaması ve bu ulusal kredi sisteminin kullanımının izlenmesi için dış kalite güvencesinin gerekli olmasından da kaynaklanıyor olabilir. Letonya ve İsveç'te durum böyledir. Bununla birlikte AKTS, uygulamada uluslararası kredi transferi ve tanınma amacıyla kullanılabilir.

Yükseköğretim öğrenme hareketliliğinde AKTS'nin temel unsurlarının izlenmesi

AKTS bir kredi transfer ve birleştirme sistemidir. Bu sistemin program tasarımı ve sunumunda, kredi ile önceki öğrenme ve deneyimlerin tanınmasında özel bir rolü vardır. AKTS'nin bu farklı boyutlarını izlemek için dış kalite güvence prosedürleri kullanılabilir. Ancak Şekil 5.3 ve 5.4, 2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu'nda tanımlanan uluslararası kredi hareketliliğine ilişkin beş temel unsura odaklanmaktadır. Ülkeler, dış kalite güvence kurumlarının aşağıdaki temel unsurları izlemesinin gerekli olup olmadığını bildirmiştir:

1) AKTS kredileri öğrenme çıktılarına ve öğrenci iş yüküne göre tahsis edilir:

EHEA'da kabul edilen ortak bir yaklaşım, AKTS kredilerini hem öğrencinin öğrenim döneminin sonunda elde ettiği (olması beklenen) öğrenme çıktılarına hem de tipik bir öğrencinin iş yüküne ⁽⁴²⁾ bağlamaktadır. Öğrenme çıktılarının kazanılması değerlendirilmelidir. Kredi transferini mümkün ve

⁽⁴²⁾ 2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu, tam zamanlı bir akademik yılın veya eşdeğerinin öğrenme çıktılarına ve ilgili iş yüküne 60 AKTS kredisi tahsis edildiğini belirtir.

güvenilir hale getirmek için kredi hareketliliğine katılan tüm yükseköğretim kurumlarının AKTS kredilerinden oluşan bu ortak dili kullanmaları gerekmektedir. Kredi tahsisine yönelik farklı yaklaşımlar, yani kredilerin sadece öğrenme çıktılarına veya öğrenci-öğretmen temas saatlerine dayalı olarak tahsis edilmesi, adil olmayan tanınma uygulamalarına, uzun ve yoğun kaynak gerektiren prosedürlere veya nihayetinde kredi tanınması için bir çıkmaza yol açabilir.

- 2) AKTS'yi destekleyici belgeler ⁽⁴³⁾ (Ders Kataloğu, Öğrenim Anlaşması, Transkript ve İşe Yerleştirme Sertifikası) uygun şekilde kullanılır:

AKTS'yi destekleyici belgeler kredi tanınmasını kolaylaştırmaya yardımcı olmaktadır. Bu belgeler, kredi hareketliliği sırasında alınacak eğitim bileşenleri hakkında iletişim kurmak için ortak şablonlar sağlarlar ve öğrenci başarısının krediye nasıl çevrileceğini ve tanınacağını açıklarlar. Buna ek olarak, Öğrenim Anlaşması, öğrencilere yurtdışında elde ettikleri kredilerin derecelerinde tanınacağına dair önceden bir garanti sunmaktadır. Bu ortak şablonların uygun şekilde kullanılması, kredi tanıma prosedürlerinde şeffaflığa, kaliteye ve güvene katkıda bulunmaktadır.

- 3) Öğrenim Anlaşması'nda kararlaştırıldığı ve Kayıt Transkripti ile onaylandığı üzere, yurtdışında eğitim süresi boyunca kazanılan tüm krediler gecikme olmaksızın transfer edilir ve öğrenci tarafından herhangi bir ek çalışma veya değerlendirme yapılmaksızın öğrencinin derecesine sayılır:

Bir öğrencinin, hareketlilik deneyiminden önce belirlenip kabul edilen ve öğrencinin başarılı bir şekilde elde ettiği ve belgelediği tüm kredilerin otomatik olarak tanınmasını ve kendi diplomasına eklenmesini beklemesi normaldir.

- 4) Yükseköğretim kurumunun, kredi tanıma sorunlarıyla başa çıkmak için uygun bir itiraz prosedürü vardır:

Öğrenci itiraz prosedürleri, öğrencilere kredi tanıma sürecinde söz hakkı verir ve herhangi bir sorunu açıklığa kavuşturma veya hataları düzeltme fırsatı sunar. Bu, kredi tanıma sürecinde kalite güvencesinin bir unsurudur.

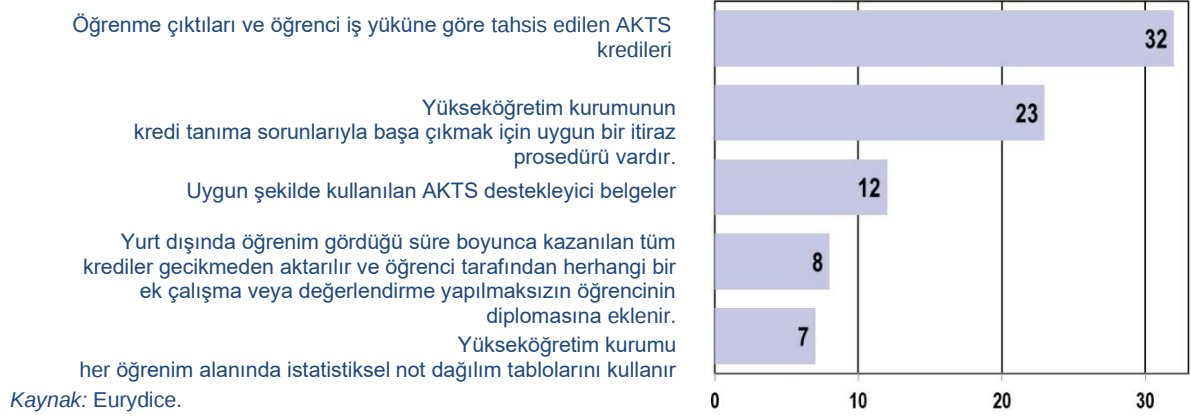
- 5) Yükseköğretim kurumu her öğrenim alanında istatistiksel not dağılım tabloları kullanır:

Farklı kültürel ve akademik geleneklerden dolayı Avrupa yükseköğretim sistemlerinde farklı notlandırma sistemleri geliştirilmiştir ve bunlar farklı şekilde kullanılmaktadır. İstatistiksel not dağılım tabloları, ulusal veya kurumsal notlandırma ölçeğinin kurumda nasıl kullanıldığını göstermekte ve başka bir kurumunkilerle karşılaştırma yapılmasına olanak sağlamaktadır. Bu tabloların kullanılması öğrencilere adil davranılmasını garanti etmekte ve kredi transferi sırasında notlar hakkında netlik sağlamaktadır. Notlarla ilgili şeffaflık, notların daha ileri eğitim ve istihdam beklentileri için dikkate alındığı ülkelerdeki öğrenciler için özellikle önemlidir.

Şekil 5.3 ve 5.4, sadece dış kalite güvence ajanslarının AKTS uygulamasını izlemesi gerektiğini bildiren 33 yükseköğretim sisteminden gelen yanıtları göstermektedir. Yanıtlar Şekil 5.2'de koyu mavi kategoride görünmektedir. Şekil 5.3'te görüldüğü gibi, ilk unsur (AKTS kredilerinin öğrenme çıktıları ve öğrenci iş yükü temelinde verilmesi) yükseköğretim sistemlerinin büyük çoğunluğunda dış kalite güvencesi tarafından izlenmektedir. Bu stratejik bir öneme sahiptir, çünkü öğrenme çıktıları ve öğrenci iş yükü AKTS'nin temelini oluşturmaktadır. Bu, AKTS kullanımının sistematik olarak izlenmesinde önemli bir ilk adımdır. AKTS uygulamasının izlenmesini gerektiren sadece bir eğitim sistemi, AKTS'nin bu özel yönünü izlememektedir (Arnavutluk).

⁽⁴³⁾ Sözlükteki tanımlara bakın.

Şekil 5.3: Dış kalite güvence kurumları tarafından uluslararası öğrenme hareketliliğine ilişkin AKTS'nin temel unsurlarının izlenmesi gerekliliği, eğitim sistemi sayısına göre, 2022/2023

Yükseköğretim kurumlarının kredi tanıma sorunlarıyla başa çıkmak için uygun itiraz prosedürlerine sahip olup olmadığıyla bağlantılı olan ikinci temel unsur, birincisi kadar olmasa da yükseköğretim sistemlerinin çoğunluğu tarafından hala izlenmektedir. Bu unsuru izlediğini bildiren ülke sayısında da küçük bir artış olmuştur (2018/2019'da yalnızca 20 iken 2022/2023'te 23).

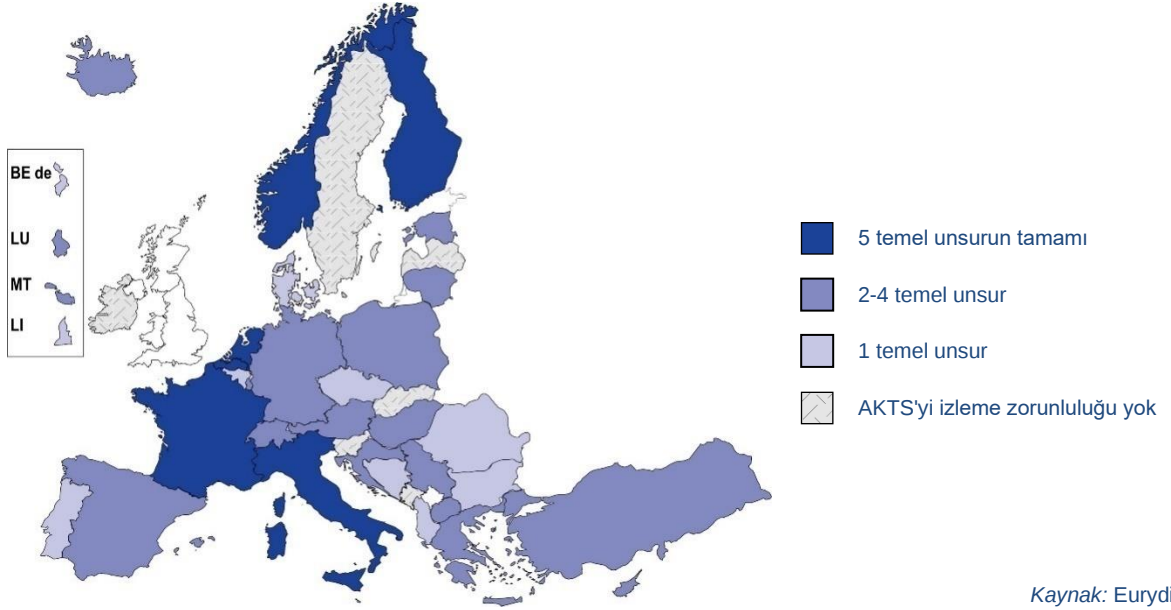
Geriye kalan üç unsur, Avrupa çapında dış kalite güvencesi prosedürlerinde pek öne çıkmamaktadır: AKTS destekleyici belgelerinin kullanımı on iki ülke tarafından, otomatik kredi transferi sekiz ülke tarafından ve not dağıtım tablolarının kullanımı yedi ülke tarafından izlenmektedir. Bununla birlikte, AKTS uygulamasının bu yönlerini izlediğini bildiren ülkelerin sayısında küçük bir artış olmuştur.

Şekil 5.4, yalnızca Belçika (Flaman Topluluğu), Fransa, İtalya, Hollanda, Finlandiya ve Norveç'ten oluşan nispeten az sayıda yükseköğretim sisteminin dış kalite güvence prosedürleri sırasında beş unsurun tümünü izlediğini göstermektedir.

On yedi sistem iki ila dört temel unsuru izlemektedir. Bu bağlamda 2018/2019 yılından bu yana çok fazla değişiklik olmasa da, beş eğitim sistemi AKTS uygulamasının izlenmesinin kapsamını genişletmiştir. Kıbrıs'ta, yükseköğretimin kurum, bölüm ve program bazında değerlendirilmesi ve akreditasyonu bağlamında, Kıbrıs Yükseköğretimde Kalite Güvencesi ve Akreditasyon Ajansı (CYQAA) artık yükseköğretim kurumlarının genel olarak uygun itiraz prosedürlerine sahip olup olmadığını (kredi tanıma sorunlarıyla ilgili yapılan itirazlar dahil) ve AKTS destekleyici belgelerin uygun şekilde kullanılıp kullanılmadığını izlemektedir. Litvanya'da, Yükseköğretimde Kalite Değerlendirme Merkezi (CQAHE) artık kredi tanıma koşullarını (AKTS destekleyici belgelerin uygun şekilde kullanılıp kullanılmadığını ve yurt dışında öğrenim süresi boyunca kazanılan tüm kredilerin tanınıp tanınmadığını) izlemektedir. Malta'da, 2021'de kurulan Malta İleri ve Yükseköğretim Otoritesi (MFHEA), AKTS destekleyici belgelerin uygun şekilde kullanılıp kullanılmadığını izlemekten sorumludur ve notlara ilişkin verileri toplamaktadır. Bunlar daha sonra istatistiksel not dağılım tabloları oluşturmak için analiz edilmektedir. Avusturya ve Polonya, yükseköğretim kurumlarının uygun itiraz prosedürlerine sahip olup olmadığını izlemeye başlamıştır.

Diğer bazı ülkeler de yakın zamanda AKTS uygulamasının izlenmesinin kapsamını genişletmiş ancak analiz edilen unsurlardan açıkça bahsetmemiştir. Örneğin, Belçika (Fransız Topluluğu) ve İsviçre artık dış kalite güvencesinin, yükseköğretim kurumlarının öğrencilerin hareketlilik dönemlerinde kazanılan kredileri nasıl tanıdığını izlemesini zorunlu kılmaktadır. Ancak bu izleme gerekliliğinde başka ayrıntı belirtilmemiştir.

Şekil 5.4: Dış kalite güvence kurumları tarafından uluslararası öğrenme hareketliliğine ilişkin AKTS'nin temel unsurlarının izlenmesi gerekliliği, ilke sayısına göre, 2022/2023

Listelenen beş unsurdan yalnızca biri on eğitim sisteminde izlenmektedir. Yukarıda bahsedildiği gibi bu unsur, öğrenci itiraz prosedürlerinin izlenmesinin gerekli olduğu Arnavutluk hariç, öğrenme çıktıları ve öğrenci iş yükü temelinde kredi tahsisidir. Bu konuda herhangi bir politika değişikliği yoktur ve bu da 2018/2019'da dış kalite güvence prosedürü sırasında AKTS uygulamasının izlenmesini gerektirmeyen eğitim sistemlerinin bu zorunluluğu yerine getirmediği anlamına da gelmektedir.

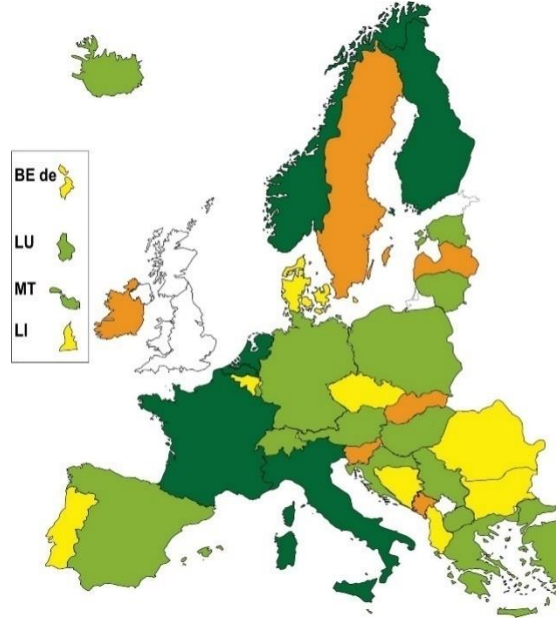
5.3. Puan tablosu göstergesi

Şekil 5.5'te gösterilen Puan tablosu göstergesi 5 aşağıdaki hususları dikkate almaktadır:

- 1) dış kalite güvence kuruluşlarının AKTS uygulamasını izlerken 2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu'nun temel ilkelerini kullanması gerekir (bkz. Şekil 5.2);
- 2) 2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu'nda uluslararası öğrenme hareketliliğine ilişkin unsurların tamamının veya bir kısmının izlenmesi zorunluluğu vardır (bkz. Şekil 5.4).

Gösterge, ilk üç kategorinin (koyu yeşil, açık yeşil ve sarı) tüm yükseköğretim kurumlarında AKTS'nin uygulanmasını değerlendirmek için dış kalite güvence ajansları tarafından 2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu'nun kullanılmasını gerektiren eğitim sistemlerini gösterdiği beş kategorili, renk kodlu bir şema üzerine inşa edilmiştir. Son iki kategori (turuncu ve kırmızı), 2015 AKTS Kullanıcı Rehberi ilkelerini kullanma zorunluluğu olmayan eğitim sistemlerini ifade etmektedir; ancak turuncu, AKTS ilkelerinin yine de uygulamada genel olarak kullanıldığına işaret etmektedir; kırmızı ise AKTS ilkelerinin ne gerekli olduğunu ne de uygulamada kullanıldığını göstermektedir.

Şekil 5.5: Puan tablosu göstergesi 5: Yükseköğretimde öğrenme çıktılarının AKTS aracılığıyla tanınması, 2022/2023

Kaynak: Eurydice.

Puan tablosu gösterge kategorileri:

	– 2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu ilkelerinin, uluslararası kredi hareketliliği bağlamında yükseköğretim kurumlarında AKTS uygulamasını değerlendirmek için dış kalite güvencesi tarafından bir temel olarak kullanılması gerekir. Beş unsurun tümü özel olarak izlenir:
	• AKTS kredileri öğrenme çıktılarına ve öğrenci iş yüküne göre tahsis edilir. • AKTS destekleyici belgeler (Ders Kataloğu, Öğrenim Anlaşması, Transkript ve İşe Yerleştirme Sertifikası) uygun şekilde kullanılır. • Öğrenim Anlaşmasında mutabakata varıldığı ve Transkript tarafından onaylandığı şekilde yurt dışında öğrenim süresi boyunca kazanılan tüm krediler, öğrenci tarafından herhangi bir ek çalışma veya değerlendirme yapılmaksızın, gecikmeden aktarılır ve öğrencinin derecesine sayılır. • Yükseköğretim kurumlarının kredi tanıma sorunlarıyla başa çıkmak için uygun bir itiraz prosedürü vardır. • Yükseköğretim kurumları her öğrenim alanında istatistiksel not dağılım tablolarını kullanır.
	– Beş elementten iki ila dördü özel olarak izlenir.
	– Beş elementten biri özel olarak izlenir.
	2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu ilkelerinin, AKTS'nin uygulanmasını değerlendirmek için dış kalite güvencesi tarafından kullanılması zorunlu DEĞİLDİR, ANCAK bunlar genellikle uygulamada kullanılır.
	AKTS Kullanıcı Kılavuzu 2015 ilkelerinin, AKTS'nin uygulanmasını değerlendirmek için dış kalite güvencesi tarafından kullanılması zorunlu DEĞİLDİR VE bunlar genellikle uygulamada KULLANILMAZ.

Otuz üç yükseköğretim sistemi ilk üç kategoride (koyu yeşil, açık yeşil ve sarı) yer almaktadır. Bu sistemlerde, dış kalite güvence kuruluşlarının yükseköğretimde AKTS kullanımını izlemek için 2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu'ndaki unsurların bir kısmına veya tamamına başvurmaları gerekmektedir. Bu sistemlerdeki üst düzey organlar, sistem genelinde AKTS kullanımını kolaylaştırmak için harekete geçmekte, sistemin ne kadar iyi performans gösterdiğini ve hangi konuların ele alınması gerektiğini göstermek için izleme sistemi aracılığıyla kanıt toplamaktadır. Ancak izlenen temel unsurların sayısına bakıldığında tablo oldukça karmaşıktır.

Koyu yeşil: Yalnızca koyu yeşil renkli altı sistem (Belçika – Flaman Topluluğu, Fransa, İtalya, Hollanda, Finlandiya ve Norveç) beş unsurun tamamını izlemektedir.

Açık yeşil: 17 sistem iki ila dört temel unsuru izlemektedir.

Sarı: On ülke uluslararası hareketlilik için AKTS uygulamasını izlemeye başlamıştır. Bu ülkeler şu anda yalnızca tek bir temel hususu dikkate almaktadırlar, o da genellikle öğrenme çıktıları ve öğrenci iş yükü temelinde kredi tahsisidir.

Turuncu: Altı ülkede, dış kalite güvence ajanslarının, AKTS'nin yükseköğretim kurumlarında ne kadar iyi kullanıldığını değerlendirmek için 2015 AKTS Kullanıcı Rehberi ilkelerini kullanmaları gerekmemektedir; ancak uygulamada genellikle kullanılmaktadır. Bu sistemlerden bazıları, kalite güvence sistemlerini 2015 AKTS Kullanım Kılavuzu'nu kullanmaya yönlendirirken daha az belirgindir. Bunun yerine, neyi değerlendireceklerini belirlemeleri için yükseköğretim kurumlarına ve kalite güvence ajanslarına daha fazla özerklik bırakılmaktadır. Alternatif olarak, bu kategorideki bazı ülkeler, kredilerini dış kalite güvencesinin atıfta bulunduğu ulusal bir kredi sistemine dayandırmaktadır. Bu sistemlerin hepsi AKTS ile uyumludur ancak ana referans olarak 2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu'nu takip etmemektedirler.

Kırmızı: Bu kategoride yükseköğretim sistemi bulunmamaktadır.

5.4. Puan tablosu göstergesinin zaman içindeki gelişimi

Yurt dışında eğitim süreleri boyunca elde edilen öğrenme çıktılarının tanınması, herhangi bir kısa veya uzun vadeli herhangi bir hareketlilik deneyimine katılan öğrenciler için esastır. AKTS, kredilerin bir ülkeden diğerine transferini ve tanınmasını kolaylaştırmak için kurulmuştur. AKTS, lansmanından bu yana Avrupa genelinde genişlemiş, şeffaflığın artırılmasına ve kredi transfer sürecinin yönetiminin basitleştirilmesine katkıda bulunmuştur. Ancak amaç, AKTS kapsamındaki kredi transferinin Avrupa çapında otomatik hale gelmesidir. Bunun gerçekleşebilmesi için, Avrupa'daki tüm yükseköğretim kurumları, kredilerin tahsisi ve verilmesinde temel olarak öğrenme çıktıları ile öğrenci iş yükünü tutarlı bir şekilde uygulamalı ve evrensel olarak AKTS dokümantasyonu ve not dağılım tablolarından yararlanmalıdır. Bu hedefe henüz ulaşılmamıştır ve öğrenciler, genellikle Avrupa'daki yükseköğretim kurumlarındaki kullanım farklılıkları nedeniyle, kredi tanınırlığı kazanma konusunda hala engellerle karşılaşmaktadır.

Dış kalite güvence kurumları, AKTS'nin ne ölçüde uygun ve etkili bir şekilde uygulandığını değerlendirmek için iyi bir konuma sahiptir. Bu nedenle bu bölümde bu alandaki gereklilikler raporlanmaktadır. Şekil 5.6, 2018/2019 ve 2022/2023 yılları arasında puan tablosu göstergesinin nasıl değiştiğini göstermektedir (yukarıda da belirtildiği gibi, 2015 AKTS Kullanıcı Rehberine dayandığından önceki yıllarla karşılaştırma yapmak mümkün değildir).

Şekil 5.6: Puan tablosu göstergesi 5: Zaman içindeki değişiklikler, 2018/2019'dan 2022/2023'e

	2018/2019	2022/2023
BE nl		
FR		
IT		
NL		
FI		
NO		
DE		
EE		
EL		
ES		
HR		
LT		
LU		
HU		
CH		
IS		
MK		
RS		
TR		
CY		
MT		
AT		
PL		
BE fr		
BE de		
BG		
CZ		
DK		
PT		
RO		
AL		
BA		
LI		
IE		
LV		
SI		
SK		
SE		
ME		

Kaynak: Eurydice.

Açıklayıcı notlar

Eğitim sistemleri renk kodlu kategorilere göre sıralanmıştır. Kategorilerin tanımı için Şekil 5.5'e bakınız.

Şekilde görüldüğü gibi, Avrupa yükseköğretim sistemlerinin büyük çoğunluğunun değerlendirilmesi için 2015 AKTS Kullanıcı Kılavuzu'nda tanımlanan AKTS'nin temel unsurlarından en az birinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak 2018/2019 yılından bu yana hiçbir yeni eğitim sistemi bu zorunluluğu yerine getirmemiştir. Buna ek olarak, sadece altı sistem beş temel unsurun tamamının değerlendirilmesini gerektirmektedir ve çoğu sistem çok daha azını değerlendirmektedir. Aynı zamanda, beş eğitim sistemi 2018/2019'dan bu yana izlenecek unsurların kapsamını genişletmiştir; dört sistem için bu durum, puan tablosu gösterge kategorisindeki bir değişikliğe de yansıtılmıştır.

İzleme gereksinimleri olan neredeyse tüm yükseköğretim sistemleri, kredi tahsisinin yükseköğretim kurumlarındaki hem öğrenme sonuçlarına hem de öğrenci iş yüküne dayalı olup olmadığını ele almaktadır. Bu, AKTS'nin sistemli bir şekilde uygulanması açısından önemlidir. Buna karşılık, yükseköğretim kurumlarının not dağılım tablolarının veya kredi transfer sürecinin zamanlamasının izlenmesi zorunlu tutulması Avrupa'da nadirdir. Bu durum, otomatik ve adil kredi tanımanın üst düzey yetkililerin henüz ilgi odağı olmadığını göstermektedir.

BÖLÜM 6: YETERLİLİKLERİN TANINMASI

6.1. Giriş

1999'da başlatılan Bologna sürecinin beklentilerinden biri, Avrupa çapında bir noktada birleşen derece yapıları oluşturarak, öğrenme hareketliliğinin çok daha kolay hale geleceği ve öğrencilerin diğer sistemlerdeki yükseköğretim çalışmalarına erişebilecekleriydi. Bunun gerçekleşmesi için gerekli koşul, sadece programların kolayca anlaşılabilir olması değil, aynı zamanda yeterliliklerin tam olarak tanınmasıdır.

Yeterliliklerin tanınması potansiyel olarak iki amaca hizmet edebilir. Birincisi, malların, sermayenin, hizmetlerin ve insanların serbest dolaşımına dayalı bir Avrupa Birliği için hayati önem taşıyan işgücü piyasasına erişimin sağlanmasıdır.

İkinci amaç ise başka bir ülkede yükseköğretime erişimin sağlanmasıdır. Amaç, yeterlilik seviyesinin otomatik olarak tanınmasına ve öğrencilerin tüm Avrupa ülkelerindeki programların bir sonraki seviyesine erişmesine olanak sağlamaktır. Bu nedenle, bir lisans yeterliliği, ayrı tanınma prosedürlerine gerek kalmadan her yerde lisans derecesi olarak tanınmalıdır. Benzer şekilde, bir ülkede belirli bir düzeyde kabul gören programlar başka bir yerde de bu şekilde değerlendirilmelidir. Hareketlilik Puan Tablosu bağlamında önemli olan, başka bir ülkede yükseköğretime erişimi sağlamaya yönelik bu ikinci amaçtır.

Bir Avrupa Yükseköğretim Alanı (EHEA) oluşturmak ve geliştirmek için birkaç yıl çalıştıktan sonra, katılımcı ülkelerdeki yükseköğretim bakanları, Diploma Eki ⁽⁴⁴⁾ ve hem Ulusal hem de Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ⁽⁴⁵⁾ gibi şeffaflık araçlarının yaygın olarak geliştirilmesi de dahil olmak üzere birçok olumlu gelişmeye rağmen, akademik yeterliliklerin tanınması sürecinin genellikle uzun ve zahmetli olmaya devam ettiğini fark etmişlerdir. Bu nedenle 2012 yılında Bükreş'te EHEA yükseköğretim bakanları, karşılaştırılabilir akademik derecelerin 'otomatik olarak tanınması' gibi uzun vadeli bir hedefe kendilerini adanmışlardır ⁽⁴⁶⁾. Avrupa Birliği içerisinde, 26 Kasım 2018 tarihli Konsey Tavsiye Kararı, yeterliliklerin otomatik olarak karşılıklı tanınmasının yanı sıra yurtdışındaki eğitim dönemlerinde öğrenme çıktılarının tanınmasını teşvik etme konusunda bir adım daha atmış ⁽⁴⁷⁾ böylece 2012 taahhüdünü güçlendirmiş ve uygulama hızını arttırmıştır. Gerçekten de Tavsiye Kararı, yeterliliklerin 2025 yılına kadar AB genelinde otomatik olarak tanınmasını öngörmekte ve Bologna sürecine katılan tüm ülkelere bu yönde adım atmaları için daha fazla ivme kazandırmaktadır.

Bir yeterliliğin otomatik olarak karşılıklı tanınması, bir ülke tarafından verilen belirli bir seviyedeki yeterliliğe sahip olan kişinin, ayrı bir tanıma prosedüründen geçmek zorunda kalmadan, başka bir ülkedeki bir sonraki seviyedeki bir yükseköğretim programına giriş hakkına sahip olması anlamına gelmektedir. Bu durum, bir yükseköğretim kurumunun veya yetkili makamların belirli bir program için özel kabul kriterleri belirleme hakkına hâle getirmez. Ayrıca, yeterliliğin gerçek olup olmadığının veya yeterliliği kabul eden ülkedeki belirli bir yükseköğretim programına erişim için gerekli şartları karşılayıp karşılamadığının kontrol edilmesi ihtiyacını da etkilemez ⁽⁴⁸⁾.

⁽⁴⁴⁾ Diploma Eki hakkında daha fazla ayrıntı için bkz. <https://europa.eu/europass/en/learn-europe/diploma-supplement>

⁽⁴⁵⁾ Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi hakkında daha fazla bilgi için bkz. <https://europa.eu/europass/en/europass-tools/european-qualifications-framework>

⁽⁴⁶⁾ Potansiyelimizi En İyi Şekilde Kullanmak: Avrupa Yükseköğretim Alanının Güçlendirilmesi. Yükseköğretimden Sorumlu Avrupa Bakanları Konferansı Tebliği, Bükreş, 26-27 Nisan 2012.

⁽⁴⁷⁾ Yükseköğretim ve lise eğitim ve öğretim yeterliliklerinin ve yurtdışındaki öğrenim dönemlerinin sonuçlarının otomatik olarak karşılıklı tanınmasının teşvik edilmesine ilişkin 26 Kasım 2018 tarihli Konsey Tavsiye Kararı, OJ C444/01 10.12.2018.

⁽⁴⁸⁾ aynı eser.

Bu tanım, otomatik tanınmanın herhangi bir programa otomatik kabul anlamına gelmediğini, daha ziyade bir sonraki seviyedeki bir çalışma programına erişim hakkı veren bir yeterliliğe sahip olanların giriş için dikkate alınması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Buna ek olarak, bir yeterliliğin gerçekliğini doğrulamaya yönelik meşru haktan kaynaklanan önemli bir açıklama da otomatik tanınmanın anlık bir sonuç anlamına gelmediğidir. Aksine, ulusal yeterlilikler için de diğer ülkelerin yeterlilikleri ile aynı sürecin uygulanacağı anlamına gelmektedir. Bu nedenle, otomatik tanınma geniş ölçekli derece hareketliliği için gerekli bir ön koşul ve kolaylaştırıcıdır. Bu nedenle Skorbord göstergesi 6, Avrupa ülkelerinin otomatik tanınma yönünde attıkları adımları incelemektedir.

6.2. Puan tablosu verileri

Otomatik tanınmaya ilişkin puan tablosu göstergesi, Avrupa Yükseköğrenim Alanı dahilinde yeterliliklerin tanınmasının iki ana yönünü incelemektedir:

1. Yeterliliklerin ne ölçüde otomatik olarak tanındığı;
2. Ayrı tanınma prosedürlerinin varlığı ve bunların hangi koşullar altında işlediği.

Bu hususlar aşağıda sırasıyla ele alınmıştır.

Otomatik tanıma

Kapsamlı sistem düzeyinde otomatik tanımaya sahip eğitim sistemlerinde, diğer tüm EHEA ülkelerinde verilen tüm yükseköğretim yeterlilikleri, kendi ülke yeterlilikleri ile eşit olarak tanınmaktadır. Bu, diğer EHEA ülkelerinden gelen yabancı yeterlilik sahipleri için ayrı bir tanınma prosedürü olmadığı anlamına gelmektedir. Bununla birlikte, daha önce giriş bölümünde açıklandığı üzere, otomatik tanınma hemen tanınma anlamına gelmemektedir. Normal bir prosedür, bir yeterliliğin gerçek olduğunu ve doğru seviyede sınıflandırıldığını kontrol etmek olacaktır. ENIC/NARIC ofisleri ⁽⁴⁹⁾ belirli yeterliliklere ilişkin soruları yanıtlama yetkisine sahip olduğundan, bu kontroller teorik olarak nispeten kolay olmalıdır.

Bu sistemin kısmi bir uygulaması, otomatik tanınmanın yalnızca Avrupa ülkelerinin bir alt kümesi için geçerli olduğu ve diğer ülkelere alınan yeterlilikler için ayrı tanınma prosedürlerinin mevcut olduğu durumdur. Bu, ülkeler arasında ikili veya çok taraflı anlaşmalar yoluyla gerçekleştirilmektedir.

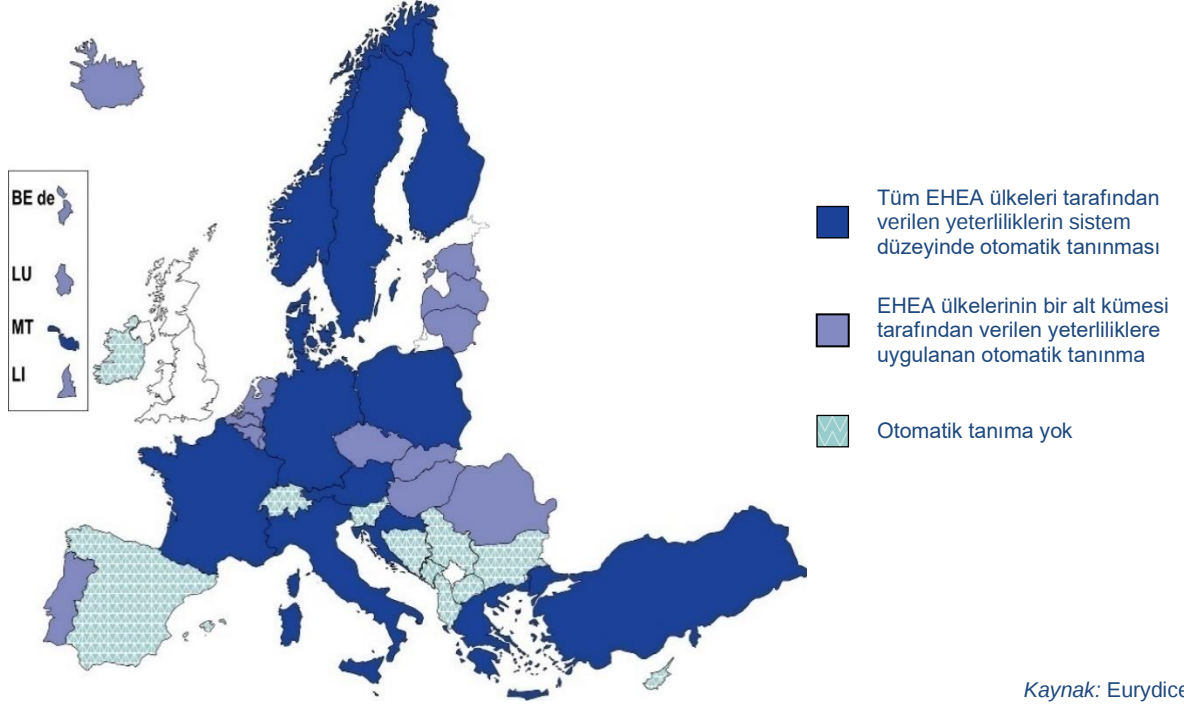
Son olarak, diğer ülkelerde verilen tüm yükseköğretim yeterlilikleri için ayrı tanınma prosedürleri mevcut olduğunda otomatik tanınma söz konusu değildir. Bu sistemlerde, örneğin bir Avrupa ülkesinden alınan lisans diploması yeterliliğine sahip olan kişi, yeterliliğin hedef ülkede lisans diploması olarak tanınacağını varsayamaz ve diplomanın tanınma prosedürünün sonucunu beklemek zorundadır.

Bununla birlikte, neyin otomatik olarak kabul edilip edilemeyeceğine ilişkin sınırların bulanıklaştığı ve daha fazla geliştirme çalışmasına ihtiyaç duyulan durumlar da vardır. Netlik eksikliğinin yaygın olarak kabul edilen nedenlerinden biri, tanınmaya ilişkin kararların çoğunlukla öğrencinin başvurduğu yükseköğretim kurumunun kararına bırakılmasıdır. Kurumsal uygulamalar farklılık gösterdikçe, tanıma uygulamasının aslında 'otomatik' olup olmadığını belirlemek genellikle zorlaşmaktadır. Zorluklardan biri, yükseköğretim kurumlarının tanınma kararlarını vermekten sorumlu olmalarına rağmen, genel olarak tanınma kararlarıyla pek ilgilenmemeleridir. Daha ziyade asıl ilgi alanları kabul kararlarıdır, yani başvuru sahibinin belirli bir programa kabul edilip edilmeyeceğidir. Bu da, bu kurumlarda tanınma ve kabul süreçlerinin sıklıkla karıştırıldığı anlamına gelmektedir.

⁽⁴⁹⁾ ENIC: Avrupa Bölgesindeki Avrupa Bilgi Merkezleri Ağı; NARIC: Avrupa Birliği'ndeki Ulusal Akademik Tanınma Bilgi Merkezleri. ENIC/NARIC hakkında daha fazla ayrıntı için bkz. <https://www.enic-naric.net/page-about-ENIC-NARIC-Networks>.

Şekil 6.1, diğer tüm EHEA ülkelerinde verilen derecelerin sistem düzeyinde otomatik olarak tanındığını belirten 13 eğitim sistemini ⁽⁵⁰⁾ tanımlamaktadır. Bu ülkelerin onunda otomatik tanınma 2018/2019'da zaten mevcutken, Yunanistan, Hırvatistan ve Avusturya'da yakın zamanda gelişmeler yaşanmıştır.

Şekil 6.1: Diğer EHEA ülkelerinden alınan yükseköğretim niteliklerinin otomatik olarak tanınması, 2022/2023

Yunanistan'da Temmuz 2022'de yeni bir yasa yürürlüğe girmiştir. Yasaya ⁽⁵¹⁾ göre, diğer tüm EHEA ülkelerinde verilen yükseköğretim yeterlilikleri için artık ek tanınma prosedürleri olmayacaktır. Bununla birlikte sistem, biri tüm EHEA ülkelerindeki yükseköğretim kurumlarına ait, diğeri ise akademik yeterlilik unvanlarına ait olmak üzere iki ulusal kaydın tutulmasına dayanmaktadır. Bu kayıtların tutulmasından sorumlu organın kuruma ve tüm yeterlilik ünvanlarına ilişkin doğru kayıtlara sahip olması koşuluyla, tanınma otomatik olacak ve yükseköğretim kurumları kabul kararlarını alacaktır.

Hırvatistan'da Haziran 2022'de yürürlüğe giren yeni Yabancı Eğitim Yeterliliklerinin Tanınması ve Değerlendirilmesi Yasası ⁽⁵²⁾, ortaöğretim ve yükseköğretimde sürekli eğitim amacıyla yeterliliklerin otomatik olarak tanınmasını şart koşmaktadır. Bu Kanun, yükseköğretim ve ortaöğretim ile eğitim niteliklerinin ve yurt dışındaki öğrenme dönemlerinin sonuçlarının otomatik olarak karşılıklı tanınmasının teşvik edilmesine ilişkin 2018 Konsey Tavsiye Kararına uyum sağlamak üzere tasarlanmıştır. Bilim ve Yükseköğretim Ajansı (tanımaya ilişkin kurucu birimleri, yani Ulusal ENIC/NARIC merkezi ve lisans ve lisansüstü programlara başvurudan sorumlu Merkezi Başvuru Ofisi dahil) Kanunda açıkça belirtilmektedir.

⁽⁵⁰⁾ Danimarka, Almanya, Yunanistan, Fransa, Hırvatistan, İtalya, Malta, Avusturya, Polonya, Finlandiya, İsveç, Norveç ve Türkiye.

⁽⁵¹⁾ [4957/2022 sayılı Kanun](#): Yükseköğretim kurumlarında yeni ufuklar: Yükseköğretim kurumlarının kalitesinin, işlevselliğinin ve toplumla bağlantısının güçlendirilmesi ve diğer hükümler.

⁽⁵²⁾ [Yabancı Eğitim Yeterliliklerinin Tanınması ve Değerlendirilmesi Kanunu, OG 69/2022](#) (Zakon o priznavanju i vrednovanju inozemnih obrazovnih kvalifikacija, NN 69/2022).

Son olarak Avusturya'da mevzuatta köklü bir değişiklik olmazken, yasal hükümlerin yorumlanmasına ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Bu açıklamalar, ilgili bir lisans veya yüksek lisans programının tamamlanmasının, bir sonraki eğitim seviyesindeki programa doğrudan erişimi mümkün kıldığını şart koşturur. Bu durum, programın tanınmış bir Avusturya veya EHEA kurumunda tamamlanmış olup olmadığına bakılmaksızın geçerlidir.

Sistem düzeyinde otomatik tanımayı uygulayan bu ülkeler grubu arasında, yükseköğretim kurumlarının tanıma kararları konusunda hiçbir sorumluluğunun olmadığı ülkeler Danimarka, Yunanistan ve Norveç'tir. Diğer tüm ülkelerde, sistem otomatik tanımayı sağlayacak şekilde tasarlanmış olsa da, üst düzey otorite, tanımanın uygulanmasına ilişkin sorumluluğun en azından bir kısmını yükseköğretim kurumlarına devretmiştir. Bu da, sorunların hâlâ kurumsal düzeydeki zorluklardan kaynaklanabileceği anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, yasal çerçeve mevcut olsa bile otomatik tanımanın mümkün olduğu varsayılmaz.

Henüz tüm EHEA ülkeleri sistem düzeyinde tam tanımaya sahip olmasa da, 15 sistem daha bazı Avrupa ülkeleri için otomatik tanımaya sahip olduklarını bildirmiştir. Bu genellikle yeterliliklerin karşılıklı otomatik olarak tanınmasına ilişkin bölgesel, ikili veya çok taraflı anlaşmalara dayanmaktadır. Ayrıca Portekiz ve Romanya, (henüz) tüm EHEA ülkelerini kapsamayan bir otomatik tanıma sistemi uygulamaktadır. Portekiz'de nitelikleri otomatik tanıma prosedürü kapsamına giren ülkelerin listesi genişlemektedir. Romanya'da otomatik tanıma, tüm AB ülkelerinden alınan derecelerin yanı sıra EHEA ve EHEA dışı ülkelere seçilmiş yükseköğretim kurumları tarafından verilen dereceler için de geçerlidir.

İkili, bölgesel ve çok taraflı anlaşmalar bu politika alanında ilerlemeyi teşvik etmiştir. Bu tür anlaşmalar, yeterliliklerin karşılıklı ve otomatik tanınmasına yönelik önemli adımlar olarak değerlendirilebilir. Ancak bazı anlaşmalar sistem düzeyinde otomatik tanıma esasına göre yapılmış olsa da bazı ikili anlaşmalar belirli nitelikler üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu yaklaşımla ilgili potansiyel bir sorun, ortak bir ülkede derece ve yeterlilik sisteminin değişmesi durumunda anlaşmaların hızla geçerliliğini kaybetmesi ve yeniden müzakere gerektirmesidir. Örneğin, bugün yürürlükte olan pek çok ikili anlaşma, Bologna derecesi yapısının imza sahibi ülkelere uygulanmasından önce imzalanmıştı ve bu da, söz konusu anlaşmaların uygulanabilirliğini sınırlamakta ve hatta otomatik tanımayı engelleyebilmektedir.

Daha yakın zamanda, 2021'de Baltık ve Benelüks ülkeleri, yükseköğrenim niteliklerinin otomatik ve karşılıklı olarak tanınmasına ilişkin anlaşmalar imzalayarak halihazırda iki bölgesel anlaşmayı etkili bir şekilde birbirine bağlamıştır. Yapılan bu yeni anlaşma sayesinde, anlaşmayı imzalayan altı ülkeden herhangi birinde elde edilen yeterlilikler, anlaşma kapsamındaki başka bir eyalette yükseköğrenim görmek için kullanılabilir. Gelecekte, herhangi bir Avrupa Eğitim Alanı üyesi devlet bu anlaşmaya katılabilecektir.

11 eğitim sisteminde otomatik tanıma yoktur ve tüm EHEA ülkeleri tarafından verilen yeterlilikler için ayrı prosedürler geçerlidir.

Tanım prosedürleri ve otomatik tanıma yönelik adımlar

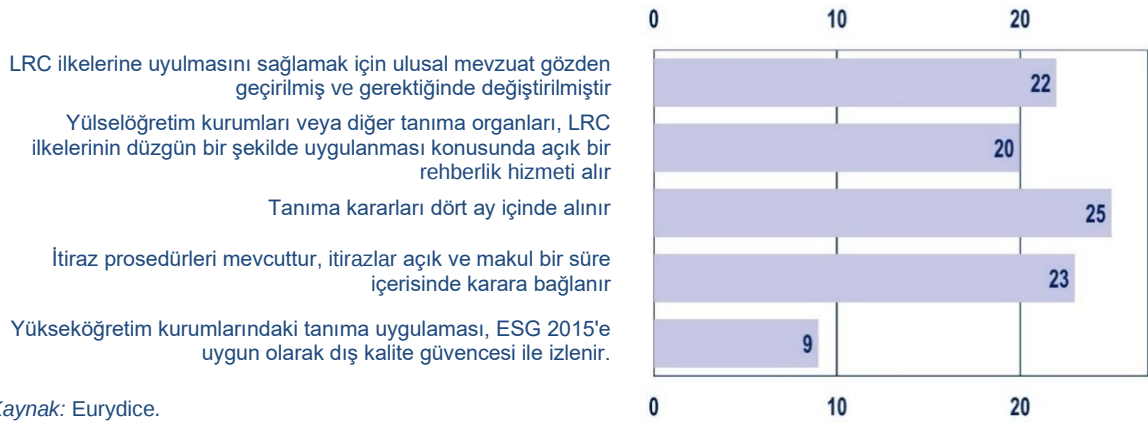
Otomatik tanıma yönelik ilerlemeyi artırmak amacıyla 2012 yılında Bologna süreci çerçevesinde bir 'Yol Gösterici Grup' kurulmuştur. Grubun raporu, sistemlerin otomatik tanıma yolunda ilerlemesine yardımcı olmak için atılması gereken adımları ortaya koymaktadır (bkz. Otomatik Tanım konusunda EHEA Yol Gösterici Grup, 2014). Söz konusu adımlar çoğunlukla, daha yaygın olarak Lizbon Tanım Sözleşmesi olarak bilinen, Avrupa Bölgesinde Yükseköğrenime İlişkin Yeterliliklerin Tanınmasına İlişkin

Sözleşme ⁽⁵³⁾ ile ilgilidir. Bu Avrupa Konseyi/UNESCO sözleşmesi, Avrupa ülkeleri arasında tanıma için ortak ve bağlayıcı bir yasal temel sağlamaktadır. Söz konusu sözleşme, Yunanistan haricinde bu raporda yer alan tüm ülkeler tarafından onaylanmıştır. Yol Gösterici Grup tarafından ana hatlarıyla belirtilen önlemlerin amacı, Lizbon Tanıma Sözleşmesinin tam olarak uygulanmasını sağlayarak ülkelere otomatik tanıma yolunda rehberlik etmektir. Önerilen önlemler şunlardır:

- Lizbon Tanıma Sözleşmesinin (LRC) ilkelerine uyulmasını sağlamak için ulusal mevzuat gözden geçirilmiş ve gerektiğinde değiştirilmiştir;
- yükseköğretim kurumları (HEI'ler) veya diğer tanıma kurumları, LRC ilkelerini uygun şekilde uygulama konusunda açık bir rehberlik hizmeti alır;
- tanıma kararları dört aylık bir süre içerisinde alınır;
- İtiraz prosedürleri mevcuttur, itirazlar açık ve makul bir süre içerisinde karara bağlanır;
- yükseköğretim kurumlarındaki tanıma uygulaması, Avrupa Standartları ve Yönergeleri (ESG) 2015 ⁽⁵⁴⁾ doğrultusunda dış kalite güvencesi ile izlenir.

Şekil 6.2, yeterliliklerin otomatik olarak tanınmasına yönelik Avrupa ülkeleri tarafından atılan adımları göstermektedir. Sonuç olarak, sistem düzeyinde otomatik tanımanın hâlihazırda yürürlükte olduğu 13 ülke bu şekilde dikkate alınmamıştır.

Şekil 6.2: Eğitim sistemi sayısına göre yükseköğretimde yeterliliklerin otomatik olarak tanınmasına yönelik atılan adımlar, 2021/2022

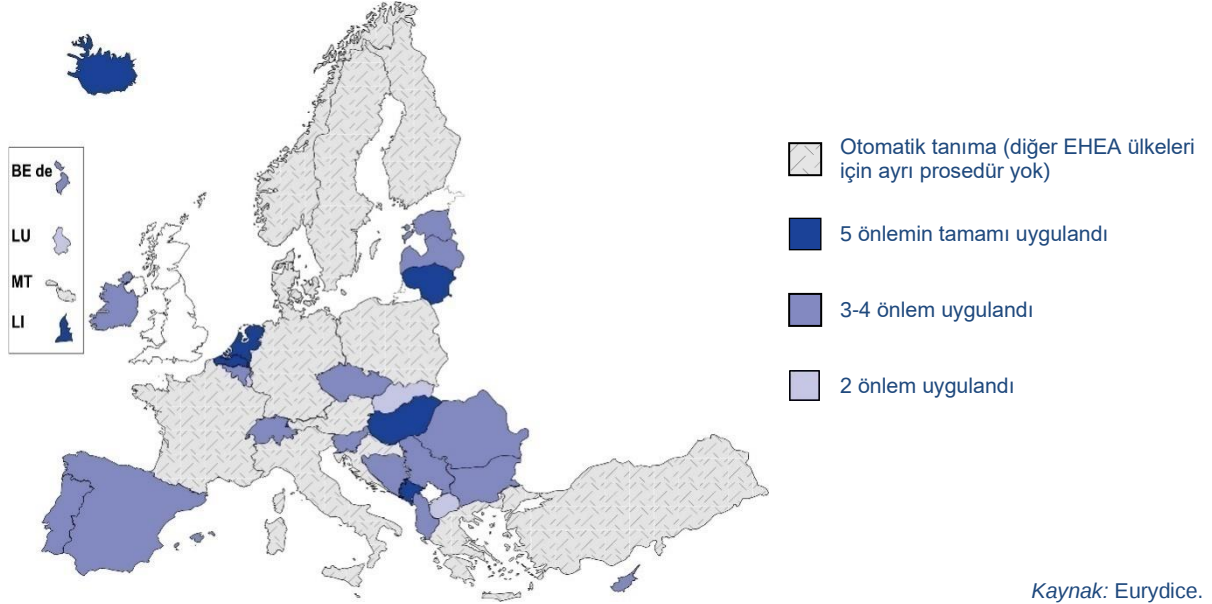
Şeklin kapsadığı 26 eğitim sisteminden, yani tüm EHEA yeterlilikleri için sistem düzeyinde otomatik tanınmaya sahip olmayanlardan büyük bir çoğunluk, listelenen tedbirlerin ilk dördünü uygulamıştır. Ancak, kalite güvence prosedürleri sırasında yükseköğretim kurumlarındaki tanıma uygulamalarının dışarıdan izlenmesine ilişkin beşinci önlem yalnızca on eğitim sisteminde uygulanmaktadır. Yükseköğretim kurumlarının genellikle tanıma konusunda yasal sorumluluğa sahip olduğu göz önüne alındığında, bu özellikle sorunlu bir durumdur. Dış izleme süreci bulunmadığında hesap verebilirlik eksikliği söz konusu olmakta ve eğitim yetkilileri tanıma sürecinin nasıl çalıştığına ilişkin bilgiye erişememektedir.

⁽⁵³⁾ Avrupa Bölgesinde Yükseköğrenime İlişkin Yeterliliklerin Tanınmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi, ETS No. 165, şu adresten erişilebilir: <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/165>

⁽⁵⁴⁾ Avrupa Yükseköğretim Alanında (ESG) Kalite Güvencesi Standartları ve Yönergeleri, 2015. Şu adresten erişilebilir: https://enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf [12 Eylül 2022'de erişildi].

Eğitim sistemleri tarafından uygulanan önlemlerin sayısı iki ila beş arasında değişmektedir (bkz. Şekil 6.3), zira artık hiçbir önlemin bulunmadığı veya yalnızca bir önlemin uygulandığı sistem yoktur. Sistem düzeyinde otomatik tanıma esasına göre çalışan 13 sisteme ek olarak, yedi eğitim sistemi de belirlenen önlemlerin tamamını uyguladığını bildirmiştir. Dolayısıyla bu sistemlerde tanınmaya ilişkin yasal çerçeve oldukça gelişmiştir. 16 sistem daha üç ya da dört önlemi hayata geçirmiştir. Diğer üç eğitim sisteminde ise beş önlemden ikisi mevcuttur.

Şekil 6.3: Yükseköğretimde otomatik tanıma yönelik politika tedbirlerinin uygulanması, 2022/2023

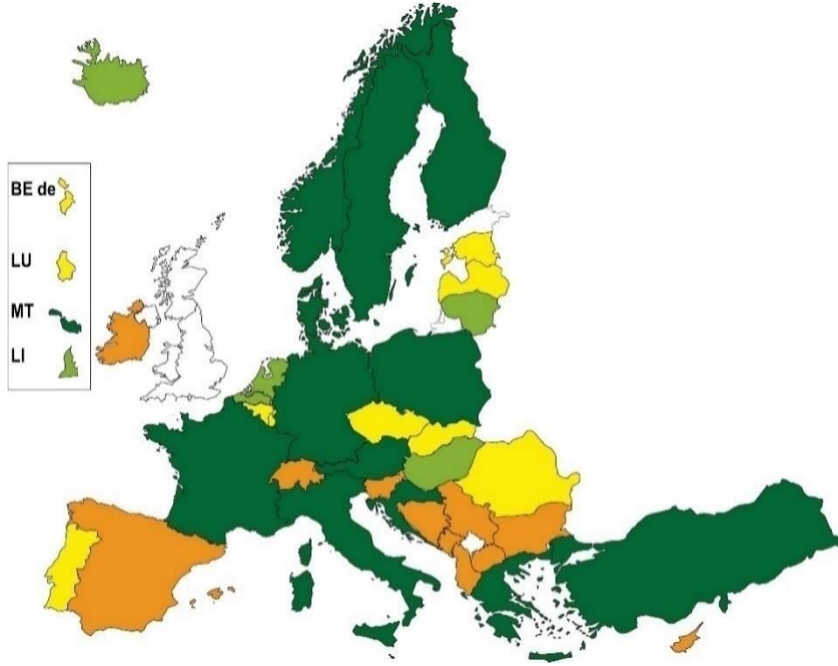
Hareketlilik Puan Tablosunun 2019 baskısından bu yana gelişme gösteren ülkeler İspanya, Kıbrıs, Arnavutluk, İzlanda, Lihtenştayn, Karadağ ve Sırbistan'dır.

6.3. Puan tablosu göstergesi

Puan tablosu göstergesi 6, Şekil 6.1 ve 6.3'e göre niteliklerin otomatik olarak tanınmasına yönelik ilerlemeyi izler. İlk olarak, yükseköğretim sistemleri arasında yeterliliklerin sistem düzeyinde otomatik olarak tanınmasını uygulayıp uygulamadıklarına ve eğer uygulamışlarsa bu otomatik tanımanın tüm EHEA ülkelerini kapsayıp kapsamadığına göre bir ayırım yapılmıştır. İkinci olarak, tüm EHEA ülkelerinde otomatik tanımanın bulunmaması durumunda gösterge, tanıma prosedürlerinin işlediği koşulları ve otomatik tanıma yolunda atılan adımların sayısını dikkate almıştır.

İlk üç kategoride yeterliliklerin otomatik olarak tanınması söz konusudur ancak ya kapsanan EHEA ülkeleri arasında ya da ülkeleri otomatik tanımaya yönlendiren politika tedbirlerinin sayısı arasında farklılıklar vardır. Son iki kategoride (turuncu ve kırmızı) yeterliliklerin otomatik olarak tanınması söz konusu değildir ancak yine de bu hedefe yönelik atılan adımların sayısı farklılık göstermektedir.

Şekil 6.4'teki gösterge, Avrupa'nın yaygın otomatik tanımadan hâlâ uzak olduğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 6.4: Puan tablosu göstergesi 6: Öğrenci hareketliliğine yönelik niteliklerin tanınması, 2022/2023

Kaynak: Eurydice.

Puan tablosu gösterge kategorileri:

	Otomatik tanıma mevcuttur ve bu, diğer EHEA ülkelerinde verilen tüm yükseköğretim yeterliliklerinin sistem düzeyinde kendi ülkelerindeki karşılaştırılabilir ⁽⁵⁵⁾ akademik yeterliliklerle eşit düzeyde tanınması ve bir sonraki düzeydeki bir ileri eğitim programına giriş için dikkate alınma hakkı vermesi anlamına gelir.
	Otomatik tanıma, EHEA ülkelerinin bir alt kümesi için mevcuttur ve bu, bu ülkelerde verilen tüm yükseköğretim yeterliliklerinin, sistem düzeyinde kendi ülkelerindeki karşılaştırılabilir akademik yeterliliklerle eşit düzeyde tanınması ve bir sonraki düzeydeki ileri eğitim programına giriş için dikkate alınma hakkı vermesi anlamına gelir. Aşağıdaki koşulların tümü tanıma uygulaması için geçerlidir: - Lizbon Tanıma Sözleşmesi (LRC) ilkelerine uyulmasını sağlamak için ulusal mevzuat gözden geçirilmiş ve gerektiğinde değiştirilmiştir. - Yükseköğretim kurumları veya tanıma organları, LRC ilkelerinin doğru şekilde uygulanması konusunda net rehberlik alırlar. - Tanıma kararları dört aylık süre içerisinde alınır. - İtiraz prosedürleri mevcuttur, itirazlar açık ve makul bir süre içerisinde karara bağlanır. - Yükseköğretim kurumlarındaki tanıma uygulaması, Avrupa Standartları ve Yönergeleri 2015'e uygun olarak dış kalite güvencesi ile izlenir.
	Sistem düzeyinde Otomatik Tanıma, Avrupa ülkelerinin bir alt kümesinde gerçekleşir. Diğer ülkelerden alınan yeterlilikler için koşulların tamamı olmasa da bazıları tanıma uygulaması için geçerlidir.
	Otomatik tanıma yoktur. Tanıma uygulamasında koşullardan en az ikisi geçerlidir.
	Otomatik tanıma yoktur. Tanıma uygulaması için koşulların ikiden azı geçerlidir.

⁽⁵⁵⁾ 'Karşılaştırılabilir' terimi, yabancı yeterliliklerin, ek tanıma prosedürleri olmaksızın bir sonraki seviyede daha ileri eğitim amacıyla ulusal derecelere (örneğin, bir EHEA ülkesinden alınan lisans derecesi ile ulusal lisans derecesi) aynı şekilde ele alınması anlamına gelir.

Eğitim sistemlerinin ana kategorilere göre dağılımı şu şekildedir:

Koyu yeşil: Tüm EHEA ülkeleri için otomatik tanıma uygulayan 13 sistem (Danimarka, Almanya, Yunanistan, Fransa, Hırvatistan, İtalya, Malta, Avusturya, Polonya, Finlandiya, İsveç, Norveç ve Türkiye) bulunmaktadır.

Açık yeşil: Başka altı sistemde otomatik tanıma bazı EHEA ülkeleri için geçerlidir. Diğer sistemlerden gelen yeterliliklerin tanınması için Lizbon Tanıma Sözleşmesi tedbirlerinin tamamı uygulanmaktadır.

Sarı: Dokuz sistemde otomatik tanıma bazı EHEA ülkeleri için geçerlidir. Diğer sistemlerden gelen yeterliliklerin tanınması için, Lizbon Tanıma Sözleşmesi tedbirlerinin tamamı olmasa da bir kısmı yürürlüktedir.

Turuncu: On bir sistem turuncu bölgededir ve bu, kendi sistemlerinde tanımanın (tamamen) otomatik olmadığını göstermektedir. Bu sistemler, tanıma konusunda iyi uygulamanın temel önlemlerinden en az ikisini hayata geçirmiştir.

Kırmızı: Bu kategoride hiçbir ülke bulunmamaktadır. Bu kategori, otomatik tanımanın olmadığını ve ikiden az temel tanıma önleminin uygulandığını gösterir.

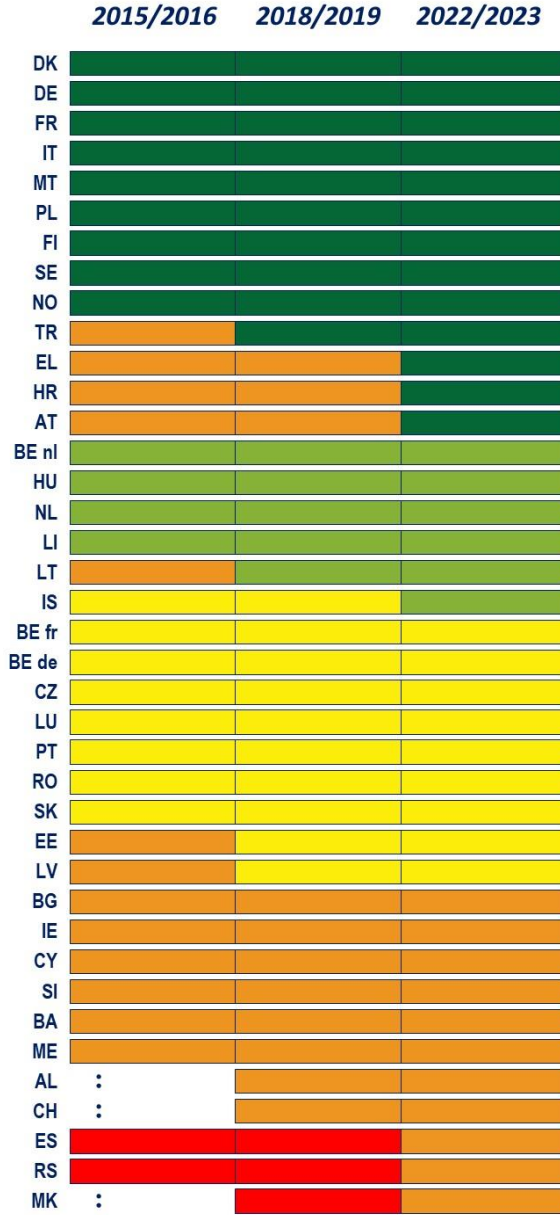
6.4. Puan tablosu göstergesinin zaman içindeki gelişimi

Avrupa'da son yirmi yılda yükseköğretim işbirliği, tanıma uygulamalarını iyileştirmeye ve basitleştirmeye odaklanmıştır. Avrupa yükseköğretim politikası, ortak Avrupa standartlarına ve yönergelerine uygun kalite güvencesini, yeterlilikler çerçeveleri ve Diploma Eki gibi şeffaflık araçları ile yükseköğretim programlarında öğrenme çıktılarının kullanımını teşvik ederek daha kolay tanınmaya yönelik çalışmıştır. Nitelikler bu nedenle kolaylıkla anlaşılabilir ve güvenilebilir özelliktedir. Ancak Lizbon Tanıma Sözleşmesinin oluşturduğu kapsamlı yasal çerçeveye rağmen hâlâ aşılması gereken engeller vardır ve daha fazla eylem gerekmektedir.

Son yıllarda Avrupa politikasının odak noktası giderek artan bir şekilde yeterliliklerin sistem düzeyinde 'otomatik olarak tanınması' olmuştur. Bu raporun kapsadığı eğitim sistemlerinin dörtte üçü şu anda en azından bazı diğer EHEA ülkelerinin niteliklerini otomatik olarak tanıırken, yalnızca 13'ü bunu tüm EHEA ülkeleri için yapmaktadır. Birçok ülkenin otomatik tanıma uygulamasını getiren son politika gelişmelerini bildirdiğini belirtmek cesaret verici olsa da, sistem düzeyinde otomatik tanımanın standart Avrupa uygulaması olarak kabul edilebilmesi için hala kat edilmesi gereken çok yol vardır.

Şekil 6.5, konunun yarattığı siyasi ilgi göz önüne alındığında, bu politika alanında nispeten az değişiklik olduğunu göstermektedir. 2015/2016 ve 2018/2019 yılları arasında Türkiye ve 2018/2019 ve 2022/2023 yılları arasında Hırvatistan, Yunanistan ve Avusturya olmak üzere yalnızca dört ülke, 2018 Konsey Tavsiye Kararı ile teşvik edilmesine rağmen otomatik tanımayı uygulamaya yönelik mevzuat değişiklikleri yapmıştır.

Şekil 6.5: Puan tablosu göstergesi 6: Zaman içindeki değişiklikler, 2015/2016'dan 2022/2023'e

Kaynak: Eurydice.

: Veri toplamaya katılmadı

Açıklayıcı notlar

Eğitim sistemleri öncelikle 2022/2023'te renk kodlu kategorilere göre sıralanmıştır. Kategorilerin tanımı için Şekil 6.4'e bakınız.

Baltık ve Benelüks ülkelerinin 2021 yılında mevcut iki bölgesel otomatik ve karşılıklı tanıma anlaşmasını birbirine bağlamasıyla, otomatik tanımaya yönelik daha önemli gelişmeler bölgesel bağlamda gerçekleşmiştir. Bu gelişmenin etkisi gösterge üzerinde görünür olmasa da, otomatik tanınma için uygun yeterliliklerin kapsamının arttığına işaret etmektedir.

Ayrıca diğer ülkelerde de otomatik tanımaya yönelik adımlarda ilerlemeler kaydedilmiştir. İzlanda, 2018/2019 ile 2022/2023 yılları arasında sistem düzeyinde kapsamlı otomatik tanımaya yaklaşıırken, İspanya, Kuzey Makedonya ve Sırbistan bu dönemde tanınmaya yönelik yaklaşımlarını geliştirmişlerdir.

Sadece az sayıda ülke yakın zamanda ilerleme kaydetmiş olsa da, genel eğilim olumludur ve 2018 Konsey Tavsiye Kararının AB ülkeleri üzerinde açıkça bir etkisi olmuştur. Yükseköğretim sistemlerinin üçte ikisinden fazlası artık diğer Avrupa ülkelerindeki en azından bazı yeterlilikler için sistem düzeyinde otomatik tanıma süreçlerini uygulamaktadır.

Otomatik tanımanın olmadığı ve iyi tanıma uygulamasının temel ilkelerinden ikiden azının uygulandığı kırmızı kategoride artık hiçbir ülkenin bulunmadığını belirtmek de önemlidir.

Genel olumlu eğilime rağmen, 2015/2016'dan bu yana herhangi bir değişiklik yapılmayan, otomatik tanıma konusunda henüz kapsamlı bir yaklaşıma sahip olmayan 17 sistem bulunmaktadır. Çoğu ülkenin, tüm yeterlilikler için sistem düzeyinde otomatik tanımaya yönelik siyasi taahhütlerini yerine getirmeleri için hâlâ önemli ilerleme kaydetmeleri gerekmektedir.

SONUÇ

Avrupa Birliği Konseyi'nin gençlere yönelik öğrenme hareketliliğine ilişkin 2011 Tavsiye Kararı'nın ⁽⁵⁶⁾ ardından, Avrupa Komisyonu, Üye Devletlerle yakın işbirliği içinde öğrenme hareketliliğine uygun politikaların geliştirilmesi ve uygulanması ile katılımın önündeki engellerin kaldırılmasında kaydedilen ilerlemeyi izlemek üzere bir çerçeve oluşturmuştur. Bu rapor, söz konusu izleme çerçevesi olan Hareketlilik Puan Tablosuna ⁽⁵⁷⁾ dayalı olarak yükseköğretim öğrencileri için uluslararası hareketliliği çevreleyen politika ortamının üçüncü ve son haritalandırmasını sunmaktadır. Şu anda, 2011 Tavsiye Kararı'nı takip eden döneme dönüp bakmak ve Avrupa ülkeleri tarafından farklı politika alanlarında kaydedilen ilerlemeyi değerlendirmek için ivme sağlayan Avrupa öğrenme hareketliliği politikası çerçevesi yeniden tanımlanmaktadır.

Yükseköğretim Hareketlilik Puan Tablosu, raporun altı ana bölümüne karşılık gelen altı bileşik gösterge içermektedir: bilgi ve rehberlik, yabancı dil hazırlığı, hibe ve kredilerin taşınabilirliği, dezavantajlı öğrencilerin katılımı, öğrenme çıktılarının tanınması ve niteliklerin tanınması. Her puan tablosu göstergesi, her politika alanındaki performansı yansıtan beş renk kodlu kategoriden oluşmaktadır.

Puan tablosu göstergeleri, Avrupa genelindeki yükseköğretim öğrencilerinin uluslararası hareketlilik deneyimlerine başladıklarında karşılaştıkları çok çeşitli durumları ortaya koymaktadır. Bu durum, ülkelerin renk kodlu kategoriler arasında, en üst kategori olan koyu yeşilden (istenen tüm politika kriterlerinin mevcut olduğunu gösterir) en alt kategori olan kırmızıya (hiçbir kriterin mevcut olmadığını gösterir) doğru dağılımından açıkça görülmektedir (bkz. Şekil A).

Hiçbir eğitim sistemi her göstergede tüm kriterleri tam olarak karşılamadığından, tüm ülkelerde dikkate alınması gereken konular ve iyileştirilmesi gereken alanlar vardır. Ancak bazı ülkeler diğerlerinden daha iyi performans göstermektedir. Örneğin Fransa, Hareketlilik Puan Tablosunun kapsadığı dönem boyunca (2015/2016'dan 2022/2023'e kadar) tutarlı bir şekilde en yüksek iki kategoride yer alan konumunu korumuştur. Belçika (Almanca Konuşan Topluluk ve Flaman Topluluğu), Lüksemburg, Malta, Hollanda, Avusturya, Finlandiya ve Norveç genel olarak nispeten iyi performans göstermiştir. Bu sistemler en az iki gösterge için koyu yeşil kategoriye girmeleri, hiçbir zaman kırmızı kategoriye girmemeleri, en fazla bir gösterge için turuncu kategoriye girmeleri ile öne çıkmışlardır.

Yelpazenin diğer ucunda ise Bulgaristan, Arnavutluk, Bosna-Hersek ve Sırbistan'ın genel performansı, daha fazla politika geliştirilmesi ihtiyacını ortaya koymaktadır. Bu sistemler her ne kadar bir veya iki göstergede nispeten iyi performans gösterse de şu anda iki gösterge için en düşük (kırmızı) kategoride bulunmuşlar ve hiçbir zaman koyu yeşil kategoride yer alamamışlardır.

Analiz edilen dönemde bazı ülkeler diğerlerinden daha önemli ilerleme göstermiştir. Kıbrıs, Letonya ve Avusturya yeni politika tedbirlerini benimsemiş ve üç politika alanında performanslarını geliştirmişlerdir. İki farklı alanda daha üst kategorilere doğru pozisyon değiştiren ülkelerin listesinde Belçika (Fransız Topluluğu), Estonya, Yunanistan, Hırvatistan, Litvanya, Malta, Kuzey Makedonya, Norveç ve Sırbistan yer almaktadır.

⁽⁵⁶⁾ 'Hareket Halindeki Gençlik' hakkında 28 Haziran 2011 tarihli Konsey Tavsiyesi – gençlerin öğrenim hareketliliğini teşvik etmek, OJ C199, 7.7.2011.

⁽⁵⁷⁾ Avrupa Mesleki Eğitim Geliştirme Merkezi (Cedefop), temel mesleki eğitim ve öğretimde (MEÖ) hareketliliği teşvik eden önlemlerin izlenmesi gibi tamamlayıcı faaliyetler üstlenmiştir.

Şekil A: Yükseköğretimde Hareketlilik Puan Tablosu göstergeleri, 2022/2023

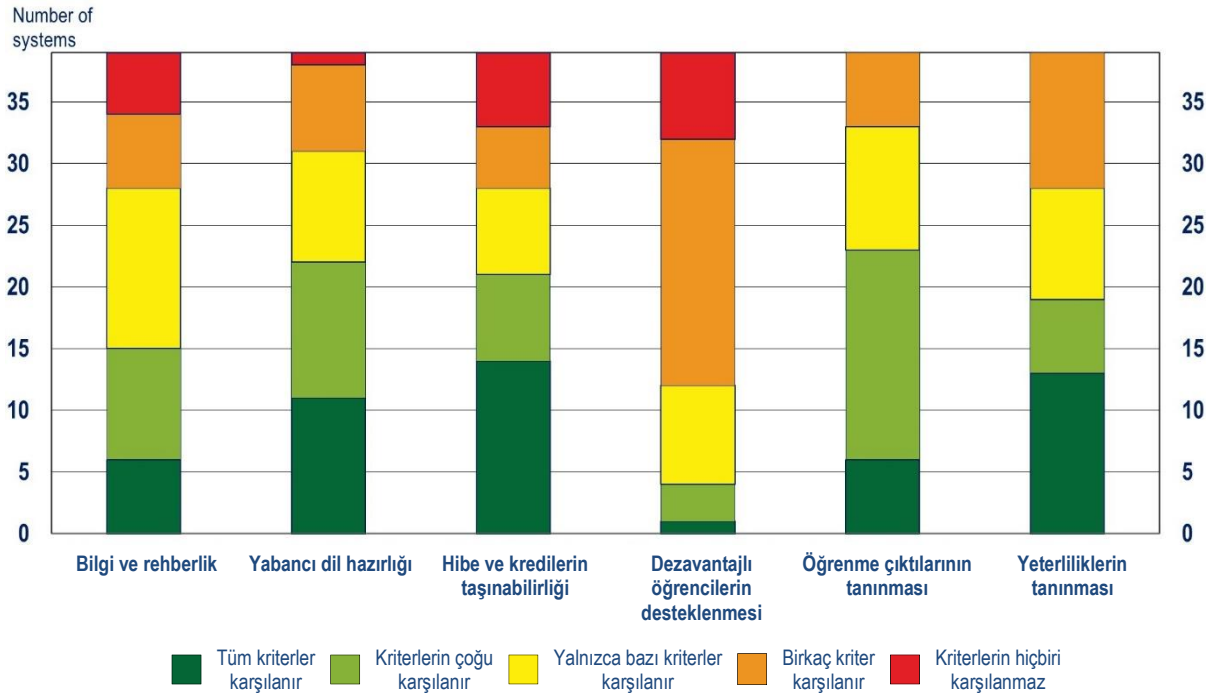
	Bilgi ve rehberlik	Yabancı dil hazırlığı	Hibe ve kredilerin taşınabilirliği	Dezavantajlı öğrencilerin desteklenmesi	Öğrenme çıktılarının tanınması	Yeterliliklerin tanınması
BE fr						
BE de						
BE nl						
BG						
CZ						
DK						
DE						
EE						
IE						
EL						
ES						
FR						
HR						
IT						
CY						
LV						
LT						
LU						
HU						
MT						
NL						
AT						
PL						
PT						
RO						
SI						
SK						
FI						
SE						
AL						
BA						
CH						
IS						
LI						
ME						
MK						
NO						
RS						
TR						

Tüm kriterler karşılanır
  Kriterlerin çoğu karşılanır
  Yalnızca bazı kriterler karşılanır
  Birkaç kriter karşılanır
  Kriterlerin hiçbiri karşılanmaz

Kaynak: Eurydice.

Şekil A ile birlikte Şekil B, Avrupa ülkelerinin politika alanlarına göre genel performansını göstermektedir. Şekil, eğitim sistemlerinin yabancı dil hazırlığı ve öğrenme çıktılarının AKTS yoluyla tanınmasına ilişkin göstergeler konusunda nispeten iyi durumda olduğunu ortaya koymaktadır. Bu iki gösterge için eğitim sistemlerinin yarısından fazlası ilk iki (koyu ve açık yeşil) kategoride yer alırken, son iki (kırmızı ve turuncu) kategorideki sistem sayısı tüm göstergeler arasında en düşük seviyededir. Yabancı dil hazırlığına ilişkin göstergede kırmızı kategoride sadece bir ülke bulunmaktadır (o da istisnai koşulları nedeniyle bu kategoriye yerleştirilmiştir⁽⁵⁸⁾) ve öğrenme çıktılarının AKTS aracılığıyla tanınması açısından bu alt kategoride yer alan bir eğitim sistemi bulunmamaktadır.

Şekil B: Avrupa ülkelerinin puan tablosu göstergesine göre genel performansı, 2022/2023

Kaynak: Eurydice.

Öğrenci desteğinin taşınabilirliği ve niteliklerin otomatik olarak tanınmasına ilişkin göstergeler söz konusu olduğunda da tablo oldukça olumludur. Bu iki göstergede en fazla sistem sayısı, tüm politika kriterlerine tam uyumu gösteren koyu yeşil kategoride bulunabilir. Öğrenci desteğinin taşınabilirliğine ilişkin gösterge için, sistemlerin yaklaşık yarısı ilk iki kategoride yer alırken, eğitim sistemlerinin dörtte birinden fazlası düşük performans göstererek turuncu ve kırmızı kategorilerde bulunmaktadır. Otomatik tanıma göstergesinde, ilk dört kategorideki sistemler nispeten eşit bir dağılım gösterirken, son kategori olan kırmızıya hiçbir eğitim sistemi girmemiştir.

Bilgi ve rehberlik alanı, çoğu eğitim sisteminin politikaları uygulamaya koyduğu alandır, ancak yalnızca birkaç sistem tanımlanan tüm kriterleri karşılamıştır. Dolayısıyla, eğitim sistemleri ortalara doğru yığılmış, eğitim sistemlerinin üçte biri sarı kategoride yer almıştır.

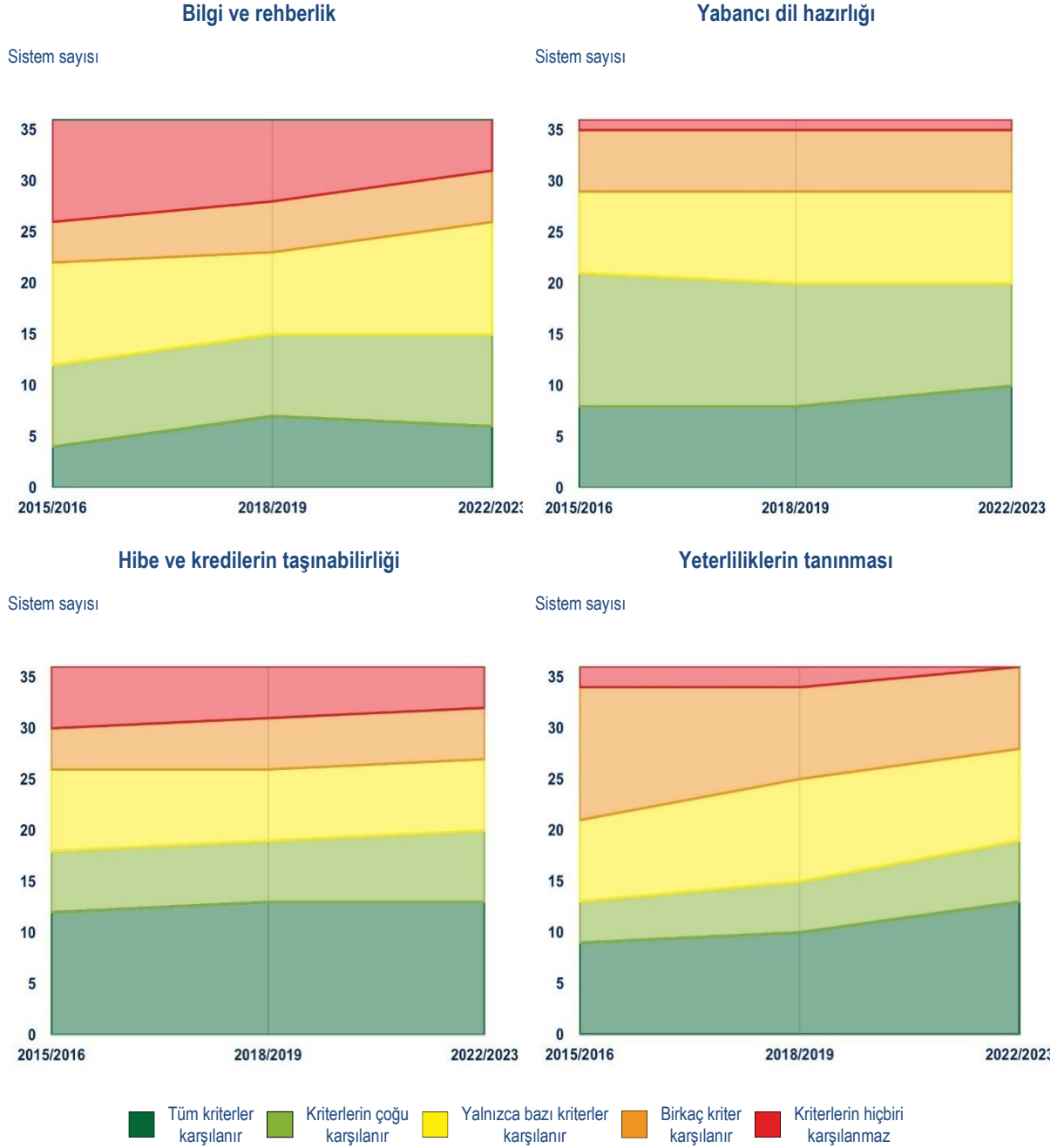
Dezavantajlı öğrencilerin katılımının desteklenmesine ilişkin gösterge, altı gösterge arasında en büyük ilerleme ihtiyacını ortaya koymaktadır. Bu göstergeye göre eğitim sistemlerinin büyük çoğunluğu turuncu ve kırmızı kategorilerde ve bunlardan yalnızca dördü ilk iki kategoride yer almaktadır. Bu, çoğu eğitim

⁽⁵⁸⁾ İrlanda'da ne İrlandaca ne de İngilizce yabancı dil olarak kabul edilir. Tüm öğrencilerin bu iki resmi dili öğrenmesi zorunludur ancak buradaki tanımlamalara göre zorunlu bir yabancı dil öğretimi yoktur.

sisteminin, bir tür hedefe yönelik mali destek sağlarken, dezavantajlı öğrencilerin hareketlilik programlarına katılımını artırmaya yönelik stratejik bir hedefe sahip olmadığı anlamına gelmektedir.

2015/2016 ile 2022/2023 yılları arasında kaydedilen ilerlemeye bakıldığında politika alanları da farklı dinamikler göstermektedir. Şekil C, tüm dönem için verilerin mevcut olduğu dört politika alanındaki genel değişiklikleri ortaya koymaktadır.

Şekil C: Politika alanına göre 2015/2016 ile 2022/2023 arasındaki genel değişiklikler

Kaynak: Eurydice.

Açıklayıcı not

Şekil yalnızca üç referans yılı için verileri mevcut olan 36 eğitim sistemini (Arnavutluk, İsviçre ve Kuzey Makedonya hariç) içermektedir.

Genel olarak en olumlu tabloyu gösteren yabancı dil hazırlığı ve öğrenme çıktılarının AKTS yoluyla tanınmasına ilişkin göstergelerde, bu dönemde tamamı daha yüksek kategorilere doğru olsa da kategori değişikliği çok az görülmüştür ⁽⁵⁹⁾. Aynı zamanda, gösterge kategorileri arasındaki farklarla tespit edilemeyen değişiklikler daha yaygındı ve bu, dil öğrenme sürelerinin yavaş ama istikrarlı bir şekilde uzadığını ve Avrupa Komisyonu'nun AKTS Kullanıcı Kılavuzu'nun (Avrupa Komisyonu, 2015) tam kullanımına yönelik küçük adımların olduğunu göstermektedir. Bu iki bileşik gösterge için kırmızı kategorinin neredeyse boş olduğu göz önüne alındığında, tam uyumluluğa doğru daha küçük adımları gösterebilmek için gelecekte gösterge kategorilerinde bir revizyon öngörülebilir.

Öğrenci desteğinin taşınabilirliğine ve niteliklerin otomatik olarak tanınmasına ilişkin göstergeler, halen nispeten olumlu bir genel dengeye sahip olmakla birlikte, yıllar içinde çok farklı dinamikler göstermiştir. Hibe ve kredilerin taşınabilirliği, yükseköğretimde öğrenim hareketliliğiyle ilgili en statik politika alanıdır ve analiz edilen dönemde yalnızca üç sistem bu alanda önemli iyileştirmeler getirmiştir. Taşınabilir destek sağlamayan eğitim sistemleri, öğrenme hareketliliğinin önündeki bu engeli ortadan kaldırmaya yönelik adımlar atmamıştır.

Buna karşılık, yeterliliklerin otomatik olarak tanınması nispeten daha dinamik bir politika alanıdır ve eğitim sistemlerinin yaklaşık dörtte biri 2015/2016'dan bu yana kendi kategorilerini yükseltmektedir. Analiz edilen dönemde yalnızca dört ülke otomatik tanımayı uygulamaya koyacak mevzuat değişiklikleri yaparken, birkaç bölgesel otomatik karşılıklı tanıma anlaşması imzalamıştır ve Lizbon Tanıma Sözleşmesi'nin uygulaması Avrupa çapında gelişmiştir. Bununla birlikte, önceden kabul edilen varsayımlara rağmen, Lizbon Tanıma Sözleşmesi'nin uygulanması, otomatik tanımaya doğru bir adım olmamıştır. EHEA genelinde veya belirli bölgelerdeki yeterlilikler için sistem düzeyinde otomatik tanımanın başlatılması bu anlaşmanın aşamalı olarak uygulanmasından önce gerçekleşmeyebilir. Bu nedenle, gösterge gelecekteki izleme çerçevesinde bu gerçeği dikkate alacak şekilde revize edilebilir.

Bilgi ve rehberlik sağlanması en çok değişikliğin gerçekleştiği politika alanıdır. 2015/2016 ile 2022/2023 yılları arasında eğitim sistemlerinin üçte birinden fazlası kategorilerini değiştirmiş ve çoğu da daha yüksek kategorilere yönelmiştir. Değişiklikler çoğunlukla ek bir politika tedbiri getirilerek aşamalı olarak gerçekleşmiştir. Her ne kadar beş kategorideki ülkelerin genel dağılımı bilgi ve rehberlik sağlanmasına yönelik sistematik ilgi eksikliğini ortaya koysa da, bu değişiklikler dönem içerisinde belirgin bir ilerleme kaydedildiğini göstermektedir.

Son olarak, ilerlemeye yönelik en büyük ihtiyacı ortaya koyan dezavantajlı öğrencilerin katılımının desteklenmesine ilişkin göstergenin de politika değişikliğinin yönü açısından nispeten istikrarsız olduğu ortaya çıkmıştır. Değişiklikler nispeten seyrek olmuş ve her zaman daha yüksek kategoriler yönünde ilerlememiştir. Politika önlemleri tipik olarak üst düzey uluslararasılaşma stratejileri aracılığıyla uygulamaya konulmuştur ve böyle bir stratejide sona gelindiğinde onun mutlaka yenilenmesi gerekmemiştir. Bu tür düşüşler geçici olabilir, ancak yine de dezavantajlı öğrencilerin desteklenmesine yönelik sistematik ilginin eksikliğine işaret eder.

Genel olarak, çoğu ülke için öğrenme hareketliliği, Hareketlilik Puan Tablosunun kapsadığı 8 yıl boyunca dinamik bir politika alanı olmamıştır. Değişikliklerin çoğu olumlu olup göstergelerde iyileşmeye yol açmış olsa da, genel tablo oldukça durağan kalmıştır ve gerçekten de Avrupa eğitim sistemlerinin yaklaşık üçte biri bugün 2015/2016'daki durumlarına çok benzer bir durumdadır. Bu, üst düzey yetkililerin, şeffaflığı artırmak ve eğitim sistemleri arasında güveni geliştirmek için otomatik karşılıklı tanımayı teşvik etmeye

⁽⁵⁹⁾ Öğrenme çıktılarının tanınmasına ilişkin Puan tablosu göstergesi 5'e ilişkin veriler, AKTS Kullanıcı Kılavuzu'nun yalnızca 2015'te sunulması nedeniyle yalnızca 2018/2019'dan itibaren mevcuttur. Ayrıntılar için Bölüm 5'e bakın.

ilişkin Konsey Tavsiye Kararı ⁽⁶⁰⁾, yeterlilikler çerçeveleri veya AKTS destekleyici belgeleri gibi ortak Avrupa yasal araçlarını, dokümanlarını ve anlaşmalarını daha iyi kullanabileceği anlamına gelmektedir. Buna ek olarak, yükseköğretim kurumları Puan Tablosunun çeşitli yönleriyle ilgili politika alanlarında önemli özerkliğe sahiptir. Ancak kişiselleştirilmiş bilgi ve rehberlik hizmetlerinin sistematik üst düzey izlenmesi, dezavantajlı öğrencilerin öğrenme hareketliliğine katılımı, AKTS uygulaması veya yükseköğretim kurumlarının tanıma uygulamaları Avrupa eğitim sistemlerinde genellikle eksiktir. İyileştirilmiş izleme, politika yapıcılarının öğrencilerin öğrenme hareketliliğiyle ilgili olarak karşılaştıkları engelleri aşmak ve öğrenme hareketliliğinin kalitesini artırmak için ihtiyaç duyduğu değerli bilgileri sağlayabilir.

⁽⁶⁰⁾ Yükseköğretim ve lise eğitimi ile eğitim niteliklerinin ve yurt dışındaki öğrenim dönemlerinin çıktılarının otomatik olarak karşılıklı tanınmasının teşvik edilmesine ilişkin 26 Kasım 2018 tarihli Konsey Tavsiyesi, OJ C444/01 10.12.2018.

KAYNAKÇA

EHEA Pathfinder Group on Automatic Recognition, 2014. Report by the EHEA Pathfinder Group on Automatic Recognition. To present to Ministers of the European Area of Higher Education for the Bologna Ministerial Conference, 14-15 May 2015, Yerevan, Armenia. [pdf] Available at: http://www.ehea.info/media.ehea.info/file/2015_Yerevan/72/3/EHEA_Pathfinder_Group_on_Automatic_Recognition_January_2015_613723.pdf [Accessed: 19 July 2019].

European Commission, 2012. *First European Survey on Language Competences: Executive Summary*. [pdf] Available at: http://www.surveylang.org/media/ExecutivesummaryoftheESLC_210612.pdf [Accessed: 3 January 2023].

European Commission, 2015. *ECTS Users' Guide 2015*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. [pdf] Available at: http://ec.europa.eu/education/ects/users-guide/docs/ects-users-guide_en.pdf [Accessed 2 August 2019].

European Commission, 2019. *Studying abroad - benefits and unequal uptake*. Science for Policy Briefs, Joint Research Centre. [pdf] Available at: https://ec.europa.eu/jrc/en/page/fairness-policy-briefs-series-182382#studying_abroad [Accessed: 19 July 2019].

European Commission / EACEA / Eurydice, 2016. *Mobility Scoreboard: Higher Education Background Report*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission / EACEA / Eurydice, 2018. *The European Higher Education Area in 2018: Bologna Process Implementation Report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission / EACEA / Eurydice, 2020a. *Mobility Scoreboard: Higher Education Background Report 2018/19*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission / EACEA / Eurydice, 2020b. *National Student Fee and Support Systems in European Higher Education – 2020/21*. Eurydice Facts and Figures. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission / EACEA / Eurydice, 2021. *Recommended Annual Instruction Time in Full-time Compulsory Education in Europe – 2020/21*. Eurydice – Facts and Figures. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission / EACEA / Eurydice, 2022a. *Compulsory education in Europe: 2022/2023*, Publications Office of the European Union, <https://data.europa.eu/doi/10.2797/235076>

European Commission / EACEA / Eurydice, 2022b. *Structural indicators for monitoring education and training systems in Europe – 2022: Overview of major reforms since 2015*. Eurydice background report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission / EACEA / Eurydice, 2023a. *Key data on teaching languages at school in Europe: 2023 edition*. Eurydice report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission / EACEA / Eurydice, 2023b. *National Student Fee and Support Systems in European Higher Education 2022/2023* [online] Available at: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/interactive-publication> [Accessed: 21 March 2023].

Hauschildt, K., Gwosć, C., Schirmer, H. and Wartenbergh-Cras, F., 2021. *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Eurostudent VII Synopsis of Indicators 2018-2021*. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag. DOI: 10.3278/6001920dw

King, R., Findlay, A. and Ahrens, J., 2010. *International student mobility literature review*. Report to HEFCE, and co-funded by the British Council, UK National Agency for Erasmus. [pdf] Available at: http://sro.sussex.ac.uk/id/eprint/12011/1/KingFindlayAhrens_International_Student_Mobility_Literature_Review.pdf [Accessed: 12 September 2019].

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) Institute for Statistics, 2012. *International Standard Classification of Education ISCED 2011*. Montreal: UNESCO-UIS.

SÖZLÜK

Yeterliliklerin otomatik tanınması: bir ülke tarafından verilen belirli bir seviyedeki yeterliliğe sahip olan kişilerin, herhangi bir ayrı tanıma prosedürüne gerek kalmaksızın başka bir ülkede bir sonraki seviyedeki bir yükseköğretim programına giriş için değerlendirilme hakkıdır. Bu, bir yükseköğretim kurumunun veya yetkili makamların belirli bir program için özel değerlendirme ve kabul kriterleri belirleme hakkı ile yeterliliğin gerçek olup olmadığını kontrol etme hakkına hâlel getirmez ⁽⁶¹⁾.

Zorunlu yabancı dil öğrenimi: bir yabancı dil, üst düzey eğitim otoriteleri tarafından belirlenen müfredatta zorunlu derslerden biri olarak öğretildiğinde zorunludur. Bütün öğrenciler bu dersi almak zorundadır. Zorunlu yabancı dil öğretiminin toplam süresi, okul öncesi eğitimin başlangıcından lise eğitiminin (ISCED 0 ila 3) sonuna kadar hesaplanır. Çoğu ülkede bu süre zorunlu eğitimin sonunun ötesine geçer. Bu durumlarda, eğer tüm katılımcı öğrenciler için gerekliyse, yabancı dil eğitimi yine de 'zorunlu' olarak kabul edilir.

Ders Kataloğu: 'Ders Kataloğu, öğrencilerin doğru seçimler yapmalarına ve zamanlarını en verimli şekilde kullanmalarına yardımcı olmak için, okula başlamadan önce ve eğitimleri boyunca erişebilecekleri kurumun öğrenme ortamı hakkında ayrıntılı, kullanıcı dostu ve güncel bilgiler (kurum, kaynakları ve hizmetleri hakkında genel bilgilerin yanı sıra programları ve bireysel eğitim bileşenleri hakkında akademik bilgiler) içerir. Ders Kataloğu, ilgili tüm tarafların kolayca erişebilmesi için ulusal dilde (veya varsa bölgesel dilde) ve İngilizce olarak ders/konu başlıkları belirtilerek kurumun internet sitesinde yayımlanmalıdır. Kurum, Kataloğun formatına ve bilgilerin sıralamasına karar vermekte özgürdür ancak aday öğrencilerin seçimlerini yapabilmeleri için yeterince önceden yayımlanmalıdır' (Avrupa Komisyonu 2015, s. 67).

Kredi hareketliliği: genellikle akademik kredi (yani, ana kurumda tanınacak kredi) kazanmak için, bir 'ana kurumda' bir yükseköğretim programı çerçevesinde, yurt dışında kısa süreli yükseköğretim eğitimi ve/veya eğitimle ilgili staj.

Kredi transferi: 'bir yeterlilik elde etmek amacıyla bir bağlamda (program, kurum) verilen kredilerin başka bir resmi bağlamda tanınması süreci. Bir programda öğrencilere verilen krediler, aynı kurum veya başka bir kurumun sunduğu başka bir programda biriktirmek üzere bir kurumdan transfer edilebilir. Kredi transferi başarılı hareketliliğin anahtarıdır. Kurumlar, fakülteler, bölümler kredilerin otomatik tanınmasını ve transferini garanti eden anlaşmalar yapabilirler' (Avrupa Komisyonu 2015, s. 68).

Yükseköğrenim hareketliliği: öğrencinin yükseköğretim düzeyinde bir yeterliliğe yol açan bir derece programının tamamı için fiziksel olarak yurt dışına taşındığı tam program hareketliliği.

Dezavantajlı öğrenciler: kontrolleri dışındaki olumsuz koşullar nedeniyle öğrenmede veya okulda iyi performans göstermelerinde engelleri olan öğrenciler. Bunlar arasında maddi ve sosyal zorlukların yanı sıra engellilikten kaynaklanan zorluklar da yer alır. Bu gruplar genellikle yükseköğretimde yeterince temsil edilmemektedir.

Yurt içi öğrenci desteği: öğrencilere kendi ülkelerindeki yetkililer tarafından sağlanan mali destek (hibeler ve krediler).

⁽⁶¹⁾ Yükseköğretim ve lise eğitim ile mesleki yeterliliklerin ve yurtdışındaki öğrenim dönemlerinin çıktılarının otomatik olarak karşılıklı tanınmasının teşvik edilmesine ilişkin 26 Kasım 2018 tarihli Konsey Tavsiyesi, OJ C444/01 10.12.2018.

Avrupa Kredi Transferi ve Biriktirme Sistemi (AKTS): 'öğrenme, öğretme ve değerlendirme süreçlerinin şeffaflığı ilkesine dayanan, kredi biriktirme ve transfer için öğrenci merkezli bir sistem. Amacı, öğrenme başarılarını, niteliklerini ve öğrenme dönemlerini tanıyarak öğrenim programlarının ve öğrenci hareketliliğinin planlanmasını, sunulmasını ve değerlendirilmesini kolaylaştırmaktır' (Avrupa Komisyonu 2015, s. 69).

AKTS destekleyici belgeler: 'destekleyici belgelerle AKTS kredilerinin kullanımı kolaylaştırılmış ve kalite artırılmıştır. Bunlar Kurs Kataloğu, Öğrenim Anlaşması, Transkript Kayıtları ve İşe Yerleştirme Sertifikasıdır' (Avrupa Komisyonu 2015, s. 12).

Avrupa Yükseköğretim Alanı (EHEA): Bologna Bildirgesi'nin 10. yıldönümünü kutlamak için 2010 yılında Budapeşte-Viyana Bakanlar Konferansı sırasında resmi olarak başlatılan EHEA, Bologna Sürecini uygulamaya yönelik on yıllık çalışmanın sonucuydu. Bu süreç, Avrupa'da daha karşılaştırılabilir, uyumlu ve tutarlı yükseköğretim sistemleri sağlamayı amaçlıyordu. Şu anda 48 devleti kapsar. Daha fazla bilgi için şu adresi ziyaret edin: <http://www.ehea.info/>.

Avrupa Standartları ve Yönergeleri: Mayıs 2015'te Avrupa Yükseköğretim Alanında yükseköğretimden sorumlu Bakanlar tarafından kabul edilen Avrupa Yükseköğretim Alanında Kalite Güvencesi Standartları ve Yönergelerini (ESG) ifade eder. Şu adresten ulaşılabilir: http://www.ehea.info/media.ehea.info/file/ESG/00/2/ESG_2015_616002.pdf.

Dış kalite güvencesi: bir yükseköğretim programının veya kurumunun, kurum dışındaki uzman bir organ tarafından gerçekleştirilen değerlendirme veya denetim süreci. Tipik olarak bu organ bir kalite güvence veya akreditasyon kurumu ya da sorumlu Bakanlık tarafından oluşturulan uzmanlar ve meslektaşlardan oluşan özel bir heyet olabilir. Değerlendirme, üzerinde anlaşmaya varılan standartlara göre değerlendirme için veri, bilgi ve kanıtların toplanmasını içerir.

Yabancı dil: merkezi (veya üst düzey) eğitim yetkilileri tarafından belirlenen müfredatta 'yabancı' (veya 'modern') olarak belirlenen dil. Bu tanım eğitim temellidir ve dillerin politik statüsüyle ilgisi yoktur. Dolayısıyla siyasi açıdan bölgesel veya azınlık dili olarak kabul edilen bazı diller, yabancı dil olarak müfredata dahil edilebilir. Aynı şekilde bazı eski diller de bazı müfredatlarda yabancı dil olarak değerlendirilebilmektedir.

Not dağıtım tabloları: 'mevcut ulusal veya kurumsal ölçeğin kurumda nasıl kullanıldığını gösterir (açık erişim veya seçici sistemlerde) ve başka bir kurumun paralel referans grubundaki notların istatistiksel dağılımıyla karşılaştırmaya olanak tanır. Belirli bir kurumda her eğitim alanında verilen olumlu notların (geçer ve üzeri) istatistiksel dağılımını temsil eder' (Avrupa Komisyonu 2015, s. 71).

Hibe: geri ödenmesi gerekmeyen kamu mali desteği.

Ana akım hibeler: belirli bir öğrenci kategorisini/kategorilerini hedeflemeyen ve prensipte tüm öğrencilere veya en azından öğrencilerin çoğunluğuna (%50'den fazla) açık olan hibeler. Bu hibeler ya sabit oranlı bir katkı olarak sağlanır (yani gelir testine tabi tutulmaz) ya da miktarları öğrencilerin gelirine göre hesaplanır (öğrenciler ebeveynleri/vasileri ile birlikte yaşarken ebeveyn geliri dikkate alınabilir).

Liyakate dayalı hibeler: öğrencilerin akademik performansına göre verilen hibeler.

Hareketlilik hibeleri: özellikle öğrenme hareketliliği amacıyla sağlanan hibeler .

İhtiyaca dayalı hibeler: genellikle ebeveyn gelirine göre değerlendirilen (öğrencilerin geliri de dikkate alınabilir) mali sıkıntı/sosyo-ekonomik geçmiş veya öğrencilerin özel ihtiyaçları temelinde verilen hibeler.

Yükseköğretim kurumu: ulusal yasalarla tanımlandığı şekliyle yükseköğretim alanında hizmet sağlayan herhangi bir kurum. Bu, finansman ve yönetim organlarının yapısına bakılmaksızın özel ve kamu yükseköğretim kurumlarını kapsar.

Girişim: bir stratejiyi uygulamak veya bir politika alanını araştırmak için üst düzey otorite tarafından benimsenen somut politika önlemi.

İçeriye yönelik hareketlilik: öğrencilerin eğitim almak için başka bir ülkeye gitme sürecini ifade eder.

Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırması (ISCED) : ISCED sınıflandırması, ülkeler arasında eğitim istatistiklerinin ve göstergelerinin tek tip ve uluslararası kabul görmüş tanımlar temelinde karşılaştırılmasını kolaylaştırmak için geliştirilmiştir. ISCED'in kapsamı, bunları sağlayan kurum veya kuruluşlara veya sunulma biçimine bakılmaksızın, özel eğitim ihtiyaçları olanlar da dahil olmak üzere çocuklar, gençler ve yetişkinler için tüm organize ve sürekli öğrenme fırsatlarını kapsar. Yeni sınıflandırmaya (ISCED 2011) dayalı ilk istatistiksel veri toplama işlemi 2014 yılında gerçekleştirilmiştir (metin ve tanımlar UNESCO İstatistik Enstitüsü'nden alınmıştır, 2012).

ISCED 0: Erken çocukluk eğitimi

ISCED düzey 0, kasıtlı eğitim bileşenine sahip erken çocukluk programlarını ifade eder. Bu programlar okula ve topluma katılım için gerekli sosyo-duygusal becerileri geliştirmeyi amaçlar. Ayrıca akademik hazırlık için gerekli bazı becerileri geliştirir ve çocukları ilköğretime girmeye hazırlar.

ISCED 1: İlköğretim

İlköğretim, öğrencilere genellikle okuma, yazma ve matematik (yani okuryazarlık ve aritmetik) konularında temel becerileri kazandırmak için tasarlanmış öğrenme ve eğitim faaliyetleri sağlar. Varsa, çok az uzmanlıkla temel öğrenmeyi sağlar.

ISCED 2: Ortaokul eğitimi

Ortaokulda eğitimin amacı genellikle öğrencileri daha ileri eğitim fırsatlarına hazırlayan yaşam boyu öğrenmenin ve kişisel gelişimin temelini oluşturmaktır. Bu seviyedeki programlar genellikle daha ders odaklı bir müfredat etrafında düzenlenir ve geniş bir ders yelpazesinde teorik kavramları tanıtır.

ISCED 3: Lise eğitimi

Lisedeki programlar genellikle yükseköğretime veya yükseköğretime hazırlık amacıyla ortaöğretime tamamlamak veya istihdamla ilgili becerileri sağlamak veya her ikisini birden sağlamak üzere tasarlanmıştır. Bu seviyedeki programlar öğrencilere daha ders temelli, uzmanlık gerektiren ve derinlemesine programlar sunar. Daha fazla seçenek ve akış yelpazesi ile daha farklılaştırılmışlardır.

ISCED 4: Ortaöğretim sonrası yükseköğretim dışı eğitim

Ortaöğretim sonrası yükseköğretim dışı programlar, öğrencileri işgücü piyasasına ve/veya yükseköğretime girişe hazırlamak için öğrenme ve eğitim faaliyetleri sağlamak üzere ortaöğretim üzerine kuruludur. Genellikle ISCED 3. seviyeyi tamamlamış ancak becerilerini geliştirmek ve kendilerine sunulan fırsatları artırmak isteyen öğrencileri hedef alır. Programlar genellikle lise düzeyindeki programlardan önemli ölçüde daha ileri düzeyde değildir ve bu nedenle yükseköğretimin daha yüksek düzeydeki karmaşıklık özelliğinin altında yer alırlar.

ISCED 5: Ön lisans eğitimi

Ön lisans eğitimi genellikle katılımcılara mesleki bilgi, beceri ve yeterlilikler sağlamak için tasarlanmıştır. Tipik olarak uygulamaya dayalı ve mesleğe özeldirler ve öğrencileri iş piyasasına girmeye hazırlarlar. Ancak bu programlar aynı zamanda diğer yükseköğretim programlarına geçiş yolu da sağlayabilir. Lisans programı veya eşdeğeri düzeyinin altındaki akademik yükseköğretim programları da ISCED 5 düzeyi olarak sınıflandırılır.

ISCED 6: Lisans veya eşdeğeri seviye

Lisans veya eşdeğer düzeydeki programlar genellikle katılımcılara orta dereceli akademik ve/veya mesleki bilgi, beceri ve yeterlilikler sağlayarak lisans veya eşdeğer bir yeterliliğe yol açacak şekilde tasarlanmıştır. Bu seviyedeki programlar genellikle teoriye dayalıdır ancak pratik unsurlar da içerebilir ve en son teknolojiye sahip araştırma ve/veya en iyi mesleki uygulamalarla desteklenir. ISCED 6 programları geleneksel olarak üniversiteler ve eşdeğer yükseköğretim kurumları tarafından sunulur.

ISCED 7: Yüksek lisans veya eşdeğeri seviye

Yüksek lisans veya eşdeğer düzeydeki programlar genellikle katılımcılara ileri düzeyde akademik ve/veya mesleki bilgi, beceri ve yeterlilikler sağlamak ve böylece yüksek lisans veya eşdeğer yeterliliğe sahip olmak için tasarlanmıştır. Bu seviyedeki programlar önemli bir araştırma bileşenine sahip olabilir ancak doktora yeterliliği verilmesini sağlamaz. Tipik olarak, bu seviyedeki programlar teoriye dayalıdır ancak pratik bileşenler içerebilir ve en son teknolojiye sahip araştırmalar ve/veya en iyi mesleki uygulamalarla desteklenir. Bunlar geleneksel olarak üniversiteler ve diğer yükseköğretim kurumları tarafından sunulmaktadır.

ISCED 8: Doktora veya eşdeğeri seviye

Doktora veya eşdeğer düzeydeki programlar öncelikle ileri düzey bir araştırma yeterliliğine yol açmak üzere tasarlanmıştır. Bu ISCED düzeyindeki programlar ileri düzey çalışmalara ve özgün araştırmalara ayrılmıştır ve genellikle yalnızca üniversiteler gibi araştırma odaklı yükseköğretim kurumları tarafından sunulur. Doktora programları hem akademik hem de profesyonel alanlarda mevcuttur.

Ortak derece: en az iki ülkenin ilgili (ulusal veya varsa bölgesel) makamları tarafından resmi olarak tanınan tek bir belge.

Ortak program: genellikle yükseköğretim kurumları arasında ortak bir dereceye yol açan kurumlar arası düzenlemeler. Ortak kurumlardaki öğrencilerin üstlendiği ortak programların bazı kısımları, diğer ortak kurumlar tarafından otomatik olarak tanınır. Aynı durum ortak dereceler için de geçerlidir (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2018).

Büyük ölçekli girişimler/programlar: belirli bir kurumla veya coğrafi konumla sınırlı kalmak yerine, tüm eğitim sistemi veya önemli bir coğrafi alan boyunca faaliyet gösteren girişimler/programlardır (Avrupa Komisyonu / EACEA / Eurydice, 2018).

Öğrenim Anlaşması: 'hareketlilikte yer alan üç tarafın - öğrenci, gönderen ve ev sahibi kurum/kuruluş/işletme - kredi hareketliliğinin organizasyonunu ve tanınmasını kolaylaştırmak için yaptıkları resmi bir anlaşma. Anlaşma, hareketlilik dönemi başlamadan önce üç tarafça imzalanmalıdır ve öğrenciye hareketlilik dönemi boyunca başarıyla elde ettiği kredilerin tanınacağına dair teyit vermeyi amaçlar' (Avrupa Komisyonu 2015, s. 72).

Öğrenme hareketliliği: menşe ülke ile varış ülkesi arasındaki ulusal sınırların fiziksel olarak geçilmesi ve ardından yükseköğretimle ilgili faaliyetlere katılım.

Öğrenme çıktıları: 'bilgi, beceri ve yeterlilikler açısından tanımlanan bir öğrenme sürecinin tamamlanmasının ardından bireyin ne bildiği, anladığı ve yapabildiğine dair ifadeler. Öğrenme çıktılarının başarısı, açık ve şeffaf kriterlere dayalı prosedürlerle değerlendirilmelidir. Öğrenme çıktıları bireysel eğitim bileşenlerine ve bir bütün olarak programlara atfedilir. Bunlar aynı zamanda bireysel yeterliliğin seviyesini tanımlamak için Avrupa ve ulusal yeterlilikler çerçevelerinde de kullanılır' (Avrupa Komisyonu 2015, s. 72).

Lizbon Tanıma Sözleşmesi (LRC): Avrupa Bölgesinde Yükseköğretime İlişkin Yeterliliklerin Tanınmasına İlişkin Sözleşme, Avrupa Konseyi ve UNESCO tarafından geliştirilmiş ve 1997 yılında Lizbon'da kabul edilmiştir. Bir Avrupa ülkesinden diploma alan kişilerin bu yeterliliğin başka bir Avrupa ülkesinde tanınmasını sağlamayı amaçlar. Daha fazla bilgi için şu adresi ziyaret ediniz: http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/Recognition/LRC_en.asp.

Kredi: geri ödenebilir mali yardım. Öğrenci kredisi modelleri, geri ödeme planları, sübvansiyon düzeyi, karşılanan masraflar, uygunluk kuralları vb. açısından ülkeler arasında büyük farklılıklar gösterir. Maliyetlerin bir kısmını hükümet üstlendiğinde öğrenci kredisi sübvansiyon edilir. Bu sübvansiyon, temerrüt ve kayıp riskini kapsayan bir devlet garantisi şeklinde olabilir. Kamu garantisi olmayan özel krediler bu raporda dikkate alınmaz.

İzleme: sistematik veri toplama, analiz etme ve üst düzey yetkililer tarafından politikayı bilgilendirmek için bilgi kullanma süreci. Sistematik izleme, kurumlar arası veri toplama mekanizmalarını içermeli ve kurumlar arası veri karşılaştırılabilirliğine izin vermelidir.

Çarpan Etkisine Sahip Kişiler: yurt dışında bir öğrenme deneyimine sahip olan veya dolaylı olarak bir deneyime dahil olan (öğretmenler, aileler, vb.) ve diğer bireylere de bu tür deneyimleri üstlenmeleri için ilham verebilen ve motive edebilen bireyler.

Dışa dönük hareketlilik: öğrencilerin yurt dışında eğitim görmek için kendi ülkelerinden ayrılma sürecidir.

Taşınabilirlik: kredi veya derece hareketliliği için kendi ülkelerindeki (EHEA dahilinde) öğrencilere sunulan desteği yurt dışına çıkarma imkanı.

Taşınabilirlik kısıtlamaları: hibelerin ve kredilerin yalnızca aşağıdaki gibi belirli koşullar altında taşınabilir olduğunu ima eden ek gereklilikler:

- belirli ülkelerde (örneğin yalnızca Avrupa Ekonomik Alanı içinde taşınabilirlik – tüm EHEA'da değil);
- belirli bir süre içerisinde;
- belirli öğrenim programları için (örneğin yalnızca ana ülke sisteminde mevcut olmayan programlar);
- belirli değişim programları için (örn. taşınabilirlik Erasmus+ gibi tanınmış programlarla sınırlıdır).

Nicel amaçlar/hedefler: öğrenme hareketliliği programlarına katılan öğrencilerin (veya belirli öğrenci kategorilerinin) oranı için üst düzey yetkililer tarafından belirlenen sayısal hedefler.

Sosyo-ekonomik geçmiş: bir bireyin veya ailenin diğerlerine göre ekonomik ve sosyal konumunun genellikle gelir, eğitim veya mesleğe dayalı olarak ölçülmesiyle belirlenir. Düşük sosyo-ekonomik geçmişe sahip öğrenciler genellikle dezavantajlı konumdadır ve yükseköğretimde yeterince temsil edilmez.

Özel hareketlilik desteği: yalnızca hareketlilik amacıyla sağlanan mali destek (hibe veya kredi).

Üst düzey otorite: belirli bir ülkede eğitimden sorumlu olan ve genellikle ulusal (eyalet) düzeyde bulunan en yüksek otorite seviyesi. Bununla birlikte, Belçika, Almanya, İspanya ve Birleşik Krallık için sırasıyla *belediyeler*, *eyaletler*, *özerk belediyeler* ve devredilen yönetimler eğitimle ilgili alanların tümü veya çoğu için ya tamamen sorumludur ya da sorumlulukları devlet düzeyinde paylaşır. Dolayısıyla bu idareler, sorumluluk sahibi oldukları alanlarda üst düzey otorite olarak kabul edilirken, ulusal (eyalet) düzeyde sorumluluğu paylaştıkları alanlarda her ikisi de üst düzey otorite olarak değerlendirilir.

Üst düzey strateji/eylem planı: önemli bir politika alanına ilişkin genellikle üst düzey yetkililer tarafından yayımlanan resmi politika belgeleri. İstenilen hedefe ulaşmak için ulaşılması gereken belirli hedefleri ve/veya belirli bir zaman dilimi içerisinde atılması gereken ayrıntılı adımları veya eylemleri belirler.

Kayıt Transkripti: öğrencilerin çalışmalarındaki ilerlemelerinin güncel bir kaydı: aldıkları eğitim bileşenleri, elde ettikleri AKTS puanları ve aldıkları notlar. Öğrenci hareketliliği de dahil olmak üzere, ilerlemenin kaydedilmesi ve öğrenme başarılarının tanınması için hayati önem taşıyan bir belgedir. Çoğu kurum, Kayıt Transkriptini kendi kurumsal veritabanlarından üretir (Avrupa Komisyonu 2015, s. 76).

İşe yerleştirme sertifikası: 'stajyerin işe yerleşmeyi tamamlaması üzerine ev sahibi kuruluş/işletme tarafından verilen bir belge; tavsiye mektupları gibi diğer belgelerle tamamlanabilir. Şeffaflık sağlamayı ve öğrencinin işe yerleştirme deneyiminin değerini ortaya çıkarmayı amaçlar' (Avrupa Komisyonu 2015, s. 77).

TEŞEKKÜR

Avrupa Eğitim ve Kültür Yürütme Ajansı (EACEA)

Platformlar, Çalışmalar ve Analizler

Avenue du Bourget 1 (J-70 – Birim A6)
B -1049 Brüksel (<http://eurydice.eacea.ec.europa.eu>)

Yönetici editör

Peter Birch

Yazarlar

Anna Horváth (koordinasyon), David Crosier,
Akvilë Motiejūnaitė-Schulmeister ve Emmanuel Sigalas

Düzen ve grafikler

Patrice Brel

Kapak

Avrupa Birliği Yayınlar Ofisi

Üretim Koordinatörü

Gisèle De Lel

Eurydice Ulusal Birimleri

ARNAVUTLUK

Eurydice Birimi
Avrupa Entegrasyonu ve Projeler Dairesi Başkanlığı
Eğitim ve Spor Bakanlığı
Rruga e Durrësit, Nr. 23
1001 Tiranë
Birim Katkısı: Egest Gjokuta

AVUSTURYA

Eurydice-Informationsstelle
Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und
Forschung
Abt. Bildungsstatistik und –monitoring
Minoritenplatz 5
1010 Wien
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

BELÇİKA

Unité Eurydice de la Communauté française
Ministère de la Fédération Wallonie-Bruxelles
Administration Générale de l'Enseignement
Avenue du Port, 16 (Bureau 4P03)
1080 Bruxelles
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

Eurydice Vlaanderen
Departement Onderwijs en Vorming/
Afdeling Strategische Beleidsondersteuning
Hendrik Consciencegebouw 7C10
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

Eurydice-Informationsstelle der Deutschsprachigen
Gemeinschaft
Ministerium der Deutschsprachigen Gemeinschaft
Fachbereich Ausbildung und Unterrichtsorganisation
Gospertstraße 1
4700 Eupen
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

BOSNA-HERSEK

Sivil İşler Bakanlığı
Eğitim Sektörü
Trg BiH 3
71000 Sarajevo
Birim Katkısı: Sorumluluğa katılmak

BULGARİSTAN

Eurydice Birimi
İnsan Kaynakları Geliştirme Merkezi
Eğitim Araştırma ve Planlama Birimi
15, Graf Ignatiev Str.
1000 Sofia
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

HRVATİSTAN

Hareketlilik ve AB Programları Ajansı
Frankopanska 26
10000 Zagreb
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

KIBRIS

Eurydice Birimi
Eğitim, Kültür, Spor ve Gençlik Bakanlığı
Kimonos and Thoukydidou
1434 Nicosia
Birim Katkısı: Christiana Haperi

ÇEKYA

Eurydice Birimi
Çek Ulusal Uluslararası Eğitim ve Araştırma Ajansı
Dům zahraniční spolupráce
Na Poříčí 1035/4
110 00 Praha 1
Birim Katkısı: Helena Pavlíková, Simona Pikálková,
Petra Prchlíková

DANİMARKA

Eurydice Birimi
Yükseköğrenim ve Bilim Bakanlığı
Danimarka Bilim ve Yükseköğrenim Ajansı
Haraldsgade 53
2100 København Ø
Birim Katkısı: Yükseköğretim ve Bilim Bakanlığı

ESTONYA

Eurydice Birimi
Eğitim ve Araştırma Bakanlığı
Munga 18
50088 Tartu
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

FİNLANDİYA

Eurydice Birimi
Finlandiya Ulusal Eğitim Ajansı
P.O. Box 380
00531 Helsinki
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

FRANSA

Unité française d'Eurydice
Évaluation, Tahmin ve Performans İzleme Müdürlüğü
(DEPP)
Okul Eğitimi ve Gençlik İşleri Bakanlığı
61-65, rue Dutot
75732 Paris Cedex 15
Birim Katkısı: Anne Gaudry-Lachet (Eurydice Fransa),
Mathieu Musquin (MESR)

ALMANYA

Eurydice-Informationsstelle des Bundes
Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt e. V. (DLR)
Heinrich-Konen Str. 1
53227 Bonn
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

Eurydice-Informationsstelle der Länder im Sekretariat der
Kultusministerkonferenz
Taubenstraße 10
10117 Berlin
Birim Katkısı: Thomas Eckhardt

YUNANİSTAN

Eurydice Birimi
Avrupa ve Uluslararası İlişkiler Müdürlüğü
Uluslararası, Avrupa İşleri Genel Müdürlüğü
Helen Diasporası ve Kültürlerarası İlişkiler
Milli Eğitim ve Diyanet İşleri Bakanlığı
37 Andrea Papandreou Str. (Office 2172)
15180 Maroussi (Attiki)
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

MACARİSTAN

Macar Eurydice Birimi
Eğitim Otoritesi
19-21 Maros Str.
1122 Budapest
Birim Katkısı: Sára Hatony

İZLANDA

Eğitim Müdürlüğü
Eurydice Birimi
Víkurbær 3
203 Kópavogur
Birim Katkısı: Hulda Skogland

İRLANDA

Eurydice Birimi
Eğitim Bölümü
Uluslararası Bölüm
Marlborough Street
Dublin 1 – DO1 RC96
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

İTALYA

Unità italiana di Eurydice
Istituto Nazionale di Documentazione, Innovazione e
Ricerca Educativa (INDIRE)
Agenzia Erasmus+
Via C. Lombroso 6/15
50134 Firenze
Birim Katkısı: Erica Cimò; uzmanlar: Paola Castellucci
(Direzione generale dell'internazionalizzazione e della
comunicazione, Ufficio II - Internazionalizzazione della
formazione superiore, Ministero dell'università e della
ricerca) ve Diana Saccardo (Dirigente Tecnico con funzioni
ispettive, Direzione generale per gli ordinamenti scolastici,
la valutazione e l'internazionalizzazione del sistema
nazionale di istruzione, Ministero dell'istruzione e del
merito)

LETONYA

Eurydice Birimi
Devlet Eğitimi Geliştirme Ajansı
Valņu street 1 (5th floor)
1050 Riga
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

LİHTENŞTAYN

Informationsstelle Eurydice
Schulamt des Fürstentums Liechtenstein
Austrasse 79
Postfach 684
9490 Vaduz
Birim Katkısı: Belgin Amann ve Eurydice Biriminin ortak
sorumluluğu

LİTVANYA

Eurydice Birimi
Ulusal Eğitim Ajansı
K. Kalinausko str. 7
3107 Vilnius
Birim Katkısı: Birimin ortak sorumluluğu

LÜKSEMBURG

Unité nationale d'Eurydice
ANEFOR ASBL
eduPôle Walferdange
Bâtiment 03 - étage 01
Route de Diekirch
7220 Walferdange
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

MALTA

Eurydice Ulusal Birimi
Araştırma, Hayat Boyu Öğrenme ve İstihdam Edilebilirlik
Müdürlüğü
Eğitim ve Spor Bakanlığı
Great Siege Road
Floriana VLT 2000
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

KARADAĞ

Eurydice Birimi
Vaka Djurovica bb
81000 Podgorica
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

HOLLANDA

Eurydice Hollanda
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Directie Internationaal Beleid
Rijnstraat 50
2500 BJ Den Haag
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

KUZEY MAKEDONYA

Avrupa Eğitim Programları ve Hareketliliği Ulusal Ajansı
Boulevard Kuzman Josifovski Pitu, No. 17
1000 Skopje
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

NORVEÇ

Eurydice Birimi
Yükseköğrenim ve Beceri Müdürlüğü
Postboks 1093
5809 Bergen
Birim Katkısı: ortak sorumluluk

POLONYA

Polonya Eurydice Birimi
Eğitim Sistemini Geliştirme Vakfı
Aleje Jerozolimskie 142A
02-305 Warszawa
Birim Katkısı: Magdalena Górowska-Fells; uzmanlar: dr
Mariusz Luterek (Varşova Üniversitesi) ve Renata
Korzeniowska-Puculek (Eğitim ve Bilim Bakanlığı)

PORTEKİZ

Portekiz Eurydice Birimi
Eğitim ve Bilim İstatistikleri Genel Müdürlüğü
Av. 24 de Julho, 134
1399-054 Lisbon
Birimin Katkısı: Isabel Almeida ve Margarida Leandro, Milli Eğitim Genel Müdürlüğü (DGE) ve Yükseköğrenim Genel Müdürlüğü (DGES) işbirliğiyle

ROMANYA

Eurydice Birimi
Eğitim ve Mesleki Eğitim Alanındaki Topluluk Programları Ulusal Ajansı
Universitatea Politehnică București
Biblioteca Centrală
Splaiul Independenței, nr. 313
Sector 6
060042 București
Birimin Katkısı: Veronica-Gabriela Chirea; uzmanlar: Cristina Ghițulică (Romanya Yükseköğrenimde Kalite Güvence Ajansı) ve Mădălina Matei (Eğitim Bakanlığı)

SIRBİSTAN

Eurydice Birimi Sırbistan
Foundation Tempus
Zabljacka 12
11000 Belgrade
Birimin Katkısı: ortak sorumluluk

SLOVAKYA

Eurydice Birimi
Uluslararası İşbirliği Slovak Akademik Derneği
Križkova 9
811 04 Bratislava
Birimin Katkısı: ortak sorumluluk

SLOVENYA

Eurydice Birimi
Eğitim, Bilim ve Spor Bakanlığı
Eğitim Geliştirme ve Kalite Ofisi
Masarykova 16
1000 Ljubljana
Birimin Katkısı: ortak sorumluluk

İSPANYA

Eurydice España-REDIE
Instituto Nacional de Evaluación Educativa (INEE)
Ministerio de Educación y Formación Profesional
Paseo del Prado, 28
28014 Madrid
Birimin Katkısı: Gerardo Lopez Porras, Juan Mesonero Gomez ve Jaime Vaquero Jimenez

İSVEÇ

Eurydice Birimi
Universitets- och högskolerådet/
The Swedish Council for Higher Education
Box 4030
171 04 Solna
Birimin Katkısı: ortak sorumluluk

İSVİÇRE

Eurydice Unit
Swiss Conference of Cantonal Ministers of Education (EDK)
Speichergasse 6
3001 Bern
Contribution of the Unit: Alexander Gerlings

TÜRKİYE

Eurydice Unit
MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB)
Eurydice Türkiye Birimi, Merkez Bina 4. Kat
B-Blok Bakanlıklar
06648 Ankara
Contribution of the Unit: joint responsibility

